

Tawiw, Israel Hayyim
ha-Sorer be-veto

PJ
5053
T28S4

ידידיה .

ואת לבי אני נתתי לעמי ולך -

כלוב (בקחתו כוס יין) .

תחי הלאומיות העברית! - יהיו התענוגים העברים! ולפל
לראש תחינה בנות ציון!

אסא .

ויחי ידידיה המיחד את עולמותינו העליונים! ויחי כל
הנאורים העברים!

אביגיל .

ויחי אישי השורר בביתו!

(המטף יורד) .

מררי .

אני מתיר לכם לעשות הבחינה, כי הדסה היא ארושת
:ייה באמה ובהמים. אני שורר בביתי ומצנתי תעשה.

איזבל (אל מררי) .

גם לי תתיר, כי גם אני ארושת כלוב באמת .

אביגיל .

אבל ראשונה אתן לכם לגימה קמנה, בתור ערבון
למשתה הארושין (יוצאה ומביאה יין) .

כלוב .

ואנחנו כלנו עברים לאומיים, הֶהָ? גם את האדון מררי
אני מקבל עתה אל חברתנו הלאומיות, אחרי אשר הוא מְפִיר
תענוגים עבריים. אָה, אנחנו נעשה את האדון מררי לעברי
כראיבעי!—חרוד יפה, הלא?

אסא .

את העבודה הזאת כבר קבל ידידיה על עצמו. (לנפשו)
וכמדומה לי כי בזאת יצליח פחות מאשר בעולמות העליונים—

כלוב .

כן, כן. ידידיה לוקח לבבות—לא רק לב הדסה. (אל הדסה)
התרשי לו גם לימים הבאים לקחת לבבות, הֶהָ?

הדסה .

ידידיה לוקח את הלבבות לא לעצמו, כי אם למען
השיכם אל עצם—

אהיה תמיד עברי לאומי—אני אשתדל ליהרר הכל—גם את
חותני—

מ ר ר י .

מה ? אני זקוק להתיירות?—האינני יהודי כשר ?

י ד י ד י ה .

אתה יהודי כשר, אבל לא עברי לאומי—כזה תהיה על
ידי—עוד תשתתף עמי גם בלאומיות.

ה ד ס ה .

ואני אהיה תמיד עבריה לאומית—כי אני בת לאומי,
וכמה אעשה תמיד רצון ירדיה.

א ס א .

ומה גם כי בכך ומורך הוא—ומורא בכך—

כלוב (מכניס ראשו בפתח).

הה ? המתר לבא ? (נכנס עם איובל).

מחזה ששה עשר .

הקודמים. כלוב ואיובל.

כלוב .

אנחנו באים אל הבחינה שנדחתה. הה ? אני שבהתי
הכל, כי איובל לקחה את לבי ואת ראשי. חרוד יפה, הלא ?

החוצה בלי מהר ונדה . תהלֵךְ לאל יש לי רב , ורק בת
אחת לי —

ידידיה .

נחדל נא מואת ; כחפצך בן העשה . ואני חפץ עתה
לראות את חמדת נפשי — אַה , הגה היא באה (הדסה , אביגיל ואסא
באים) .

• מחזה, חמשה עשר •

מררי , ידידיה , אביגיל , הדסה ואסא .

ידידיה (רץ לקראת הדסה וחובק אותה) .

הגה באה תקותנו !

אסא .

חבקיני נא גם אני — את הדסה עוד תחבוק לעתים קרובות —

ידידיה .

לא כן . ברוב רגשותי ישכחתי חק ומשפט . הָאֵם קודמת
לכל ! (חובק את אביגיל , ואחרי כן את אסא) .

מררי .

אני אומר לכם הוא קשה כברול — כאשר אהבתי . גם
ברבר הנדוניא הוא עומד על דעתו — הוא מאן לקחת נדה .

ידידיה .

וגם ברבר הלאומיות אעמוד על דעתי עד עולם : אני

ידידיה.

מה זה תדבר, אדוני? האמנם? האמנם בא נד לי? אתה
נותן לי את תאות לבי, את משאת נפשי?

מררי.

אני אינני מבין בלשון המשוררים. אני אומר לך בלשון
בני אדם: כך בחרתי לחתן – כמה גדוניה תדרוש?

ידידיה (חובק את מררי).

לו ידעת מה מאשר אני!

מררי.

כן אמרה גם הדסה – אכן תלמידתך היא. אבל ענני
נא: כמה גדוניה תדרוש?

ידידיה.

אני שואל מנך רק את בתך – היא אוצר יקר לי, יקר
מכל הון

מררי.

אני קצבתי נדה לבתי עשרים אלף שקל – התאות?

ידידיה.

אל נא, אבי! אינני חפץ כי יאמרו הבריות שלקחתי את
הדסה בגלל כסף גדוניתה.

מררי.

ואני אינני חפץ כי יאמרו הבריות ששלחתי את בתי

ולכן אני חפץ לדבר אתך גם הפעם על דבר עסק - גם זה עסק שותפות. הלא ידעת כי מעשיה מבצרה בא לראות את בתי - וזה לא כבר הלך מזה - ואני הצעתי התן לבתי - כי אני שורר בביתי - ובתי שמעה לקולי כחובת בת ישראל -

ידידיה (בהתרגשות).

לא יתכן הדבר! הרסה!! היא - היא לא תאבה ולא תשמע -

מררי.

ואני אומר לך: היא הפצה בכל לב - הן החתן הוא איש כלבבה -

ידידיה.

היה לא תהיה! אני יודע את מעשיה - הוא לא יוכל למצא חן בעיני עלמה משכלת כהרסה.

מררי.

מעשיה לא מצא חן גם בעיני אחרי אשר בא בצל קורתיו. - אבל אני מצאתי חתן אחר לבתי, והוא טוב בעיני כלנו -

ידידיה.

לא יתכן הדבר! אני יודע כי לא יתכן -

מררי.

מדוע לא יתכן? אני שורר בביתו ובתי עושה כרצוני. ומה גם כי החתן יודע לה מכבד - ועתה הוא גם שותפי -

מראש כי עתה יסכים מררי. – ואולם זאת ראיתי: בהתלהרותה של עתליה עוד לא הצליח ידידיה הרבה. ובוה אמנם צדק אישי: אין צורך ליהרות בנפשות כאלה. (מררי בא).

מררי.

יורם הלך לו. הידעתם בשביל מה בא? הוא בא לשאל לאמונתו של מעשיה – כי מעשיה חפץ ללות כסף ממנו. כמובן לא כחדתי מיורם את עשרו של מעשיה – הן כסף יש לו באמת – אני לא אשקר גם על שונאי – ומעשיה איננו שונא, רק פרא אדם סתם. (ידידיה בא). אה, בנה החתן. צאו מזה – אני חפץ לדבר אתו ביחידות. (אביגיל ואסא יוצאים).

מחזה ארבעה עשר.

מררי וידידיה.

מררי.

טוב עשית כי באת. אתמול באת בדבר נשף החשק, ואחרית בקורך היה עסק שותפות. וגם הפעם באת בודאי בדבר הנשף שלכם – ואחרית הבקור יהי גם הפעם עסק שותפות.

ידידיה (לנפשו).

לבו טוב עליו מאד היום. האם „המדובר“ הסב בשמחתו? (בקול) באמת באתי לא רק בדבר הנשף. ראשונה הבאתי לך את כתב האמנה שערכתני –

מררי.

טוב מאד. ואני אמרתי כי נשף החשק ולאומיותך יסיתו דעתך מעסקך. אכן איש חרוץ אתה, איש מעשה – כן אהבתי.

מחזה שלשה עשר.

אביגיל; אחרי כן אסא ואחריו מררי.

אביגיל.

לא פללתי כי יקל לי ככה להטות את מררי לחפצי. ואמנם לאשרנו נכשל הפעם ב"מדובר" שאינו מהוגן – כי לולא היה מעשייה אדם שלא מן הישוב, כי עתה לא על נקלה החלוקי מררי אותו בידידה. אבל ברוך השם, הכל נעשה יפה – ואישי שורר בביתו. (אסא בא).

אסא.

הכל הולך למישרים. מררי מסכים שתהיה הדסה ארושת ידידה גם בחזיון. כמובן אמרתי לו כי את לא הסכמת לזאת עד שיתן הוא את הסכמתו הרוממה – כי הוא השורר בביתו. ואולם זאת נוכחתי, כי לולא קם השדוך עם ידידה אוי לא הרשה להדסה בשום איפן לשחק בחזיון.

אביגיל.

ולולא ידעתי מראש כי ידידה יהיה באמת חתן להדסה, אוי לא הרשתי זאת גם אני – כי אני עושה תמיד רצון בעלי.

אסא.

ידעתי, ידעתי. – ומה עשתה עתליה בזה?

אביגיל.

היא באה לשאל על דבר הנשף, וארגיע את רוחה, בדעתי

יורם.

בודאי, בודאי, אבל – אבל את בעצמך אמרת כי ידידיה
לא יסכון לנו אם לא יהי לדירקטר – ובו לא בחרו –

עתליה.

ומדוע לא השתדלת כי יבחר לדירקטר? לך אין פה
לדבר – אתה יודע רק לתלות בסף ולקחת נשך – כמנהג היהודים –

יורם.

אבל – אבל את בעצמך צנית עלי להניח את עסקי מסחרי
ולהחזיק רק בהלוואה, באמך כי כל האריסטקרטים הם עתה
מלומים –

עתליה.

מלומים! אל תשמיע באזני דבנך המוני כזה! אמור:
דיסקנטרים או בנקירים. השמעת? עד זקנה ושיבה לא אצליח
לעשותך לאריסטקרט כמוני. (אביגיל שבה).

אביגיל (אל יורם).

אישי מחכה לך בלשכתו – הואילה נא ארוני –

יורם (אל עתליה).

כרגע אשוב והלכנו יחדו הביתה.

עתליה.

אין לי צורך בך. לך לך! (יורם יוצא) ואני אלך להגיד
לבתי ולכלוב להבון אל הנשף. שלום! (יוצאה).

אבר - אז כן, הכל טוב ויפה. העקר הוא, כי הנשף יערך
במועדו. אני מקפידה על הדיקנות, כחק לאנשי קולטורה. (יורם בא).

מחזה שנים עשר .

הקודמות ויורב.

עת ליה (אל יורם).

מה לך פה ?

יורם.

אני - אני בא אל האדון לשאלו לסוחר ממכריו - בדבר
הלוואה.

אביגיל.

הנני לקרא לאישי - כרגע יבא (יוצאה).

עת ליה.

השמעת ? ידידיה לוקח באמת את בת החסיד לאשה !
נבלה היא מאין כמות - הלא ?

יורם.

בודאי, בודאי. אבל - אבל גם לכתנו יש חתן - וכלוב
עשיר וידידיה עני -

עת ליה.

עני ! רק מחוסר השכלה כמוך יאמר כזאת. איש אריסטקרטי
בידידיה איננו עני - קנרדיט לחכמת המשפטים ! התבין ?

עת ליה .

לא אבין . בארני נא את דבריך . - זה דרך היהודים לדבר
תמיד בחידות וחידודים .

אביגיל .

אמנם כן : היהודים מחודדים מטבעם - אבל לא כלם .
ואולם הדבר פשוט : הלא ידעת כי בחזיון תשחק בתי בתיר
ארושתו של ירדיה - ואחרי אשר עפ"י בחירת אישי יהיה ירדיה
באמת חתן לבתנו , אין החזיון כי אם קשט דבר אמת - ולמה
לא נקיר בעלי ?

עת ליה .

מה? ירדיה יקח את בתך לאשה? אמנם שמעתי שמועה
כזו, אבל לא האמנתי .

אביגיל .

ומדוע לא האמנת? אָה, הוא ראוי לבתי - כי גם הוא
עברי נאור .

עת ליה .

הוא נאור כאחד האריסטקרטים , כאחד ממנו . אבל סלחי
נא לי , הן בתך היא בת חסיד - וגם לחול עם גברים אסור לה -

אביגיל .

כי על כן בחרנו בירדיה , יען כי הוא מחולל גרוע -
אבל שניהם ייטיבו צעד בדרך הטוב והישר .

עת ליה .

לנו הנאורים , האריסטקרטים , יש דעות אחרות בענין זה . -

אני בושה מפני אבי ומפני אסא - לא אוכל עמוד פה - (יוצאה בחפזן).

אסא.

זוהי באמת בת ציון, צנועה וכשרה. (אל אביגיל) עתה נבצע מעשנו בדבר נשף החשק. (עתליה באה, אביגיל הולכת לקראתה). לא, לא! אמהר להוציא את מררי מזה, לבל יודע לו הדבר מפי עתליה. (אל מררי) מהר ונצא (אסא ומררי יוצאים).

מחזה אחד עשר.

אביגיל ועתליה.

עתליה.

הגידו נא לי, גבירה, מה תהי אחרית הנשף

אביגיל.

הכל טוב ונכון - היום בערב יערך הנשף.

עתליה.

ואישיך החסיד יתן את בתו לשחק בחזיון? הן הוא רואה יין במנהגי קולטורה ואריסטוקרטיה כאלה - והוא מושל ממשלת עריצים בביתו.

אביגיל.

אמנם כן, אישי שורר בביתו, והוא לא ירשה לבתנו לשחק בחזיון - אבל הוא הפך את החזיון למציאות.

אביגיל.

ידעתי כי תבחר בטוב. אתה יודע גפש בתך ונתת לת
איש כלבכה – וידידיה הוא איש כלבכה. (הדסה באה).

מחזה עשירי.

מררי, אמא, אביגיל והדסה.

אביגיל.

התבשרי בתי כי אביך בקש ומצא לך חתן טוב –

הדסה.

אבל אמא – הלא ידעת –

מררי.

מה? האין ידידיה טוב בעיניך? הלא זה החתן אשר
בחרתי לך!

הדסה (נופלת על צוארי אביה).

אבי! מה מאשרה אני!

מררי.

הלא זה הדבר אשר אמרתי: בתי היא בת ישראל כשרה,
ולא תמרה את פי אביה.

הדסה (נופלת על צוארי אמא).

אמי היקרה – לא אוכל להבליג על רגשותי – דמעות גיל –

יקהו לחתן. צר לי מאד כי אין לי בת - את כל הונני
נתתי לו -

מררי.

נו, נו, - הונך לא היה מספיק לנדוניא לידידיה; הלא
ידעת כי הוא הולך בגדולות ובנפלאות - וגם שוה הוא הרבה
לחתן הממזר אחרי סטודנטים, כי אין כמהו בין ה"חדשים".

אביגיל.

והאם אנחנו צריכים לחזר אחרי אנשים במעשיה? האם
בתנו איננה ראויה לעברי נאור - לעברי אמתו בידידיה? הן גם
היא עבריה נאורה, כי תלמידת ידידיה היא. ואין כל ספק
כי רק עם איש בידידיה יאשר חלקה. ולמה לנו להפרד מבתנו,
מחמדת נפשנו, ולשלחה לבית איש זר אשר לא ידענו מתמול
שלשם? הן ידידיה ישב עמנו כל הימים, כי שותפך הוא. -
נשאל אפוא את פיהו ואת פי הדסה -

אסא.

ואו לא תצטרכו לדאג פן יבאיש מעשיה ריח הדסה -
והוא בודאי יוציא דבה רעה -

מררי.

יעש מעשיה כחפצו; אינני ירא מפניו. אני יכל לתת
את בתי גם לאיש שאין לו כסף - אני שורר בביתי. ולידידיה
יש כסף - הוא שותפי, והוא ירויח, למצער, חמשת אלפים
בשנה בעזרת ה'. עוד היום אךבר אתו - הוא לא ימאן, כי
אוהב הוא את ביתי. גם הדסה לא תסרב - אני שורר בביתי,
ופקודתי תשמר רוחה.

אסא (לנפשו).

כן הוא: הוא שורר בביתו - בעשותו רצון אשתו.

אביגיל .

איש כמהו עלול להוציא שם רע על בתנו – הוא יודיע בקהל כי מאן לקחתה יען כי חולה היא .

מררי .

הוא מאן לקחתה ? הן לו גם פצר כי ימים על שנה , לא נתתי לו את בתי . אני שורר בביתי . בתחלה דמיתי כי השדוך טוב , כי עשיר הוא . אבל עתה נוכחתי כי איננו כן-אדם כלל . – אכן טוב עשיתי כי לא גליתי הדבר להדסה מראש . כן , כן , הוא עלול להוציא שם רע , כי שוטה ופטפמן הוא , וגם נפש שפלה . כן , הוא רע לב : הוא קרא לידידיה דל גאה – אף כי איננו שוה גם להתיר שרוך נעליו של ידידיה –

אביגיל .

ובכל זאת הודה גם הוא כי ידידיה חרוץ ובן-חיל

מררי .

כלום להסכמתו הוא צריך ? האם שוטה כמעשה יודע להעריך ערכו של ידידיה ? אני יודע ערכו , ולכן לקחתיו למנהל – לא , לשותף , אני שורר בביתי , ואינני צריך להסכמת אחרים . – אפקורם הוא ? עוסק בלאומיות ? ובכל זאת יוכל להונות את מעשיה עשרת מונים , גם בדבר מסחר . וביראת שמים של מעשיה ג"כ אינני בטוח כל כך – הוא יעש כל התועבות בשביל שוה פרוטה . – וידידיה למדן גדול – בעל מח :

אביגיל .

ובעל נפש יפה מאין כמהו –

אסא .

ואהוב לבריות , נכבד בעיני הכל – אשרי האיש אשר

גא—שלום, שלום, שלום! שלום לבתכם, שלום ובריאות. (אל אסא)
שלום, אני מכיר לך טובה (יוצא).

מררי.

מה זאת? קצרה בינתי מהבין—

אביגיל.

כנראה לא מצאנו חן בעיניו—

אסא.

אני הבינתי מדבריו כי הדסה לא טובה בעיניו—

מררי (בקצף).

מה? הוא יהיה לפגל את בתי! הוא! הן הוא איננו שוה
בצפרנה הקטנה—הן פרא אדם הוא. ואם סוחר עשיר הוא,
מה בכך? לבתי אין צורך בכספו—יש רב לבתי, בעזרת ה'
—אני יכל לתת את בתי גם לאיש שאין לו כסף—אני שורר
בביתי—העזה, חוצפה!

אסא.

הוא חושד את בתך כמה שאין בה—הוא שאל אותי
למחלתה—

מררי.

הוא מחפש מומים בבתי! הוא! הלואי שהיה הוא
בריא בשכלו, כמו שהדסה בריאה בגופה. שערוריה עשה! לא
אתנהו עוד לדרוך על מפתן ביתי. אני שורר בביתי.

מחזה תשיעי.

הקודמים, אביגיל ומררי.

אביגיל.

אנא, אדוני, באו נא וסערו לכם מעט -

מעשיה.

אני - אין לי פנאי - קלחו לי - עוד לי לבצע בזה
עסקים נחוצים, והזמן קצר - כי בערב אני נוסע תלאה -

אביגיל.

אבל הן אורח אתה בביתנו, ואיך נשלחך בלי טעימה
ולגימה?

מררי.

ועוד לא דברנו מאומה בעצם הענין -

מעשיה :

צר לי מאד - אבל אי אפשר - בשום אופן אי אפשר -
אולי אבוא אליכם לפני נסעי מזה - אם אוכל להפנות מעט -

מררי.

אולי? האין הענין הזה נכבד בעיניך כיתר עסקיך?

מעשיה.

אני - אכתוב אליך מביתי - בעת אני טרוד מאד - סלחו

מ ע ש י ה (לנפשו) .

טוב מאד ! (בקול) כן , פני אשת מררי בלום וקורים ככה—
וגם הבת — תראה כמתחלה .

א ס א (בהמימות) .

ע — אין כל סכנה —

מ ע ש י ה (לנפשו) .

חכם גדול ! (בקול) הירעת , אדוני ? לרופאים אין כל
סכנה ברבות מספר החולים — אבל לבעל סכנה גדולה היא
לקחת אישה מתחלה — סכנה מכמה טעמים — וביחוד מטעם
ההוצאה . הרופאים אינם מאכל זול — ומה גם הנסיעות לחו"ל !

א ס א .

אבל למה תדבר ככה ? הן אני לא הגרתי לך טאומה .
(לנפשו) אמנם צדק : הרסת חולה , הולת אהבה .

מ ע ש י ה (בצחוק ערומה) .

הן קרוב אתה ואיך תגלה סוד ? אבל אני יודע מה
שאני יודע . לא ! זה איננו עסק לאיש כמוני ! אני אוהב
עסקים בריאים וטובים , ובספקות לא אכניס ראשי . לאשה
מתחלה לא תשפך גם גדה של חמשים אלף . (אביגיל באה
מימין ומררי משמאל) .

בריאה! הרופא חשוד בעיני מאד.

אביגיל.

השיחות אינן ממלאות את הקבה — ואתם, אדוני, רעבים
אל נכון. אלכה לראות הכבר ערוך השלחן (יוצאה והדסה אתריה).

מררי.

ראו נא, השיחות מסיחות באמת דעתו של אדם מהמסחר.
שכחתי כי עלי לשלוח מלגרמה נהוצה. (אל מעשיה) אתה הלא
תסלח לי, כי איש מעשה אתה. כרגע אשוב — ובין כה וכה
הנה הרופא לפנוך — גם אשתי ובתי השוכנה כרגע (יוצא).

מחזה שמיני.

אסא ומעשיה.

מעשיה (לנפשו).

טוב מאד כי יצאו כלם. אחקור את הרופא. כנראה
איננו חכם גדול ולא יכבד להציל מפיו דבר אמת. (בקול)
אתה הנך הרופא הקבוע בבית מררי? גם קרובו אתה? רופא
במשפחה זה חסכון גדול — כי לקרוב לא ישלם כלרופא זר,
האף אין זאת? וקרוביך נצרכים לך, כנראה, לעתים קרובות.

אסא (לנפשו).

אה, אני מתחיל להבין מה חפצו בדברי ערמוניות הללו!
האה, זה רעיון געלה! (בקול) כנראה הנך בקי בחכמת הפרצוף.

מר רי .

הלא זה ידיריה ? אני לקחתיו למנהל עסקי .

מעשיה .

כך ? אל נכון הוא עולה לך בדמים מרובים . הוא נקרן גדול – אבל חרוץ הוא , והוא ישביעך רצון – אם רק לא יוסיף לשנות בהבלי הלאומיות . שמעו לי ואגדכם : חלומות הלאומיות מוציאים את האדם מעולם המסחר .

מר רי .

אני אדע לשים רסן בפי ידיריה –

אסא .

איש נכון וחרוץ יודע לעות דבר –

מעשיה .

במחילה מכבודך – אתה אינך סוחר . אבל אנחנו הסוחרים יודעים זאת היטב : סוחר המסיח דעתו מעסקיו אף רגע אחד – הוא נכון לצלע . הסוחר מחויב להגות בעסקיו יום ולילה – וגם בשעה שהוא אנוס לשיח שיחה בטלה , צריך שתהיינה מחשבותיו נתונות פֶּלֶן למסחרו . ובאמת אני משתדל להשתמט משיחות בטלות , כי הן אינן מכניסות מאומה . האף אין זאת עלמה כבודה ?

הדסה .

כן הוא : שיחות בטלות אינן מכניסות מאומה .

מעשיה (לנפשו) .

חֲכָמָה גדולה איננה בפי הנראה . לוי היתה , למצער ,

מעשיה.

בעירנו יש גם עלמות העוסקות בלאומיות—הן לומדות עברית, עורכות נשפי חשק—גם עלי העמיסו כרטיס לנשף שעשו בשבוע שעבר—אבל לא הלכתי, כי נסעתי לרגלי מסחר—להרויח כסף נחוץ יותר מלראות תעלולי בטלנים—הכרטיס עודנו אתי. (מוציאו מילקוטו) הנהו—מחירו שני שקלים—לא בזול—אבל לא יכלתי הִשֵּׁב פני הַמְּעֵשִׂים, כי אני עומד בקשרי מסחר עמהם. כן, העלמות בעירנו עוסקות בלאומיות בשים לב. אבל שמעו לי ואגדכם: להן נאה לעסוק בזאת, כי אין להן כל עבודה ודאגה אחרת—אבל לגברים לא נאה כלל לרדוף רוח ולשנות בהבלים כאלה—הגברים מחויבים להתאמץ להרויח כסף. האף אין זאת, עלמה כבודה?

הדסה.

כן דַּבַּרְתָּ.

מררי (אל אביגיל).

מדוע היא מקמצת ככה במלים? הן הוא נחשֶׁבָה לַפְתִּיחַ—

אביגיל (אל מררי).

בָּתְנו צְנוּעָה, וְלֹא תִתְנַכַּח עִם אִישׁ זָר.

מעשיה.

ביחוד התרחבה הלאומיות בעירנו ע"י סטודנט שֶׁשָּׁב מהאוניברסיטה—הוא מצא חן בעיני נאורינו, וביחוד בעיני הנאורות, ויקבלו עליהם כל מה שגָּזַר. ואמנם גם לו נאה לעסוק בזאת כי אין לו עסק אחר—הוא למד חכמת המשפטים, וכמוכן אין לו מה לאבל. אני חפצתי להעסיקו במסחר—כי בן חיל הוא—אבל דל־גָּאָה הוא, ותביעותיו איומות.

מעשיה.

יש, בודאי יש. הנה למשל הסוחר העשיר חשביה מעירי –
 (אל מררי) הלא ידעת אותי? (מוציא ילקוט) הנה כתב החזה על
 העסק אשר עשיתי אֶתוּ בראשית השנה. הראית? – איש קשה
 הוא וערום כנחש – אבל אני יודע איך להתהלך אֶתוּ – כן,
 הוא לאומי נלהב – למצער הפיץ הוא שיאמינו הכריות כי הוא
 אחד מעמודי הלאומיות – אף כי הוא רק מדבר ואינו עושה
 מאומה. אבל שמעו לי ואגדכם: אם תראו סוחרים שעוסקים
 בלאומיות – אז או שיש להם בזאת הנאת ממון או הנאת כבוד.
 בלי הנאה וחשבון לא ינקוף איש-מעשה אף אצבע קמנה.
 (אביגיל שבה עם הדסה).

מחזה שביעי.

מררי, אסא. מעשיה, אביגיל והדסה.

אביגיל (אל הדסה).

זה הארון מעשיה מבצרה – זו בתי.

מעשיה (לנפשו).

יפה היא, אבל מה חורו פניה. והרופא הקרוב – זה
 הישוד מאד!

מררי (אל הדסה).

הארון מעשיה מדבר על הלאומיות – כאשר ידבר איש
 מעשה –

הדסה.

טוב מאד

מעשיה

סופר-ולאומי ? אה , זכרתי - ידעתי , ידעתי - בשנה
שעברה חָמֵף ממני עשרה שקלים לישוב ארץ ישראל , כי הוא
המורשה , (מוציא ולקומי) הנה השובר . - אבל שמעו לי ואגדכם :
השנה לא יצודני עוד ברשתו - לא אשוב עוד לכסלה -

אביגיל .

ומדוע ? האין הרעיון חשוב בעיניך ?

מעשיה .

שמעו לי ואגדכם : הלאומיות היא כְּגַד בוגדים - כל
כונתם אך המזמן - אני אומר לכם : כל הכסף ישאר בידי ראשי
הלאומיים ועוזריהם ועוזרי עוזריהם - הכסילים נותנים - אבל
אני לא אכה להיות כסיל . פעם אחת נואלתי ולא יותר .

מררי (אל אביגיל) .

מדוע לא תבוא הדסה ? מהרי וקראי לה ! (אביגיל יוצאה) .

אסא .

אינני יודע את הלאומיים בעירך - אולי שומים הם .
אבל אלידע איננו כסיל , וגם איש ישר הוא .

מעשיה .

אלידע הוא סופר , והסופרים שוגים בחלומות ודמיונות .
שמעו לי ואגדכם : רק סוחרים , אנשי מעשה , יודעים לשפוט
מישרים .

אסא .

יש גם סוחרים גדולים העוסקים בלאומיות -

א ב י ג י ל .

אבל גם מעסקים גדולים לא תמשוך ירך . הלא שמענו כי
התאווה למשרת דירקטור ?

מעשיה .

מדוע לא ? אני בקי היטב בעניני הלואה— גם תנאי המקום
גלויים וידועים לפני , כי בן־בצרה אני— לכן אמרתי : מדוע לא ?
עוד איזה אלפי שקל בשנה— אבל הם דורשים כי הדירקטור
יָקֹר מכל העסקים ויָשִׁים לכו אך אל הכנק— ובזאת לא חפצתי .
עסקי מכניסים לי יותר— (אל מררי בהוציאו ילקוט) ראה נא , הנה
שלשה עסקים טובים שגמרתי בשבועות האחרונים . (מראה גליונות
למררי) הידעת את זה ? האציל פלדש . ואת זה ? הרזן ידלוף . ואת
זה ? איננו מהאצילים , אבל עשיר מאד . (משיב ילקוט) בן— עסקי
אלה שקילים כנגד כל הדירקטוריות .

מררי (אל אסא) .

גם נא אותו בעניני השלמה .

אסא (אל מעשיה) .

הלא מבצרה אתה ? יש לי בעירכם ידיד־נעורים ושמו
אלידע הצל־לפוני—

מעשיה .

אלידע ? אלידע ? מה מסחרו ?

אסא .

הוא איננו עוסק במסחר כי אם בספרות . הוא גם אחד
מראשי הלאומיים—

מררי.

הנהו! ראו נא, ראו נא – האיננו כאחד „החדשים“
בהיצוניותו?

מחזה ששי.

הקודמים ומעשיה:

מעשיה (אל מררי).

סלח לי כי אחרתי מעט. אבל עסק נחוץ עצמני –

מררי.

זה הארון מעשיה מבצרה – זו אשתי – זה הרופא אסא,
קרוב לאשתי ואוהב נאמן לביתי.

מעשיה (לנפשו).

רופא? הדבר מעיר חשד! (בקול) כן, אני גמרתי עתה
עסק קטן אבל טוב. (מוציא מחיקו ילקוט גדול ומתוכו גליון ומראה את
השורה האחרונה של הגליון למררי) הידעת את האיש הזה?

מררי.

אה, זה גרעון הסוחר ביערים.

מעשיה (משיב ילקוטו לחיקו).

כן. עשיתי אתו עסק קבלנות זה עתה – עסק קטן. אבל
בריא וטוב – אני רודף תמיד אחרי עסקים קטנים – גם אין
סכנה –

אני כי הוא משביל, חרוץ, נפש יפה – וגם למדן. אם בן ישמח
בו הותנו לעתיד לבוא. ואני חפץ לשמוח בחתני אני. אני
שורר בביתי ועושה כרצוני .

א ב י ג י ל .

אם יהי המדובר דומה לידידיה, נשמח בו כלנו. גם אני
חפצה לשמוח בחתני, וביחוד אחפון כי תשמח הדסה בו.
אבל מי יודע!

מ ר ר י .

הרפי ממני ולמה האנקי, ולמה תפתחי פה לשמן? זה
דרכך תמיד למרר את חיי בנקרנותך ובספקותיך. אם – אולי –
מי יודע! – נחכה ונראה: אם המדובר איננו המיועד משמים,
אוסף לחפש עד שאמצא את המיועד.

א ב י ג י ל (לנפשה) .

הדרך סלולה. הסגנון הזה ידוע לי. עתה בטוחה אני
כי אצליח. (בקול) הדיקנות איננה כנראה קרה אהובה של המדובר.
הן כבר עברה השעה אשר יעד לבוא אלינו –

מ ר ר י .

הנך מחפשת בו מומים עוד במרם ראית אותו. דיקנות!
צרה גדולה! אני מבטיחכם כי מעולם לא העביר המועד בעסקי
מסחר .

א ס א .

כמדומה לי כי גם הראיון הזה הוא רק עסק מסחר לפי
השקפתך ולפי השקפתו הוא – (מעשיה בא) .

מעשיר את היהדות עשר גדול!! – אך במוח אני כי בעסקן
 במסחרי יזניח את מעשי אֵנִלְתוּ אלה. אני אינני עוסק בלאומיות,
 ולא אחפוץ בו גם עוזרי במסחר יטפל בה. – אבל מה לנו
 ולמעלותיו של ירדנים? עלינו לשים לב אל מעלותיו של המדובר
 אשר יבא ברגע – ואתם תחזו כי אני יודע לבחור. השאר בזה
 גם אתה, אסא, למען תגיד „מבינותך” בדבר „השלמתו”.

א. א.

בתך מְכִינָה היטב בעניני השכלה, והיא תשען רק על
 בינתה היא –

מ. ר. י.

בתי תשען על אביה. אני שורר בביתי. – לא אמר לכם
 כי המדובר הוא משכיל ומושלם כידידיה – אבל הן בתי לא
 נועדה להיות פלה לסטודנטים – הוא מושלם כבן בעלי בתים
 חשובים – אבל עשיר הוא מאד, גם אם לא נתנה לו משרת
 דירקטור.

א. א.

גם ירדיה איננני עני –

מ. ר. י.

כן, כן – אני העשרתיו, כי לקחתיו אל מסחרי.

א. ב. י. ג. י. ל.

ולוא לקחתו אתה אזי לקחהו אחרים. איש משכיל וחרוץ
 במהו הוא איש אוצרות, כי הונו באונו הרוחני –

מ. ר. י.

מה זה היה לכם כי מלאתם פיכם תהלת ירדיה? יודע

מררי.

נצליח, נצליח, בעזרת ה'. היום הזה יום הצלחה לנו:
הוא הביא לי מנהל חרוץ לעסקי, והוא יביא לנו גם חתן טוב -

אביגיל.

הלואי שהיה החתן דומה אל המנהל!

מררי.

מה זה תרברי? ההשמעת לאוניך את אשר הוצאת מפוך?
איך תוכלי לערבב מין בשאינו מינו? מנהל הוא מנהל, וחתן -
זה ענין אחר לגמרי. במנהל לעסקי אני מבקש רק את האדם
שבו - וידידה הוא אדם - ובחתן אני מבקש גם את היהודי -
יהודי כחפצי.

אסא.

וידידה הוא אדם ויהודי גם יחד - יהודי מאד נעלה.

מררי.

את "יהודיך" אתה אני יודע. לכם "החדשים" יכשר יהודי
כמהו - אבל לי לא ישפק. ואולם מה לי וליהדותו? למסחרי
אין צורך באמונותיו ודעותיו - הן אינני סוחר ביראת שמים.

אביגיל.

מי יתן והיו כל נערינו וגם זקנינו עברים אמתים, עברים
נוקחים כידידה! לו עשו כל צעירינו כמהו -

מררי.

ידעתי, ידעתי! הוא מגנר נאורים ואפקורסים? הוא

מררי.

בשנה השניה! כאשר נחיה, בעורת ה', נראה. - ובכן,
יהי במזל ובהצלחה! ואתה כתוב את דברי האמנה בספר - הן
יוריסט אתה וידעת איך לכתוב - ומחר נאשר את החזה כחק.
אבל העסק נגמר. אני מחכה היום לטלגרמה - יוכל היות כי
תצטרך לנסוע מחר בדרך לא רחוקה. בכל אופן הנה נכון.

ידידיה (לנפשו).

הלאה דאגה ודקדוקי הבל! אני קרב אל מטרתני. (בקול)
ועתה אלכה לי - הן אתה מחכה לאורח. שלום (יוצא).

מתזה חמישי.

מררי; אחרי כן אביגיל ואסא.

מררי.

אולי הייתי נמהר מעט - אבל סרכנותו המריצתני יותר -
וסוף כל סוף הן התגברתי עליו ואכניע את לבו הקשה. היא
נחוץ ומועיל לעסקי. (אביגיל ואסא באים) נו, קרכוני במזל טוב!
הנה גמרתי את העסק עם ידידיה שלכם. איש קשה הוא -
ובכל זאת נכנע לי ויעש כרצוני - אני שורר בביתי.

אסא (לנפשו).

בשם שנכנס לברית המסחר כן יגנס לחופה!

אביגיל.

אני שמחה על זאת מאוד. איש יקר הוא - נפש יפה
בחיצוניות יפה - הלואי שנצליח ככה גם בבחירת חתן לבתני!

מובן מאליו הוא כי הרבית בעד כספי אנכה מתקנח מראש –
עשרה למאה –

ידידיה.

רבית כזו לא יחשוב סוחר לשותפו – לכל היותר אסכים
לְקִשָּׁךְ של שבעה למאה. (לנשינו) צריך לפשוט לו יד.

מררי.

נו, נאמר: שמונה למאה. ואת הקנח נתחלק באופן כזה –

ידידיה.

אם תקח ממני נשך שמונה למאה, לא אבה ולא אשמע
לשנות את הנאי החלוקה מכפי שקצבתי אָמֵשׁ.

מררי.

שמע נא לעצתי: אל תקשה לבבך! הסכם אל התנאים
אשר שמתי לפניך אתמול – הן ההבדל איננו גדול כל כך –
ומה גם כי הוא דבר שאין לו שעור – מי יודע כמה נרויה?
ולמה לנו להתובח עתה הנם? ובכלל – השָׁעֵן על ישרי: אם
יצליח ה' את אשר נעשה, יהי בי לשנינו ולא אעשה לך עול –
אני אינני גולן כמוך. ובכן יהי כדברוי – ובאשר תכלה השָׁנָה
בהצלחה, ברצות ה', לא אמנע הוספה ממך – הן אי אפשר
לבלוע את כל העולם בפעם אחת! – הן גם לי לחיות – הן לא
לשנה אחת אני מתהבר עִמָּךְ. וְתָר בשנה הראשונה מְשָׁלֶךְ,
ובשנים הבאות אֶתֵר מְשָׁלֵי.

ידידיה (לנשינו).

בְּיָשְׁרוֹ אינני בוטח הרבה, אבל ההצעה הגונה. (בקול)
ובכן אני מסכים לתנאיך בשנה הראשונה, ובשנה השניה יהי
כדברוי –

מררי (לנפשו).

כנראה הוא חפץ להשתמש מהעסק, לכן השיאני לענין אחר. (בקול) עניני הלאומיים אינם ידועים לי היטב, כי אם רק מתוך הפסקוילים הנשלחים אלי לעתים קרובות. איש סוחר אני, ועסקי מטרידים אותי מאד מאד – אין לי פנאי לעסוק בענינים חדשים כאלה. ואת יודע אני – לא רק מתוך הפסקוילים – כי דעת שלומי אמוני ישראל אינה נוחה מדרכי הלאומיים. ובאמת – האם מסטודנטים ומשבילים תבוא תשועת ישראל? הם מלמדים תורה חדשה: עבר – עתיד – היסטוריה – לאומיות! אדרבא הגידה נא – הן למדן אתה – הבזאת היא תורת ישראל? – ולמה לנו לגייר את הנאורים ואת האפקורסים? גרים כאלה קשים לנו כספחת. אין צורך ליהדות בהם. קיום היהדות תלוי באנשים אחרים, ממין אחר לגמרי. והנאורים, האפקורסים – מוטב לנו שיצאו לגמרי ממחנה ישראל – לא מעוקצם ולא מדובשם! – לעתידותינו ידאג הקב"ה בכבודו ובעצמו – ידיעת עתידות זו אומנתו – ואל נא יתאמרו הלאומיים להיות שותפים להקב"ה. – אבל הן גם אני ואתה אין פונתנו לעשות שותפות בעסק הלאומיות, כי אם בעסק אחר – לכן נשובה לעניננו.

ידידיה (לנפשו).

והרסה היא בת לאיש כזה! עתה רואה אני לי חובה לחלצה מהשפעתו ו"מחקניו" אשר יבקש לה – גם לולא אחבתיה. אקבל את הצעתו ויאמרו הבריות מה שיאמרו! (בקול) בן דברת, אדוני. גם בראשי אין מקום ללאומיות ולעסקים בבת אחת.

מררי.

ובכן זה הדבר אשר אני אומר לך: בשותפות אחפוף גם אני, כאשר הגדת לי אמש. אבל לי יש עוד שותפים, זו אשתי ובתי – מלבד מה שאני מניח את כל הוני בעסקי.

חכמתם ? ובכל זאת כמדומה לי שלמשל לא היית נותן את בתך למלומד שאין מצבו החמרי איתן עד מאד -

מר רי .

אני ? זה ענין אחר לגמרי . אני אינני מחזר בכלל אחרי חתנים מלומדים - לא לפי רוחי והשקפותי הם . - אני איש יהודי עברי תמים כאבותי , ודרכי „החדשים“ לא יתכנו בעיני - וגם בעיני בתי לא ייטבו המלומדים , כי לא כדרכיהם דרכיה . לכן לא הייתי לוקח מלומד לחתן , גם אם היו לו אוצרות קרח . אבל גדול עתה מספר האבות הרודפים דוקא אחרי חתנים מלומדים , כי בנותיהם חונכו לתכלית זו - והם מוקירים את המלומדים , גם אם ידיהם ריקות .

ידידיה (לנפשו) .

אם כן אין מצבי החמרי מעלה או מוריד אותי בעיניו : אפקורם אני , ותו לא מידי . (בקול) ומדוע פסולים המלומדים בעיניך ככה ? האמן נא לי : יש בין החדשים עברים אמתים , עברים לאומיים האוהבים בכל נפשם את עמם ומולדתם ובעד כל הון לא יכחשו כדת אבותיהם . ידעתי כי נמצאו משבילים אשר השתמשו בהשכלתם לרעה , להסב לב הצעירים נזקים ותורתם . אבל אנחנו המשבילים הלאומיים משתמשים בהשכלתנו לטובה : אנחנו מתאמצים להפיח אש אהבת היהדות בלב בניס קָחִשִׁים ; אנחנו מתאמצים ומצליחים להשיב את נדחי ישראל אל עמם ותורתם ; אנחנו מתאמצים ומצליחים לחבב על נאורינו האמתים והמזויפים , את כל עניני ישראל אשר בָּזוּ או שכחו או לא יָדְעוּ כלל : את הדר העבר שלנו יאת תקוותינו לעתיד . בקצרה , אנחנו הלאומיים מוכיחים להם בעזרת השכלתנו , כי תפארת ישראל נעלה ורמה מיפיפית של יפת ; והאם דרכים כאלה לא יתכנו בעיני יהודי כשי כמִיך , אדוני ?

מחזה רביעי .

מררי וידידיה .

מררי .

נו, ידידי, עתה נדבר בקצרה, אבל בישוב הדעת, כי עוד מעט יבא אלי אורח—הלא ידעת, זה המדובר .

ידידיה .

לי אין צורך להתישב בדבר. את הנאי שמתי לפניך, ומהם לא אסור. (לנפשו) באופן כזה אולי יבוטל הדבר .

מררי (בצחוק) .

הנך ממש גולן, ידידי. גם עלי אומרים הבריות כי קשה אני—אבל לנגדך הנני כחלמון ביצה. ובאמת לא אבין מדוע הנך להוט ככה אחרי ממון. אם סוחרים פשוטים כמוני רודפים אחרי כסף—אין בזה כל פלא, כי הממון מעמיד אותנו על רגלינו, הוא יתן לנו חן וחסד בעיני הגוים, ורק הוא ילביש אותנו צורת אדם, אדם שיש לו זכויות ידועות. כי מה אנחנו בלי כסף? נבזים ושפלים, בבית ובחוץ. — אבל אתם „המלומדים“, למה אתם נהרגים על הפרוטה? הן אתם אינכם צריכים לקנות בכסף את הכבוד וצורת האדם. הכל מכבדים אתכם בבית ובחוץ, בגלל השכלתכם; אתם נקראים אדם בכל מקום, וכל הזכויות נתונות לכם. לכן אתפלא לראות כי איש טלומד כמורך בהול ככה על ממון .

ידידיה (בצחוק) .

האמנם יקבדו המלומדים ככה, גם אם אין להם אלא

כי חתן כמוך לא ימצא מררי – כל זמן שיבקש הוא . ובכן מה
החרדה אשר הרדת לשוא ? לא חסד ולא משפט חפצת לעצמך ,
אבל הפץ אתה להיטב למררי : לתת לו עוזר חרוץ במסחרו
והתן יקר לבתו .

ידידיה .

איך שיהיה – אבל יותר שמה לבי ויגל כבודי , לו באה
לי המשרה ממקום אחר : אזו היתה קומתי זקופה יותר ; אז
יכלתי לגשת אל מררי ולהראות לבריות את בר לבבי ונקיון
דעתי . ומדוע זה לא אצפה לָרוח והצללה ממקום אחר ? איגע
ואמצא . וגם אתה , אדוני , הלא אמרת כי תקוה אחרת נשקפה
לי על ירך .

אסא .

אחרי שמעי את דבר הצעת מררי , הנני מחויב להודות כי
התקוה האחרת איננה יפה ככה . עוזר או שתף למררי – זה מקרה
שאינו מזדמן בכל יום . ומי זה וְנָאֵל לעזוב עסק קָרִי וטוב
מאד , וללכת לבקש עסק מסופק או בינוני ? אם בזאת היא
מעשיותך , מסופק אני אם תצליח בכלל לעסקים שבעולם
המעשה . (מררי בא) הנהו . עשה כבינתך – לי אחת היא . (אל
מררי בלאט) הוא מומאן – כנראה יש לו במחשבה עסק יותר
טיב . ראה הזוהרתיך – ואתה אל תרף ממנו . (בקול) אני הולך
להדר הנשים . על דבר מצב בריאותך נדבר אחרי כן . כנראה
טוב לך היום . אינני הפץ להפריעכם – איש כמוני אך למרח
הוא בשיחה מעשית . (יוצא) .

להיות לו לעוזר ולשותף - הצעה הראויה להתכבד - ואתה אימר להשיב פניו, בשביל שבמקרה יש לו בת שנפשך חשקה בה במסתרים - ואתה דואג פן - פן תקרובך המשרה הזאת אל המטרה אשר נשאת נפשך אליה! - אין זאת כי אם נקעה נפשך מהרסה לפתע פתאם.

ידידיה .

מי יתן והתעוררה אהבתי להדסה אחרי שהייתי עוזר או שותף למררי, או לא היה מקום לכל חשד ולכל פקפוק. אבל הדבר כמו שהוא עתה, מחויב לעורר חשד - וגם בעיני אני לא אוכל לזכות ארחי. אתם קוראים לזאת גאווה ודקדוקי כבוד; אבל - עברי לאוטי אני, והלאומיות מטלת עלינו את החובה לשמר כבודנו מכל משמר, להראות כי רגש הגאון האנושי ער וחי בקרבנו, כי גם התכלית הנכספה מאד לא תקדש בעינינו את התחבלות השפלות - ואף לא את התחבלות המסופקות. בלאומיותי כן אהבתי: אני מתעב לבקש חסד בגב כפוף, כי אם משפט אדרוש בקומה זקופה. והמשפט צריך להיות נרכש בתחבלות ישרות, גלויות וטבעיות ולא בהערמה ועקמומיות. - ואיך אתגנב עתה אל בית מררי בכונה, למען יהי לי המשפט לאמר לו אחרי כן: תן לי עתה את בתך לאשה, כי כבר בצרת מעמדי בתימתך!

אסא .

דברך יפים - אבל הגיונך רפה. לו היתה אהבת הדסה דבר האסור לך מצד הדין או מצד היושר, או לו היתה באמה מזיק למררי ולביתו באהבתך את בתי, - גם אז לא תוכל לחשוב לך לעון להשתמש בהצעת מררי - לא הצעתך אתה! - למען תקיר את האסור ולהכשיר את הנזק. אבל מה זה תחשוב בלבך? מי יוכל לאסור לאדם הגון כמוך לאהוב את הדסה? היגיע נזק לבית מררי מאהבתך זו? להפך, התן כמוך הוא רובה להדסה ותפארת לבית מררי. לזו אעשה לך הנף באמרי

(ידידה בא). אַה, הנהו. (אל ידידה) מה אתה עושה בזה, ידידי,
בשעה מוקדמת כזו?

ידידה.

מררי הועידני לשעה הזאת – בדבר המְשרה –

א.ס.א.

איזו משרה?

ידידה.

מה? אתה אינך יודע מאומה? הוא אומר לקחת אותי
לעזר או לשותף במסחרו. ואני אמרתי כי מידך באה לי זאת –

א.ס.א.

חדשות השמעתני! אנכי? גם אני חפצתי לדבר אתך על
דבר משרה – בדבר אשר הבטחתך – אבל לא עלה על לבי
כלל כי גם מררי פרש מצודתו עליך. ואולם אחרי אשר אָנה
אלהים לידך ענין יפה בזה, אשר לא פָללנו לו – אַדמה כי אין
לך עוד צורך בהצעותי –

ידידה.

להפך, עתה יש לי צורך גדול בחסדך, אדוני. בהשקפה
הראשונה לא ראיתי גם אני כל אי־כבוד בהצעת מררי, אחרי
אשר הוא היה המתחיל בדבר – ואולם אחרי כן נמלך עלי
לבי, ואכדוק וארא והנה לא נאה לי להקאות בעיני הבריות
בתור המזיק בדרשות הַנְּזָק – וכמעט שאני נוטה לכלי קבל
את הצעת מררי.

א.ס.א.

לאֵלֶּלֶת כִּזו אתה קורא ישוב הדעת? סוחר גדול מבקש ממך

מחזה שלישי.

אסא; אחרי כן ידיריה.

אסא.

הקשה מפל - זה באמת ידיריה. בקשיות מררי החלותי להטיל ספק: כנראה לי הוא רוצה רק שיאמינו הבריות כי הוא השורר בביתו. ואביגיל החכמת-נוהרה מעקור את האמונה הזאת מלבו ומלב הבריות, וגם היא מתאמצת לפתות את עצמה כי היא עושה רק את רצון בעלה. אבל באמה היא מוליכה אותו בנחת בדרך שהיא רוצה, - ורק בדברים שאינם נוגעים לה עד מאד, היא מניחה לו לעמוד על דעתו. היא הנכה את הדסה באופן נאור מאד - אם גם ברוח עברי לאומי - ותתחכם לפתות את מררי, כי הוא היה השליט בעיני חנוך בתם, כי הוא בחר במורים הטובים בעיניו, וכי בכלל הכל נחתך רק על פיו. ולו חשבה לנכון כי טוב להרסה לחול עם נכרים - אזי לא הועילה למררי כל הסידותו, ובבקר לא עבות אחד היה משתקף בעיר כי הוא בתור השורר בביתו הכריח את אשתו ובתו לעבור על אסור המחולות. - ואמנם אשה חכמה היא: יודעת היא להכחיר עצמה גם ממני, מיועצה הטוב - וגם ממנה בעצמה. כי מבנות ציון המצוינות היא: היא יודעת כי כבוד בעלה זה כבודה וכבוד ביתה. ואם שררה תקיפה של בעל הבית אינה נעימה לפעמים לבני ביתו - אבל השררה המדרומה של מררי יפה בודאי לכבוד בית בישראל, יותר מההכנעה הגלויה והמתבטלת של יורם בפני אשתו. - בקצרה, בטוח אני כי מכיון שאביגיל רצתה את אהבת ידיריה והרסה, לא יעברו ימים מועטים, ומררי יודיע כי בתור השורר בביתו מצא הוא חתן לבתו - את ידיריה. אבל ידיריה - הוא קשה באמת בנאותו, ולו אין עדיין אשה, ואף כי אשה חכמה כאביגיל!

אביגיל .

באמת גם זה ענין לא נעים . עתה נחמתי כי נפתיתי לדבר־יך לַתּת את הדסה להשתתף בחזיון , שלא מדעת מררי . ואת היא הפעם הראשונה אשר נסיתי להונות את אישי – וזה שכר העברה .

אסא

הפעם הראשונה? ! והאם לא תוני אותו גם בדבר אהבת הדסה וידידיה? – אך מסתמא יתוקן הכל בעצה טובה , אף כי הזמן קצר מאד באמת . בבחינה אין אמנם צרך גדול – כי כלם יודעים את התפקידים היטב – אבל „רשיון הרוממות“ , מצד מררי , נחוץ מאד . כנראה אהיה מוכרח לקבל עלי גם את הקבלנות הזאת . ואת הלא נוכחת כי קבלן מצליח אני : ענין המשרה של ידידיה כמעט שכבר נגמר –

אביגיל .

אך ידידיה עודנו מפקפק – הוא מְקַשֶּׁה לשאל ולהתבוע כל כך , כֵּאלוֹ יבקש אך תואנה להשתמט מהצעת מררי –

אסא

אני מבין , אני מבין . כנראה הוא מְרִיח ריח קנוניא בינינו בדבר מִשְׁרָתוֹ – ובעין פגיעה בכבודו . אך הן הוא יבא כרגע – טוב כי לא ימצאנו עסוקים בשיחה – הוא נוטה עתה לחשד , מאד מאד . לְכִי נא למעשיך , ועצרי את מררי , לבל יבא עד אם כליתי דברי עם ידידיה . נחוץ להרגיעו ולבטל פקפוקיו ודקדוקי אסמניסותו (אביגיל יוצאה) .

כי ירידיה היה שונה תמיד מכל חבריו. עתה מוצא אמנם ירידיה חן בעיניו מאד, כי גלה בו כשרון גדול למסחר – אבל היתרון הזה המכשיר את ירידיה למנהל עסקי מררי, איננו מכשירו עדיין לחתן לאישי החסיד. – רק תקוה אחת יש לי: זו אהבת אישי לבהנו; גם הוא יחפוץ כמוני שששכ הדסה תמיד במקומנו, בקרבנותנו – ובקחתנו את ירידיה לחתן לא נפרד עוד מבתנו, כי ירידיה יהיה תמיד המנהל לעסקי בעלי, או שותפו. (אסא בא).

. אסא .

שלום לך, מחוקנת! מה שלום המחותן היום?

. אביגיל .

שלום לאישי; הוא נח וינפש מעמל הדרך, ועתה לבו טוב עליו מאד. הוא מחכה ראשונה לבוא ירידיה בדבר המשרה, ואח"כ לבוא המדובר. אמנם מחותנת כפולה אני היום – ומי יודע אם לא יופרו שני השדוכים גם יחד –

. אסא .

הרפי מדאגות חנם. עת לדאג לדבר נכבד יותר – זה נשף החשק אשר נקבע לערב הזה. אני אמרתי כי נדחה אותו למועד אחר, אבל זה עתה בהיותי בבית יורם – יורם נרפא פליל – הודיעה לי עתליה בבל הקף, כי בשום אופן לא תרשה לדחות את הנשף, כי בתור גבאית של החברה כבר הלקה את כל הכרטיסים ופקדש קרואיה לערב הזה; ואשה אריסטוקרטית כמוה מקפדת מאד על הדיקנות. ומפני עתליה גם אני ירא מאד – עוד מעט תבא אליך לשחרך מוסר וללמרך פרק בהלכות השבילה ואריסטוקרטיה.

א ב י ג י ל .

— כי כבר מצאת לך חתן? — לא, כזה לא יתכן! ודוי כזה, בעת שאביך מתברך בלבו, כי מצא לך איש בלבבו, — ודוי כזה שאינו בכלל לפי רוח אביך והשקפותיו, יעלה את חמתו עד להשחית — ואז — אז אינני מקבל עלי כל אחריות. לשמע הודוי הזה לא יאבה עוד לתת גם המְשֵׁרָה לירידה — והענין יסתבך מאד. ואולם אחרי אשר המְשֵׁרָה תהי כבר על שבם ירדיה, והמדובר כבר הלך לו, והשדוך לא יקום — אם מצד המדובר או מצד המדוברת, — אחרי אשר כל הענין יִשָּׁבַח מלבו, או אִנְלָה אני שדוך לאביך, בשעת הכשר, והכל יבא על מקומו בשלום.

ה ד ס ה (בחבקה את אמה).

מה דכה חכמתך, אמי היקרה, ומה טובה את לי! בעצתך אֶלֶךְ — בעצתך אֶלֶךְ תמיד.

א ב י ג י ל .

ועתה, כתי, המקשיבה, לכי וצוי להכין הכל לכבוד האורח — והבנוני גם את (הרסה יוצאה).

מחזה שני .

אביגיל; אחרי כן אסא .

א ב י ג י ל .

את רוח הדסה הרגעת, אבל אני עוד טרם אדע שלוּ בנפשי. מהחתן השני אולי נִפְטַר ככה או בכה — כי מדברי ירדיה ואף מדברי התהלה של מררי בעצמו רואה אני כי מעשיה לא יסכון לבתי. אבל היחפזין מררי בחתן הראשון? הוא מהעב בכלל את — „הסטודנטים“, אף שהוא מורה לפעמים

הרסה .

אהה ! הידעה הואת תפלח לבו . אמי , מהרי ואמרי לו
כי אני לא אראה כלל את- את מציאת אבי , למען ינקם
יִנְרַע .

אביגיל (בצחוק) .

התדמי כי ככה נקלות בעיניו , או ככה נקל הוא בעיני
עצמו , עד שִׁירא פן תחליפיהו בִּן־רגע באחר ? ! לא , הוא
חכם ממך , ובמנוחה שלמה הוא צופה לבוא המדובר . וגם
את , בתי , אל תיראי מפניו - התנהגי אתו כמנהגך עם כל
אורח . הן הוא איננו איהב אותך בהתלהבות - כי עוד לא
ראה אותך כלל - ובכן לא יגזל אותך בקזקה מביתנו - ומלבד
זאת הלא כלנו נהיה מסובים אתך . הוא יבא , ואנחנו כלנו
נשיח אתו - ואחר ילך לו .

הרסה .

ואני אשתדל להיות לו לָרָא !

אביגיל .

לא ! להפך , את תתנהגי אתו בנמוס ובחבה , כחובת
בת בעל הבית לאורחים . כי אם אין יקצף אביך ויקריח ריח חשך .
ואביך איש קשה , בידוע לך . (בצחוק) ואולם אינך מחויבת
להתלקח באהבה לזההת אל המדובר . הן אפשר הדבר כי לא
יטב בעיניך - ואז לא יכריחך אביך . וגם אפשר הדבר כי את
לא המצאי חן בעיני המדובר - כי אולי אין טעמו גרוע כטעם
ידידיה -

הרסה .

אבל מדוע לא אגיד לאבי מִנְד - עוד לפני בוא האורח -

כל הימים, חתן לבתו. ובוה צדק, כי בת ישראל לא תחזור
בעצמה אחרי הבחורים –

הדסה (מתבוששת).

אָה, אָמִי! הֵן אֲנִי לֹא בְקִשְׁתִּי – אֲנִי מִצְאָתוֹ בְּבִיחָנוּ –
נִפְשׁוֹתֵינוּ נִפְגְּשׁוּ וְנִקְשְׁרוּ –

א ב י ג י ל .

הֵן לֹא לִגְעַר בְּךָ וְלְהוֹכִיחַךְ אִמְרָתִי זֹאת. יוֹדַעַת אֲנִי כִּי בְּתִי
לֹא נִטְתָּה וְלֹא תִטְ אַף כְּהוּט הַשְּׁעֵרָה מוֹרֶדֶךָ יִשְׂרָאֵל – כִּי עַל בֶּן
גַּם בּוֹשֶׁת לְגַלוּת לִי לִבְךָ בְּכָל הַיָּמִים הַרְבִּיּוֹם. – אֲבֵל, כְּאִמּוֹר,
אֲבִיךָ עָשָׂה אֶת שְׁלוֹ וַיִּבְקֶשׁ לְךָ חֲתָן, וְגַם מִצָּא אִישׁ בְּלִבּוֹ –

הדסה (בהתרגשות).

אֲבֵל לְבִי כִּבְר נִתּוֹן לִידִידִיָּה!

א ב י ג י ל .

אֵל תִּקְפּוּי, פְּתִיחַ קִטְנָה. יְהֵא אִמְרָתִי לְךָ כִּי אֲבִיךָ לֹא
יָדַע זֹאת. וּבִכֵּן הוֹעִיד אֶת הָעֵלֶם אֲשֶׁר מִצָּא, לְבּוֹא לְבַקֵּר
בְּבֵיתֵנוּ – וּמִדּוּעַ לֹא? הֵן בֵּיתֵנוּ פֶּתוּחַ לְאוֹרְחִים כֹּל הַיָּמִים.
וְעוֹד הַיּוֹם יִבְרָנוּ הָעֵלֶם בְּבִקּוּרוֹ –

הדסה.

אֲבֵל אֲנִי לֹא אֶרְאֶהוּ וְלֹא אֶדְבַר אֶתּוֹ! הֵן לֹא אֶעֱשֶׂה חֲנֹף
בְּנַפְשִׁי! וְאֵךְ אִשָּׁא פָּנַי אֶל יִדִּידִיָּה?!

א ב י ג י ל .

יִדִּידִיָּה יוֹדַע הַכֹּל –

א ב י ג י ל .

מה לך , בתי , שָׁפְכָה נְפֵעֵמָה ?

ה ד ס ה .

סלחי נא , אמי היקרה – את תסלחי לי – את טובה ונעימה --
צפנתי סוד ממך – לו ידעת – הוא נפש יקרה – גם את הללת
אותו תמיד –

א ב י ג י ל (בצחוק) .

מי ? – ידדיה ?

ה ד ס ה .

הנך יודעת הכל ! ואני הפותה דמיתי כי מעיני אמי
החכמה יִפְחַד דבר – הלא תסלחי לי ? – אָה מה יפה נפשו – מה
ךָם רוחו – ולכו טוב לי מאד !

א ב י ג י ל (לנפשה) .

וידוי מאָחר , ובכל זאת קָדַם לבוא מעט . (בקול) ידעתי ,
בתי , ידעתי , וגם שָׁמַחְתִּי כי קָחַרְת ב טוב . גם אביך לא
יתיצב לשמן , הן פיו מלא עתה תהלת ידדיה – ומה גם כי
ידדיה יהיה רצוי לו מעתה , גם מפאת מצבו החמרי –

ה ד ס ה (בשמחה) .

האף אין זאת ? אבי לא יוכל עוד להתנגד משום פנים –

א ב י ג י ל (לנפשה) .

אם היא גלתה סודה , עלי לגלות גם סודי . (בקול) אבל ,
בתי – הן אביך לא ידע דבר בחירתך – וכחק לישראל בקש הוא ,

מערכה שלישית .

הדיקטציה כמו במערכה השניה .

מחזה ראשון .

הדסה ; אחרי כן אביגיל :

ה ד ס ה .

לבי מלא שמחה וגם ראגה . אבי החליט לקחת את ידידיה למנהל לעסקיו - כן הגיד אָמֵש לאמי בפני . בכל מאמצי כחי התאפקתי לבלתי נפול על צוארי אבי , לשמע הבשורה הזאת - כי יראתי פן יגלה סודי . - אבל ידידיה עודנו מפקפק , ולא אבין מדוע . הוא עלול להרוס ולנפץ את אשרנו בגאותו הנפרוה , - אבל הן עתה יוכל לגשת אל אבי בקומה זקופה - עתה איננו עוד קנודוט עני , כי אם בעל משרה הגונה . - האח , מה נעימה לי התקוה לראות את ידידיה יום יום בקרבתני כבן־בית , ככימים אשר היה מורה לי : עתה ישנה חלום הקסם אשר חלמתי במשך שנות הוראתו ! - אבל מדוע נוסף להיות כחולמים ? הן עתה יבא פתרון החלום , עתה אין לנו עוד להסתיר אהבתנו - עתה אנלה , מבלי שאול את פי ידידיה - כבר יסרוני בליותי על הסתירו סודי , זה זמן רב , מאמי היקרה , מקעותי הנאמנה . עין ככד הוא , לא אוכל שאתו עוד . (אביגיל באה) הִנֵּה - תדרך נפשי עוז ! (נישלת על צוארי אביה) .

מר רי (לנפשו).

קשה, קשה הוא מאד. אבל כזאת אהבתי. (בקול) כמובן
 אני כי לא תעמוד על דעתך. הן אנשים מקרים אנחנו – ומי
 לך להיות בבית איש הנודע לך מכבר. גם את אשתי ובתי
 הנך יודע, והנך אוהב נאמן להם – וגם הם לך. אה, אנחנו
 נחיה בקעות – לא כסוחר עם ה"אדם" שלו. – הודעת? בא
 אתי אל משפחתי ונסעד לבנו – או נסיף לדבר על אדות
 עסקנו. – גם סוד אנלה לך – הן אתה אוהב נאמן לביתי,
 ואקוה כי עוד נתקרב יותר – ואיך אבחד. ממך דבר? (מדבר
 באוני ידידיה) מחר יבא מדובר לראות את בתי – בן עירך הוא.
 מעשיה מכזרה, עשיר מאד ואיש כמו שנאמר – האף אין זאת?
 אשתי איננה הפצה לגלות הדבר להרסה – שגעונות שלהם! הם
 דואגים פן לא יצא השרוך אל הפועל – פן לא תמצא הרסה
 חן בעיני המדובר. הגד נא, האין זאת אנלת רבה? אתה
 יודע את בתי היטב – היש איש בעולם שלא יתפעל ממנה?

ידידיה (בהתרגשות).

בתך היא אוצר יקר, תפארת בנות ישראל:

מר רי (בנחת רוח).

האף אין זאת? הלא זה דברי מאו: אין כמוה בכל
 הארץ! – והם דואגים – משוגעים! – אבל אשתי בקשה לבל
 אנלה הדבר להרסה ולשום איש – יהי כן! – מחר בעזרת ה'
 יודע הדבר לכל – רק לך גליתי הסוד מקודם, – הן אנשים
 רעים אנחנו. ועתה בא אתי, נסעד לבנו – ובדרך אגב תוכל
 לשיח גם עם הנשים על אדות הנשף שלכם.

ידידיה (בלבתי אחי מררי, לנפשו).

היש בעולם איש מאשר ואמלל גם יחד, כמוני עתה?!

(המסך יורד).

יְדִידִיָּה (בצחוק) .

המנהל יוכל „לקרוע את עצמו“, כי שכיר הוא . – או כמובן יגדל מסחרך יותר, ולפיהו יגדל גם פריו; אבל גם העבודה תִּרְבֵּ . ואולם אני לא הייתי דורש ממך שכר שכיר – כי אם חלק בְּנֹחַ , כשותף .

מֵרֵרִי (לנפשו) .

הוא איננו כסיל! (בקול) ואם נפסיד, הלא תהיה מחויב להשתתף גם בהפסד?

יְדִידִיָּה .

עד עתה לא הפסדת מעולם בעסקך – ואם כהיות אני המנהל לא יצליחו עסקך, הלא אֲשַׁמְתִּי היא – ולא אצלח אפוא כלל למנהל עסקך . אבל במזח אני כי על ידי לא יתקלקלו עסקך – ולכן אני דורש חלק – נאמר: שלשים למאה .

מֵרֵרִי .

היצאת מדעתך? – סלח לי – אבל באמת כמעט יצאה נפשי בְּדַבְּרְךָ . הן כל הוני מונח בעסקי, ואתה תִּשְׁחַד בעדם רק מִפְּחֶךָ – והן גם אני לא אשב בְּטֹל , גם בקחתי אותך למנהל . אני אוסיף לעבוד – שָׁכַם אחד נעביר . – לא, לא! אתה הוצאת הדבר מפוך בלי ישוב הדעת!

יְדִידִיָּה (לנפשו) .

הוא חפץ כי מאד; אהיה גם אני קשה כברול! (בקול) אם תִּנְאִי אינם פְּשִׁיִּים לפניך, הרשות בידך לְמָאן . אבל אני יודע מה אני שָׁח . אני יודע ערך פעולותי ואת המוב אשר אעשה לעסקך . – לי יש פנאי לחבות . (בצחוק) הן עודגני צעיר לימים, כאשר הגד לי בכֶּנֶק .

הוא יגדיל וירחיב את העסק, ישגיח בעין פקוחה על כל הפרטים, יחפש וימצא את הדרכים הקרובים לשבר ורחוקים מהפסד. עוזר חרוץ ונאמן יודע כי הוא מקבל עליו אחריות גדולה בנהלו עסקי אחרים, והיריעה הזאת תמריצתו לדקדק במעשיו ולחשב דרכיו בעמק העיון ובוהירות יתרה. בעל העסק אחראי רק לעצמו, ואם ישגה – מי ידרוש חשבון ממנו? אבל המנהל יודע כי על כל צרה שלא תבוא הוא עתיד לתת דין וחשבון לבעליו – ועוד יותר הוא ירא מפני מוסר כליותיו הוא – כי על כן ישתדל לעשות הכל על צד היותר טוב – כמובן, לפי ראות עיני בשר – כי מפני רוח שאינה מצויה, אי אפשר להשמר. – לכן, מי הסוחר החפץ במנהל חרוץ ונאמן, חייב לתת לו בעין יפה שבר הגון חלף עמלו, וחלק הגון מהברכה הבאה לרגליו.

מר רי (לנפשו).

הוא הולך באמת בגדולות ונפי'אות! (בקול) כמה, למשל, היית דורש בשכרך, בתור מנהל עסקי סוחר – כמוני? הנך יודע, בערך, את טיב עסקי, מהימים אשר היית מורה בביתי. עסקן – כך – בינונים; ומעתה עזבך את ביתי לא גדלו ולא הִתְרַבו.

ידידיה (לנפשו).

השערתך באה! עתה כודאי אסור לי להתראות לפניו כמסתפק במועט. (בקול) את טיב עסקך אני יודע – ואינכם לא בינונים הם. עסקך דורשים עבודה רבה. ואני הייתי יועץ לבוא בחוברת עם שוקי חו"ל לצורך מסחרך, תחת אשר עד עתה הסכנת למכור סחורתך בארץ.

מר רי.

כזאת חשבתי גם אני – אבל הן לא אוכל „לקרוע את

עצמי" –

ומה היא הפקודה אשר תאוו נפשך , ואשר לפי דעתך הנך ראוי לה והיא לך ?

ידידיה (לנפשו) .

ההקירה הזאת פתומה אותי מאד . לא שערתי כי הוא פתענין כי ככה ! (בקול) אני הייתי בוחר בעסקי בנק – אבל משמרת בינונית לא תבון לי , ומשמרת עליונה לא תנתן לעול ימים . אך כמוכזב אין ברצוני לחכות עד שילבינו שערותי , למען אוכה למשרת דירקטור . (בצחוק) וגם לא אוכל לקות כי יעשה לי גם כלר' אלעזר בן עזריה בנשיאותו –

מררי (לנפשו) .

הוא „שקץ“ גדול , אבל עול-ימים נחמד . (בקול) ומדוע דוקא דירקטור ? המכלי אין בתי מסחר פרטיים בישראל ?

ידידיה .

אחינו בני ישראל אוהבים להרבות במסחר , אבל הם שונאים להרבות בהוצאות . סוחרינו מכבדים , בבחירת עוזריהם , את הזול על הטוב והמועיל – אף שבירוע : אסא דמסי במגן מגן שווא .

מררי (לנפשו) .

הנה המקום המסוכן ! (בקול) סוחרינו אינם מרויחים על נקלה – כל פרוטה עולה להם בעמל רב , בסכנות גדולות – בכלל , כל העסקים מסוכנים עתה – ולכן אינם פורנים בשבירות .

ידידיה (לנפשו) .

אני השד אותו כי הוא מתחנן על נפשו . הענין מלבב . (בקול) אבל עוזר ומנהל חרוץ יביא לבעליו ברכה מרובה :

נשיח נא בעניני גִּרְיִים . ראשית דבר : מה מעשיך ? הן חבמתך
איננה עץ חיים –

ידידיה (לנפשו) .

אנה פניו מועדות ? ככל אופן עלי להזהר בדברי . (בקול)
עד עתה עסקתי בנסיונות : בניתי עולמות והחרבתים – או נחרבו
בידי אחרים ; כל התחלות קשות . אבל הנסיונות הועילו לי
הרבה : הם הורוני את מלחמת החיים , וכס רכשתי לי בקיאות
בענינים המעשיים , ידיעת הבריות , וביחוד ידיעות בהליכות
המסחר . אני שִׁנְנתי לי כ פ ו ע ל מ מ ש את התורה אשר למדתי
בהאוניברסיטת להלכה .

מררי .

כמדומה לי כי רב לך לעסוק בנסיונות . הן איש נבון אתה
היודע לדמות דבר אל דבר . – אם בקי אתה בהליכות המסחר ,
מדוע לא תבקש לך משמרת קבועה בבית מסחר ? – בכלל , אני
יועץ אותך – מנסיון – להחל את מלחמת החיים בעסקי אחרים ,
ולא בעסקי עצמך . בעסקי אחרים תוכל לאבד רק ממון אחרים ,
ובעסקי עצמך הלא תאבד את ממונך אתה –

ידידיה (לנפשו) .

הוא חושד אותי במה שאין בי ! (בקול) אבל אני אינני חפץ
לאבד גם ממון אחרים . אני חפץ להועיל לאחרים . בממון
חברי אני זהיר יותר מאשר בשלי . לכן לא בקשתי לי משמרת
פקודה , במרם ידעתי נכונה כי שקרי לא יצא בהפסד אחרים –
בהפסד בעלי . ואולם עתה אךמה כי כבר קניתי לי די זהירות
ובקיאות . עתה אקוה כי אוכל להועיל לאחרים – וממילא גם לעצמי .

מררי (לנפשו) .

אלה דברי איש ישר , אבל גם של איש מְעֵשִׂי . (בקול)

יותר ממנו הישנים. ואפיקורסותו אינה נוגעת לי – הן לא לחתן אני לוקח אותו, כי אם למנהל עסקי. וידידיה נחויץ לעסקי – גם מפני מעם נכבד שלא הפצתי לגלות לאסא, ושלא אני מראש גם לו בעצמו, לבל יגדיל תביעותיו. הן בעסקי המרובים לא אמלט ממשפטים ודברי ריבות, ובכל שנה אני משלם כסף רב ליודעי דת ודין הפושטים עורי מעל עצמותי – ובשיהי יוריסט המנהל עסקי, אֶחָלֵץ מההוצאה המרובה הזאת. – כן, הצעת אסא טובה, וכיון שבאה לידי לא אחמיצנה. – הוא לא יאבה? ע, שטות! מדוע לא יאבה? – הוא ידרוש הרבה בשכרו? נו – סוף כל סוף הוא סמורנטָם, ועוד טרם ידע לעשוק את הבריות כסוחר רגיל. ולמה לו כסף? הן כאשר יתהן יקבל נדוניה הגונה – בזמן הזה יש קופצים רבים על סמורנטים כמזה. כמובן אינני מחויב לעורר בו את החפץ לשדוכים – כי אם אך יצלח לעסקי, טוב לי שישאֵר בְּנֵק ולא יוכל לעובני. (ידידיה בא) אַה, הנהו בא. אצבע אלהים היא! הבה, אמששהו ואברקהו היטב.

ידידיה.

סלח לי, אדוני. אני הפצתי להתיעץ עם רעותך הכבודה
בדבר – מעשה צדקה

מררי.

אָה – כבר שמעתי – נשף חשק לטובת החברה „עוזר דלים“. צדקה – בודאי מצוה גדולה; אבל נשפי חשק, מחולות כחורים ובתולות – על זה לא נצטַונו בהר סיני. אבל הדבר איננו נוגע לי – זה עסק אשתי: היא גבאית של החברה – תעש כחפצה וכדרוש לטובת החברה. הן אשתי ובתי אינן מחוללות עם גברים – ומה אֶכַּפַּת לי אם אחרים יתהוללו בנשף חשק?! – ואחרי אשר באת הנה, יָשַׁב נא ונשיח מעט – עם הנשים תשיח אחרי כן. כבלל, הן למון אתה והנך יודע כי אסור להרבות שיחה עם הנשים. –

מ ר ר י .

טפו! איך יעלה על הדעת, כי נפש יפה כידידיה – אני יודע אותו: הוא נפש יפה, יקר המציאות בין „החדשים” – כי איש כמוהו, למדן ומושלם גדול, יקח לאשה את בת עתליה? טוב עשה כי מאן. אדם חשוב הוא. – ואולם אני הייתי יועץ אותו לקבל איזו משרה הגונה – ואז יוכל להיות לשרוך טוב באמת – לאלה המקורים דוקא אחרי סטודנטים. – הידעת? הנני לתהות על קנקנו בידיעות המסחר, ואם אמצאהו טוב לפני, אקחהו לי לעוזר. – לי לא יסרב; הן אנשים מקרים אנחנו מכבר, ובביתי היה מורה שנים אחדות.

א ס א .

גם, אולי תצליח. אך איך שיהיה, נַע לך כי אם יקרה בריאותך בעיניך, מהר וקח לך עוזר – או חדל ממסחרך. ועתה אני הולך לבקר את יתר חולי – גם יורם ביניהם; כי אשתו נתנה לו לקח טוב על אשר לא הצליחו לצוד את נפש ידידיה – ומטוב לקחה קלה. אבל עלי ללכת אליו מהרה – הן יקפא בטרם אשוב אליו; כי כבר הסכין במחלה זו מיום חתונתו ועד קנה. – שלום! (יוצא).

מחזה שמונה עשר.

מררי; אחרי כן ידידיה.

מ ר ר י .

ההכרח לא יגונה – עת לעשות לבריאותי. ואם אמצא בידידיה ככל אשר אמר אסא עליו, אקחהו בשתי ידי למנהל עסקי. איש ישר ונאמן הוא – בזה אין כל ספק – ובו אוכל לבטוח. בכלל מודקקים „החדשים” במצות שבין אדם לחברו,

אשר הוא עושה. נלולא היה צעיר לימים אוי הפקד כבר לדירקטר של בנק. גם ועד הכנק שלנו חפץ להפקידו לדירקטר על הסניף בכצרה - אבל לא יכלו, מפני מעוט שנותיו.

מר רי .

ולכן לא הפקד גם המדובר שלנו? צר לי מאד .

אסא .

על אדות המדובר שלך אינני יודע מאומה. אבל זאת יודע אני, כי יודיה עמד בשורה הראשונה. אבל הוא איננו דואג כלל - מכל עקרים מציעים לפניו קשרות מעולות -

מר רי .

למשל, כמה נותנים לו שבר לשנה?

אסא .

אינני יודע - אבל לא מעט. אך הוא מקרב - כנראה איננו רוצה למכר את עצמו.

מר רי .

ומה יעשה בלי משרה? הן כסף אין לו. - אולי נושא הוא נפשו אל שדוך שמן - אבל מי יקח יוריסט שאין לו עסק קבוע!

אסא (לנפשו) .

יודיה מכיר את בריותיו היטב. (בקול) לו חפץ אוי נמצאו קופצים רבים עליו. למשל, עתליה ואיזבל תבעו ממש בפה - אך הוא מאן -

א ס א .

זה הקנדיט לחכמת המשפטים - יודיה .

מר רי (בצחוק) .

הסטודנט העני ? היצאת מדעתך או הנך לועג לי ?

א ס א .

יודיה איננו סטודנט - זה יותר משנה אשר יצא מהאוניברסיטה מוכתר בתאר קנדיט לחכמת המשפטים - היוריסטים הם כלם אנשי מעשה, סוחרים גמורים - כי חלק גדול מחכמת המשפטים עוסק בעניני ממונות - כמו סדר "נויקין" שלנו - והיוריסטים העברים הם בודאי סוחרים חריפים - ומה גם אלה שלמדו גמרא - ויודיה הוא למדן גדול, כידוע לך . ומלבד כל זאת עסק בפועל ממש בעסקי מסחר גדולים, מיום עזבו את האוניברסיטה . אבל, כאמור, מסופק אני מאד היאכה הוא - כי הוא מתהלך בגדולות ובנפלאות -

מר רי .

בגדולות ובנפלאות! היש תקוה ליוריסט עברי? אני יודע יוריסטים עברים ההולכים בלי מכנסים. - כך, כך? אני לא שערתי כלל כי יודיה הוא "מויק" כזה! אמנם בעל מח הוא - זאת ראיתי בימים אשר היה מורה לבתי - איש בינה. בכלל היה שונה מאד מכל הסטודנטים, כי לולא כן לא לקחתיו למורה; גם נאמן רוח הוא - בזה אין כל ספק; כי ממשפחה נבבדה הוא - אף כי אביו רשש. - ואתה אומר כי הוא בקי מיטב בעניני מסחר, גם למעשה? כן, כן, הרוצה שיחכים יעסיק בניני ממונות - והוא יוריסט ולמדן -

א ס א (לנפשו) .

הוא מדבר ממש כשרבן! (בקול) כן, הוא חרוץ מאד בכל

מררי.

מעט! מעט! – הן אלפי עסקים לי, וכלם דורשים עמק העיון ועבודה רבה, וביחוד השגחה מעולה. אמנם אחרים לוקחים להם עזר כנגדם, להקל מפרחם ומשאם, אבל אני לא הסכנתי בזה. עין האדון בעצמו – זה דבר שאין לו תמורה.

אסא.

ואני ראיתי סוחרים רבים, אשר עסקיהם עולים כפורחת בידי מנהלים חרוצים. למשל, קדמיאל הגיד לי כי מנהלו מפליא לעשות יותר ממנו בעצמו – וקדמיאל איננו תינוק בן־יומו.

מררי.

לפעמים יקרו מנהלים חרוצים. לו מצאתי איש כלבבי –

אסא (במתונות).

אני יודע איש כלבבך: גבר חרוץ, נבון ומעשי עד מאד – אבל לא אדע היאבה הוא –

מררי.

ומי הוא? אדרבא, אמך נא. ומדוע לא יאבה? הן לא בחנכ אדרוש עזרתו – אני יודע לשלם לאיש כמפעלו –

אסא.

לשלם! הוא ידרוש הרבה מאד – וגם שוה הוא הרבה – והוא יודע ערכו –

מררי.

ובכל זאת הגידה נא. הן אתה אינך מקבל עליך כל התחייבות להמציאו לי –

כאֶרֶן בגופו, כמו שהוא קשה כאֶרֶן בדעותיו. (בקיל) הם...
 דעת עתה אין כל סבנה - אבל הוהירות היא אִם תחכמה.
 למחלתך קוראים Obstinantia.

מררי.

מה אתה שָׁח? אינני יודע שפת הרופאים - דַּבֵּר אלי
 בלשון בני אדם:

אסא.

זו מחלה המובנת רק לרופאים, היודעים שֶׁפֶת לְטִינָה.
 אבל כאמור - אין כל סבנה - רק עליך להִנָּזֵר מעסקים. מנוחה -
 מנוחה שלמה.

מררי.

הנך מדַּבֵּר כבטלן. להנזֵר מעסקים! האֶשֶׁב לכתוב
 הפליין? האֶשֶׁב ללמוד?

אסא.

מדוע לא? הלא איש חסיד אתה, וגם בר אורין - ומדוע
 לא תדאג לגפּשׁ?

מררי.

נחלל מרבֵּרֵי-אולת. סוחר אני מְנַעוּרִי, ועסקי מסחר
 נחוצים לי כמים לדגים.

אסא.

אבל גם הברֵיאות נחוצה לך, לפי עניות דעתי. אמנם
 מותר לך להתעסק מעט במסחר - אבל רק מעט מְוֹעֵר, פֶּן
 יבלע לך.

אסא.

זוהי באמת הערה נכונה. אכן אשה חכמה את סוף כל סוף. ובכן אל נא נדבר בעת כלל על אדות הנשף - נראה איך יפול דבר. הן באופן היותר רע נוכל לדחות את הנשף למועד אחר.

אביגיל.

כן דברת. אני הולכת להרגיע את רוח הדסה בדבר הנשף (יוצאה מימין).

מחזה שבעה עשר.

אסא; אהרי בן מררי.

אסא.

אקוה כי עסקי הקבלנות שלי יצליחו - אף כי מררי הוא באמת קשה עורף כפָּרד. אבל עקשנותו של מררי היא תאורני עו - היא תעורר בי את תאות הנצחון להתגבר עליו. חפץ אני להראותו כי סוף כל סוף איננו השורר בביתו; חפץ אני להראותו כי ה"חדשים" ערומים מ"הישנים" (מררי שב).

מררי.

אינני יודע מה חסר לי - אבל אין שלום בעצמי. ומה יש לתמה על זה? עמל הדרך, דאגות העסקים וכל מיני דגו והתרגשות -

אסא.

גשה אלי ואמושך. (הוא בודק את מררי. לנפשי) חסון הוא

א.ס.א.

מוצא שפתי אשמור. האם לא יצלח ידידות למנהל
עסקי מררי?

אביגיל.

אה, זה באמת רעיון יפה! וגם אני אדבר על לב אישי
לקחת את ידידיה לעוזר ומנהל. אבל מי יודע? אולי ימאן
ידידיה. אולי יירא בגאותו פן יאמר מררי—פן יאמרו הבריות
כי במחשבה תחלה בקש לו את המשרה הזאת, למען יהי
אח"כ לחתן למררי העשיר—

א.ס.א.

נשים דעתן קלה—וגם את, אביגיל החכמה, אינך יוצאה
מהכלל הזה. האם ידידיה יבקש את המשרה מאישך? להפך,
אני אעשה בערמה כי יציע מררי את המשרה לידידיה—
ודוקא במרם יתבטל השדוך עם המדובר—לבל יהי כל מקום
לחשד. ואני אומר לידידיה, כי המשרה אשר הבטחתי אני לו
היא ענין אחר לגמרי—ובאמת לא יכבד ממני כלל להמציא
משרה הגונה לאיש כידדיה. בקצרה, תנוח דעתך: אני מקבל
עלי גם את זאת. אבל מה שלא אקבל עלי—זה דבר עריכת
הנשף למחר בערב. כי באמת אין לדרוש מאיש במררי
שידשה לבתו לשחק בחזיון, בשעה שבא חתן לראותה—ומה
גם חתן שאינו מן החדשים!

אביגיל.

ומלבד זאת אסור להזכיר כלל לפני מררי, כי ידידיה
עוסק בחזיונות ובעריכת נשפים—כי אז יחשב ידידיה בעיניו
פְּנִיבֶרֶךְ ריקים, ולא יאמין בחריצותו ובכשרונו לעסקי מסחר.

אסא .

הלא זה הדבר אשר אמרתי כל הימים : הנה ממעט בעסקים , או קח לך עזר כנגדך , עוזר חרוץ אשר ישא בעמלך .

מררי .

כן , כן – לך נקל לדבר – אתה אינך יודע מיב עסקי . אבל נשבר ומנופץ אני מעמל הדרך – ובכלל אין שלום לי . ארחץ ואחליף שמלותי ושבתי לדבר אתך . הבה נא לי , אסא . (יוצא משמאל) .

מחזה ששה עשר :

אביגיל ואסא .

אביגיל .

שמחה אני כי נפתה אישי לבלתי גלות להרסה מראש את דבר הראיון . אבל השדוך לקח את לבו עד מאד , ולא על נקלה ירף ממנו .

אסא .

אין דבר ! הלא ראית כי אי-הצלחת מעשיה בדבר הבנק עשה רשם כמררי . ומלבד זאת – אל תדאגי ! אני מקבל עלי את בטול השדוך .

אביגיל (בצחוק) .

הנך היום קבלן לכל דבר . זה לא כבר קבלת עליך להמציא גם משרה טובה לירידיה – ומאין ?

א.א.

אבל אפשר הדבר כי הדסה לא תמצא חן בעיני המדובר –

מררי.

מה? בתי לא תמצא חן בעיניו? הוא יהין לפגל את בתי!

א.א.

מדוע לא? זה דבר התלוי בטעם והמסור אל הלב.

מררי.

טעם! לב! אלה פזמוני ה"חדשים" – ומעשיה איננו מן החדשים. הוא מושלם, אבל איש יהודי. ולו גם היה חדש בתכלית החדוש, האם לא יתפעל מִפְתִּי שתחיה? הן אין כמוה בכל הארץ!

אביגיל.

ובכל זאת לא תזיק זהירות יתרה. למה לנו להרעיש לבה חנם? אם נראה כי הם מוצאים חן איש בעיני רעהו, נודיע אותה ותשמח; ואם נראה כי הדבר לא יכשר, לא נדאיב לבה חנם וגם לשום איש לא יודע הדבר, לכל יגיע נזק לא לה ולא למדובר. הן ככה נַעֲשֶׂה עתה תמיד בעינינו כאלה.

מררי.

גם אַתָּה, אשתי, החלות, לעת זקנה, ללכת בדרך ה"חדשים". אבל מה זני יהלוך? יהי כדברונם. סוף כל סוף יִצְמַר השדוך, גם אם לא תדע הדסה מראש. – אינני חפין להתרגש בנכוחים, כי בכלל אין שלום לי. הנסיעה הזאת הכשילה כחי עד מאד. העסקים מקצרים ימי.

אחר לגמרי. כך, כך! - אבל היש לו צורך במשרה זו? הוא עשיר, ועסקים רבים לו, עסקים טובים. - ובכן בשיבוי לבצרה בפעם השנית, הודיעני כי עליו לנסוע כרגע לעירנו - בדבר הבנק - המ... המשרה לא נתנה לו? כזאת לא פללתי. - ובכן הוכרחת להחיש נסיעתי גם אני, במרם גמרתני את עסקי בבצרה, כי בעיניכם כאלה טוב שלא תזוזי ידי מידו. ועל דרכנו הנה מיששתי וחקרתי אותו היטב, וייטב בעיני מאד. אני אומר לכם: שדוך יקר! אף כי לא יהיה לדירקטר. - וזה עתה באתי אֶתו לעירנו, ומחר יבא לראות את הדסה - בן נדברנו.

אביגיל.

אני יועצת לבלי גלות להדסה כי מעשייה יבא לישם נְאִיוֹן. הן אפשר לסדר את הדבר כי יבא לבקרנו בתור אורח סתם, בתור אחד מאנשי בריתך במסחר. הן בביתנו יבקרו אורחים לעתים קרובות, והדסה מְשִׁיחה עם כל איש הבא אלינו, וכן תשיח גם אֶתוּ.

מררי.

ומדוע לא נגיד לה מראש כי יבא מדובר לראותה?

אביגיל.

הן אפשר הדבר כי השדוך לא יצא אל הפועל, כי - כי המדובר לא יכשר לפני הדסה -

מררי.

מדוע לא יכשר? הטוב בעיני ייטב גם בעיני בתי. אני שורר בביתי. הן הדסה איננה כבת יורם הרודפת אתרי סטודנטים ריקים ופוחזים.

הכל בחדר אביך, למען ירוץ ויחליף שמלותיו; גם שימי עין
בחדר המבשלות והביני הכל לארוחת הצהרים. (הדסה יוצאה).

מחזה המשה עשר.

אביגיל, מררי ואסא.

אביגיל.

ידידיה אמר לי כי מעשיה הוא סוחר עשיר -

מררי.

ומלבד זאת הוא איש יהודי כדאיבעי, גם יפה תאר
ומושלם, וכיחוד סוחר מעשי - ומה לנו עיד? ואחרי אשר הדבר
קרוב לגמר, אנחנו יכולים לדבר גם בפני הרופא. הנני לספר
לכם הכל: בהיותי בכצרה, לפני שבוע ימים, ראיתיו וימצא
חן בעיני מאד, גם דברתי אתו על אדות כל הפרטים - כי
אכותיו מתו והוא עומד ברשות עצמו. הוא התעקש מעט
וידרוש דוקא עשרים אלף נדוניה - קשה כברול הוא, אבל כזה
יכשר בעיני, אינני אוהב סמרטוטים. בקצרה, אנחנו נדברנו
כי בנסעי לביתי אעבור עוד הפעם דרך בצרה ויחרו נסע
לעירנו; כי מלבד זאת יש לו פה עסק נכבד, כי הוא משתדל
להיות לדירקטר של סניף הבנק שלנו אשר יוסד בכצרה. הוא
איננו מן הגרפים: יש לו מנה - הוא רוצה מאתים. כן צריך
להיות!

אסא.

משנת הדירקטר נתנה לאחר - זאת יודע אני בכירור.

מררי.

כך? - אה! אם כן אדבר אתו על אדות הנדוניה בנגון

ידידיה .

גם לי אין עתה מקום בזה (יוצא אחרי כלוב) .

מחזה ארבעה עשר .

מררי , אביגיל , הדסה ואסא .

מררי .

מה זה תשקאו לי ? עסק נחוץ הזקיני לשוב לפני המועד אשר יעדתי במכתבי . שלום לך , אשתי ! שלום לך , בתי ! לך הבאתי מתנה יפה מאד , כאשר הבטחתיך - עוד מעט תראי . אבל מה זאת ? הנכן עומדות דוממות ונבוכות - ומי ומי יצאו כחפזון שם דרך הפתח ? אה , הנה גם הרופא ! האם קרה ה"ו - ?

אסא .

שלום עליך ! הכל שלום ! לא בתור רופא באתי הנה , כי אם בתור קרוב ורע - גם הבאתי אתי את הקנדידט ידידיה ועוד יאחדים , לדבר על אדות נשף חשק לטובת החברה "עוזר דלים" , שאביגיל היא מראשיה - ובבואך לא חפצו להפריע , וילכו להם .

מררי .

אתם "החרשים" אוהבים תמיד צדקות בתענוגים . (אל אביגיל) אה , הסטודנט ידידיה עודנו פה - מה אומר הוא על מעשיה ?

אביגיל (אל מררי) .

לא אבה לדבר בפני הדסה . (אל הדסה) לבי וצווי להכנין

כלוב.

כן. המחול עוד לא הרעיִקְנוּ – כי נפשנו מלאה, קֵהָ?
(אל איובל) האף אין זאת?

ידידיה.

ובכן נחל. אתה, כלוב, עמיד מאחרי הפתח מימין ודפקת
על הדלת, ובקראי: יבא! ובאת. (כלוב יוצא מימין ודופק).

ידידיה.

יבא! (כלוב פותח את הדלת מימין ועומד בפתח, ובאותו הרגע נפתחה
הדלת ומררי נכנס כבא מן הדרך. הוא פוגה אל הכָּבֵל הנושא את אֲמֵתַחְתּוֹ
ומשִׁלֵּם לוֹ).

פֵּלֵם.

אָה! (אבוגיל קמה במבוכה. ממושיבה וצועדת צעדים אחרים לקראת
מררי. הדסה עומדת ליד אמה).

א ס א (לנפשו).

מציאה ועקרב באים בהיסח הדעת!

ידידיה (לנפשו).

פה תהי קבורת הזיוני. חזון השעשועים נִקְפָךְ לדרכמה של
משפחה. (כלוב ואיובל נשמטים דרך הפתח מימין).

כלוב (בעמרו בפתח).

שלום! ההמשך יבא מחר! תדוד יפה, הלא?

יָסְרוּ „העליונים“. ולכן אני אוֹחוּ בְשִׁמְתִי לִיהַר אֶת נְאוּרֵינוּ, האֲמִתִּים אוֹ הַמְזוּיִפִּים, בְּרֹבֵר שָׁבוּ חֲטָאוֹ, בְּתַעֲנוּגִים, בְּתַעֲנוּגִים עֲבָרִים.

א. א.

הַרְמוּאִים הַקְדְּמוֹנִים דְּרִשׁוּ מֵאֵת מַלְכֵיהֶם „לֶחֶם וְקִרְקָסָאוֹת“ – וְאֵתָה מִחֶלֶק אֶת הַרְבּוֹר וְהַנֶּךְ אוֹמֵר: „לֶחֶם“ לְהַמּוֹן הָעַם, וְ„קִרְקָסָאוֹת“ לְעוֹלְמוֹת הָעֲלִיוֹנִים. אֲמַנֵּם יֵשׁ לִי הַרְבֵּה לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרֶיךָ; אֲבָל כִּבֵּר הַרְפִּינוּ לְשִׁיחַ – וְעַתָּה לִזְכוּר אֶת הַקִּרְקָסָאוֹת. הֲלֹא כִּבֵּר הַרְגַּעַת רוּחְךָ – נָחַל אִפּוֹא אֶת הַבַּחֲיָנָה. עַתָּה תוּכַל לְמַלֵּא אֶת הַתְּפִידֶךָ בְּטַבְעֵיֹת אֲמִתִּית, כִּי הִדְסָה תְהִי אַרוּשְׁתְּךָ – לֹא רַק בַּחוּזוֹן.

א ב י ג י ל.

לְהִדְסָה לֹא נִגִּיד מְאוּמָה עַד בּוֹא מוֹעֵד. תּוֹסִיף נָא לְשִׁנּוֹת בְּרַמְיוֹנָה כִּי רַק הִיא וּבַחֲרִירָה יוֹדְעִים סוּדָה. הֵן בְּעוֹד שְׁנֵי יָמִים יָבֹא מִרְרִי, וְאוֹ יִתְבַרֵּר הַדְּבַר.

א. א.

בּוֹדְאִי – אֶהְבֵּה מִסְתַּרְרָה תִּנְעַם יוֹתֵר. מַלְבַּד זֹאת תוּכַל לְהַתְקַלְקֵל בְּתַפְקִידָה, אִם יִדְעַע לָהּ דְּבַר הַחֲתָן הַשְּׁנִי. אֵה, הִנֵּה כֹל הַמְשַׁחֲקִים!

מחזה שלשה עשר.

הַקּוֹדְמִים. הַדְּסָה, אִיזְבֵּל וְכְלוּב; אַחֲרֵי כֵן מִרְרִי.

א. א.

רְבוֹתִי, גִּשׁוּ אֶל הַמְּלֹאכָה, כִּי אֵין לִי פְנָאִי לְשִׁהוֹת פֶּה הַרְבֵּה (יוֹשֵׁב עִם אֲבִיגִיל אֶל הַשְּׁלַחַן מִשְׁמָאל).

על שנאת מנהגי היהדות והעקצת מנהגי אחרים? ! הן שומעי המטיף לא היו ולא יהיו מתבוללים ומחקים, היהדות יקרה להם מאד, ואומנות צרפתיות לא יקחו לבניהם – פשוט מפני שאין להם כסף אף לצרכיהם ההכרחיים. ואיזו תועלת תגיע להם אפוא מדרשות כאלה?

י ד י ד י ה .

צדקו דבריך מאד, גבירתי. ובכלל אני חושב את „המוסד“ הזה – את המטיפים הלאומיים – לדבר שלא בזמנו ושלא במקומו. לא טוב בעיני גם מנהג המטיפים לתאר להמון עמנו את מצבם הרע בכל נוראותיו. הן גם זאת יודעים הם בלי מטיפים – והאם יש לאל ידם לחלק את עצמם משפלות מצבם?

א א א .

ובכן, לפי דבריך, אין לרעיון הלאומי דבר אל המון העם?

י ד י ד י ה .

אם יצא הרעיון אל הפועל, או יביא הרנחה לכל לראש להמון עמנו, כי לכוהתם ולישועתם הוא נחוץ ומועיל ביותר. אבל לא המון עמנו יוכל להוציא את הרעיון אל הפועל – לבן אני מודה כי לפי דעתי אין לנו כלל להשתדל להרחיב את הרעיון בעולמותינו התחתונים – ומה גם כי בעולמות ההם כלם לאומיים מקדמת דנא, כלם יהודים בכל רמ"ח אבריהם. להמון עמנו נשתדל להמציא להם ככל אשר נוכל – ולעולמותינו העליונים נשתדל להמציא מזון רוחני, מזון עברי לאומי. כי ה„עליונים“ רק הם יוכלו לעזור באמת להוצאת הרעיון אל הפועל. – כאמור תתגעש אסמניסותי למראה הבערות וחסר התרבות של עולמותינו התחתונים והבינונים – אבל עוד יותר אתמרמר למראה הציביליזציה המזויפה, השפלות הלאומית ותאות ההתבוללות הבזויה והנלעגה של עולמותינו העליונים. ואמנם כבר אמרת, גבירתי הכבודה, פעם אחת, כי בדברים לא

הנותנת לאדם את האמצעים להטיב את עסקיו הישנים ולמצא מקורות חדשים לפרנסתו. והתרבות הן לא תזיק גם לעניים מרודים ; לאיש-תרבות ממהרים להטות חסד מאשר לפרא אדם.

י ד י ד י ה .

אבל איך יהיה המון עמנו לאנשי-תרבות, אם הם יודעים ורואים כי אינם נחשבים כלל כבני אדם ?

א א א .

הן זאת תעודת הלאומיות העברית להזכירם כי אנשים הם, לעורר בקרבם את הכרת אנושיותם, את ההכרה הלאומית.

י ד י ד י ה .

כזאת עושים המטיפים הלאומיים - או היו צריכים לעשות. אבל כשאני לעצמי אינני נותן לזאת ערך גדול. לכל איש יהודי, גם לעניי שבעניים, יש גאון לאומי במדה מרובה - אבל רק כשהוא בין אחיו. ואולם בצאתו מחוץ לאהלו, הלא יִשְׁכַּר גאונו זה ביד חזקה. ומה נועיל אפוא להמון עמנו, אם נטיף להם בלי חשך : דעו כי אנשים אתם, בני העם הנבחר, בעלי היסטוריה ותורה מאד נעלה - מה שהם יודעים עפ"י רוב גם בלי מטיפים - ותכף בצאתם מבית המדרש יִנְכְּחוּ כי אינם קרואים אדם ?

א ב י ג י ל .

אני שמעתי פעמים יאחדות דרשות מטיפים לאומיים - וגם דעתי אינה נוחה מהם. הם אינם יודעים לפני מי הם עומדים. הן לא הנאורים, האמתים או המוויפים, באים לשמוע דרשותיהם, כי אם בני העולמות התחתונים, כאשר קרא להם אסא. והאם לא צחוק מכאיב לב הוא לשמוע מפי המטיף לקהל כזה קילות חוצבים להבות אש על ההתבוללות, על החקיים,

לתת לכם כל חפצים. הלואי ויצא הרעיון הלאומי אל הפועל כל כך מהרה, כמו שתבוא תקנתכם אִתֶּם! (לנפשו) צריך להסיעו לענין אחר. (בקיל) אמנם אתה ידידי, פועל עפ"י דרכך לטובת הרעיון. אתה משתדל לעשות את עולמותינו העליונים ליהודים, לעברים לאומיים. אבל העליונות העליונים שלנו מעטים הם, וכנגדם יש בעמנו ש"י עולמות תחתונים, ומי ירים את אלה למעלה, למעלת ההשכלה והתרבות? אין כל ספק כי נחוץ לעשות את נאורינו ליהודים, אבל הרבה יותר מזה נחוץ לעשות את רוב עמנו לאנשים, לאנשים מן הישוב והקולטורה. כי באין עם מתוקן, אין מקום לרעיון הלאומי.

א ב י ג י ל .

אין לכחד כי לרוב עמנו, למפלגה התחתונה וגם לבינונית, חסר הרבה מאד מה שנחוץ לעם מתוקן. אבל ראשית הכל חסר להם – לחם, לחם ומנוחה. והחסרון הזה הוא אבי כל החסרונות שדבקו בעמנו. טוב החיים יעורר לטוב-מעט ודעת, וחיי צר ומצוק עומדים לשמן לבל השכלה וקולטורה.

י ד י ד י ה .

צדקת, גבורתי; כבר אמרו חכמינו: אם אין קמח אין תורה. – לא אחד מכם כי אני בטבעי אסמנים גדול, ולמראה הבערות ומנהגי הפראות של המון עמנו אתגעש ואתמרמר מאד, אבל יודע אני כי לא הם אִשמים בזה, כי אם עניותם ותנאי חייהם הקשים. וכל זמן שלא נוכל לשנות את מצבם לטוב, לא נוכל גם להשבילם ולהקנם בתרבות טובה. אם נאמר להמון עמנו: שפרו מעשיכם, למדו השכלה ותרבות – אז יענו הם בצדק: כל זמן שאנחנו בבערותנו לא נחוש כל כך את מכאובינו ורע חיינו, אך אם נשכיל ונוסיף דעת – נוסיף מכאב.

א ס א .

אבל ההשכלה תועיל גם להטבת המצב החמרי; כי היא

כי על בן אמרו חכמינו : כל המרועים לו , לא במהרה
מטיבים לו .

אסא .

אין הדון רומה לראיה ! הן צרתך היא באמת רק צרה
מדמה . כי לולא היתה בעל גאווה נפרזה , או אסטנים נפרז ,
לא היה כל מקום לדאגה . בעניני אהבה צריך להיות בטוח רק
בהסכמת האהובה ובהסכמת אמה ; ושתי ההסכמות האלה הלא יש
לך כידוע לי , וכידוע מסתמא גם לך . ורק למרבה הזהירות וכדי לצאת
ידי חובת גאותך אמציא לך גם את הקסים החמרי , אשר
עליו תוכל לעמוד הֶכֶן ובקומה זקופה , בכואך לדרוש את
ההסכמה השלישית והאחרונה – מצד אבי הכלה . ובכן , אל
תהגה עוד נכאים ! שובה למנוחתך ולעליצותך , הראויה לעול-
מים ולאוהב מצליח כמוך – וְנַחַל אֶת הַבְּחִינָה .

ידידיה .

אל נא , אדוני הרופא ! עודני נגרש ונרעש מאד , ולכי
לא ילך עתה אחרי חזיונות ברוים ; המציאות מעסיקה אותי
יותר מדי . מלך , הדיוט ומלך בן־רגע – זה צבא חליפות
שלא אוכל לשאת בקרת־רוח . הנכם רואים כי ברוב התרגשותי
שבחתי להודות לך , גבירתי הכבודה , על הסכמתך – ולך , אדוני
הרופא , על הטובה אשר אתה אומר לעשות לי . קבלו נא
שניכם את תודתי המרגשה .

אביגיל .

אני מסכימה , יען אשר נוכחתי כי אתה ראוי לבתי והיא
ראויה לך . (לנפשה) אבל זהירות יתרה נחוצה לי כנגד קְשֵׁי אִישִׁי .

אסא .

וזכות הרעיון הלאומי , שאתה והרסה אדוקים בו , תגן עליכם

וילעג - כי ספורי אהבים כאלה נחשבו בעיניו כמעשי-לדות
 החולפים בקצף על פני המים - והוא יוסיף לבקש חתן לבתו
 על פי דרכו. לכן אמרתי: לעת כזאת אָבדה תקותי - זה
 היום, אשר קויתי לו, כָּלה בעשן את כל היכלי-דמיוני.

א ב י ג י ל .

אל נא תִּנָּאש, ירדתי! גם אני עומדת לימינך. (לנפשה)
 ואני יודעת איך להתהלך עם מררי הקשה.

א ס א .

אה, רעיון טוב ויפה! יש מישרה שמנה וכבודה בעדך.
 הלא בקי אתה בעניני מסחר?

י ר י ד י ה (בצהוק עצב).

מה הוא יוריסט עברי אם לא סוחר? - במשך השנה
 שעברה רכשתי לי בקיאות הגונה כהליכות המסחר למעשה.

א ס א .

אם כן הכל טוב ויפה! בעוד שנים שלשה ימים אנמור
 הדבר. אז תוכל לגשת אל מררי לא רק בלב מלא, כי אם
 גם בידים מלאות. אני מבטיחך כי במשרתך זו יגדל חנך
 בעיני מררי יותר מאשר במשרת הבנק!

י ר י ד י ה (איזה בירי אסא).

האמנם? - האח, מה מאשר אהיה להיות אסיר-תורה לך
 ולא לאיזה יורם. - ובכן, עוד יש לי תקוה? האמנם כל כך
 מהרה תהפך תוגתי לשמחה? אני יודע, וגם מכשרי חזיתי,
 כי תקוה טובה תִּקְוֶה בְּנִדְרֵנֶע - אבל הפְּעֻמָּה מִן הַצֵּרָה אל
 קִנּוּחַ והצֵלָה היא עפ"י רוב דרך אֶרְכָּה מאד ומלאה חתחתים.

הוא : אביו מת וינחלוהו הון מקיים . אבל איש יבש הוא ,
לבו רק למסחרו .

א ב י ג י ל (בצהוק) .

עתה זכרתי כי לפני נסעו מזה צוני אישי לשאלך
למעשיה , ועד עתה לא עשיתי מצנתו . – אבל אחת היא : יהיה
המדובר מי שיהיה , אני בטוחה מראש כי הדסה לא האבה
ולא תשמע . אבל הגידו נא לי , מה תהי אחרית הדבר ?

י ד י ר י ה .

אני אבדתי בעיני . בידים ריקות לא אבקש את אהובתי
מאבותיה העשירים .

א ס א .

לא , ידידי ; אם אבדת , לא אבדת בעניך , כי אם
בגאותך הנפרזה –

י ד י ר י ה .

יהי כן -- אבל כבודי יקר בעיני מפל ומלבד זאת הנך
מנכר , אדוני הרופא , את טבעו של – של אבי אהובתי . סלחי
נא לי , גבירתי , – אבל גם את הלא תודי , כי האדון מרדי
הוא איש קשה כברול , העומד על דעתו ומוציאה לפעלות .
מסופק אני מאד אם יבטל רצונו גם בדבר מעשיה , אחרי אשר
מצא חן בעיניו , ואחרי אשר באמת שדוך הגון הוא – לפי
השקפת אב-מעשי , אב סוחר . ואולם נניח כי בדבר הזה יעבור
על מדותיו , בראותו את מאון בתו שהוא אוהב מאד – והדסה
תמאן בודאי , כי איש כמעשיה לא יוכל למצא חן בעיניה , גם לו
היה לבה מופנה מכל צד . אבל איך יעלה על דעתכם , כי
יאות לתת את בתו לי , להקנדיט העני , גם לו מהלתי על
כבודי ?! כזאת לא יעשה כל אב-סוחר . לאהבת הדסה יצחק

להיות לחתן יורם - ועל זה אתה מצטער?

אביגיל (בצחוק).

לב ידידיה נבא לו, כנראה, כי מחשבת עתליה לא תקום - על כן מהר לשדך את כלוב לאיזבל -

אסא.

נעלה ויצמח כגן רטוב; - הכבר נכתבו התנאים? אה, שכחתי כי בבית אריסטקרטי כבית עתליה אין נוהגים כמנהגי ה"חסידים". או אולי כבר התיהרו גם בדבר הזה ע"י שליח הלאומיות שלנו? כמדומה לי כי עתליה כבר הוציאה את ה"קרבן מנחה" הישן שלה מקברו אשר חצבה לו בעלותה למעלת אריסטוקרטיה!

אביגיל.

נחרל נא מעסקי אחרים ונשים לב לעסקינו אנחנו. - ידעתי מראש כי ידידיה לא ישיג את המשרה; כי אישי כתב אלי במכתבו האחרון כי מעשיה מְבַצְרָה - זה המדובר - מלבד שהוא עשיר לעצמו, עוד יקוה להיות לדירקטור של הסניף, - ואני משערת כי הוא הוא שנבחר היום למשרה זו.

אסא.

טעית! המשרה נתנה לאיזה איש עשיר בא בימים. כי חברי הועד מאנו לשים משרה כזו על שכמו של עול-ימים. אבל הידעתם? זו תואנה יפה לנו לקרר את התפעלותו של מררי מהחתן השני!

ידידיה.

גם זו למובה! - את מעשיה אני יודע. אמנם עשיר

מחזה שנים-עשר :

הקודמים ואסא .

אסא .

שלום לכם, ידידי! אקוה כי הבחיה עוד לא נעשתה - אבל לא יכלתי להקדים לבוא - כי בלבתי הנה נקראתי אל יורם אשר הלה לפתע פתאם - אל נא תבהלו! מחלתו איננה שזה שבר בקורי - הוא שָׁב משיבת ועד הבנק, אשר שָׁם החליטו דבר שלא כרצון אשתו - אז עלה עשן באף עתליה, ותדרוש לפניו דרוש נאה כל כך, עד - עד אשר חש כבטנו. (אל ידיה) אבל מה לך, ידידי? כנראה הנך חָש - בלבך!

ידידיה (לנפשו).

לבי ינבא לי רעה: המשרה נתנה לאחר. (בקול) אין דבר - אבל שמועת יורם -

אסא .

אני יודע את מחשבותיך; אין דבר נעלם ממני. מפי יורם לא קשה להוציא מלים: הוא הגיד לי הכל. משרת הדירקטור של הסניף נתנה לאחר - ואם כן לא תוכל עוד

Дозволено Цензурою
Варшава, 15 Февраля 1900 года.

השורר בביתו

חזון-שעשועים בשלש מערכות.

מאת

י. ה. טבירוב.

כפר שני.

הוצאת „תושיה“.

פיעטרקוב. תר"ס.

בדפוס „שלמה בעלכאמאוסקי“.

ГАСОРЕРЪ БЕВЕСОЙ.

т. е.

Властвующій въ своемъ домѣ.

Комедія въ 3-хъ дѣйствіяхъ.

И. ТАВЬЕВА.

Книга 2-ая.

Издание „ТУШИЯ“.

ПЕТРОВЪ. 1900.

Типографія Ш. Белхатовскаго.

לבתו, אשר לפי דבריו הוא טוב מאד בכל הבחינות – והוא מודיע את אשתו במכתב כי יבא עם המדובר להראותו את המדוברת, – ופתאם נודע לאם הנערה דבר האהבה המסתרה –

ידידיה (באחוז בודה בהתרגשות).

אהה, גבירתי, הושיעי!

אביגיל.

למה זה תתרגש ככה? אכן, האהבה תעור עיני פקחים. הן הצרה איננה גדולה כל כך: אם נקשרה נפש הבת בכחירה, אזי לא ימצא עוד כל מדובר חן בעיניה, גם אם מלאך אלהים הוא; והאבות אוהבים את כתם היחידה בכל נפשם ולא יכריחוה להיות לאיש אשר אין נפשה אליו. – ואולם השאלה אשר חפצתי לשאלך, בתור יודע דת ודין – זאת היא: האם אין הנאהבים ראויים לתוכחה, על אשר גרמו בכל הענין המסובך הזה, בהסתירם זמן רב כזה את אהבתם? וכיחוד הבת, על אשר לא נלתה את לבה לאמה, לדעותה הטובה?!

ידידיה.

הבת נקיה, ו – ואני האשם. אני לא נתתיה לגלות הדבר, בטרים – בטרים אהיה שוה לה גם במעמדי החמרי. קפניך, גבירתי, לא אבוש – אבל מפני האדון מררי – מפני דבות הבריות – פן יאמרו עלי –

אביגיל.

אני יודעת את נפשך היפה. אבל מי יודע מתי תבא תקותך לפעל אצרות – אף כי בטוחה אני בכך כי גבור חיל אתה במלחמת החיים. (אסא בא) אה, הנה יודינו אסא. דוא יודע הכל – אל תבוש מפניו – אוהב נאמן הוא לכלנו.

אביגיל .

כן, אדוני. ולכן לא האמנתי לשמועה - אף שהדבר איננו זר כל כך : כי הקצוות נפגשות בעינינו זוגים. גם היה אפשר לשער כי מחשבתך טובה מאד : ליהד ע"י התחנתות את העולמות העליונים.

ידידיה (בצחוק).

אט כן הלא נמל עלי להתחתן עם כל העלמות מעולמותינו העליונים.

אביגיל (בצחוק) .

והן לא היו מקרבות - למרות לאומיותך ; כי חנך גדול בעיניהן . - ואמנם בענין הזה חפצתי לדבר אתך משפטים. הלא הסלח לידידתך הזקנה על התערבותה בעניניך הפרטים ? ! אני מתפלא עליך, כי עוד לא בנית בית בישראל. את תשובתך אני יודעת ; אתה חפץ לבצר מעמך מקודם. אבל - אני בקיאה מעט בחכמת הפרצוף, וכמרומה לי שיש לך עוד מעט נסתר -

ידידיה (ברגש) .

ממך, גבירתי החכמה, לא אוכל לחדר דבר. אמנם יש לי טעם נסתר, עמוק עמוק בלבי - לא, הטעם צפן בשני לבכיה -

אביגיל (לנפשה) .

זאת חפצתי לדעת, וגם ידעתי מכבר. אבל מה אעשה עתה ? (בקול) ועתה אני שואלת אותך את דבר המשפט אשר אמרתי : כי תהיה לאיש בת יחידה, ונפש הכת נקשרה בנפש עלם נחמד אשר אהבה גם הוא, מבלי אשר ידעו אבותיה דבר ; ובין כה וכה קָחר אבי הנערה, בהיותו בדרך, חתן

אם כן, הוליכי, בתי, את המחוללים אל האולם. (אל ירדיה)
 ואתה אדוני הקנרודט, פה עמוד עמדי, (בצחוק) כי עלי להתיעץ
 אתך בדבר משפט. (לנפשה) לו ידע מררי את הנעשה בביתנו
 מיום. נסעו (הרסה, איזבל וכלוב יוצאים משמאל).

מחזה אחד עשר.

ירדיה (לנפשו).

ירא אני פן תעמידני אביגיל למשפט. (בקול) הגה קנמת,
 גבירתי, מבלי הדעת, מצוה גדולה: מצוה לשמח חתן וכלה.

אביגיל (בתמהון).

מה? היש בזה חתן וכלה, ואנכי לא ידעתי?

ירדיה.

כן הדבר. בטוח אני כי בעוד ימים אחדים תאדש איזבל
 לכלוב; וגם לי תהי צדקה—כי הייתי השדכן במקצת.

אביגיל.

אה, זהו זוג הגון! ואני שמעתי—אבל לא האמנתי
 לשמועה. (לנפשה) כמדומה לי שהענין הסתבך עתה יותר.

ירדיה (בצחוק).

אני משער את הדבר אשר שמעת, גבירתי. מנהגי
 עתליה ואיזבל עם כל נוק הבא לביתן נותנים תמיד מקום
 לשמועות כאלה. אבל את, גבירתי, הלא ידעת כי נפשי רחוקה
 מאד מעלמה כאיזבל—למרות התחלת התיירותה.

הטבעית – הלא כן אמרת, ידידיה? קָה? – ותכונתי הטבעית היא לְחול, ביחוד ביום שמחה. זה חרוד יפה, הלא? – כשאני שמח אני מחודר תמיד.

איזבל.

אבל בלי מנגינות לא אָחול (אביגיל באה).

מחזה עשירי.

הקודמים ואביגיל.

הדסה.

אמי, הבחינה עוד לא הוחלה, כי אנחנו מחכים לאסא, אשר הבטיח לכלוב לבוא אל הבחינה.

אביגיל.

זה טוב מאד, כי דבר לי אל אסא. – ובכן הלא נוכל בין כה וכה לעסוק בחזוק הגוף. השלחן ערוך, באו נא וסעדו לבכם!

כלוב.

קָה? עוד לא חזק הרעב כל כך. הרשינו נא מקודם, גבירתי הכבודה, לְחול מעט. זה שני ימים לא יצאתי במחול, ואני ירא פן אשכח את המלאכה, קָה? אני ואיזבל נצא במחול, ובתך הכבודה תנגן בפיאנא את מנגינות המחול. קָה? הלא תרשי, גבירתי?

אביגיל.

אנא, עשו כחפצכם; והמחול יגבור את התאבון. (אל הדסה)

הוא מבין היטב בענינים כאלה, הָהָה? הוא הבטיח לבוא כרגע.
(אל ירדיה) הַדְּבַרְתָּ, הָהָה?

ירדיה (אל כלוב).

כמונח בקופסא דמיא! ועתה דע איך להתנהג – (ירדית
יושב ליד הדסה ומתלחש עמה).

כלוב (אל ירדיה בלחצו את ידו).

אני מודה לך! (אל איזבל) אני שמח היום ככה, עד כי
הפץ אני לחבוק את כל העולם – ואותך ראשונה. חרוד יפה,
הלא?

איזבל.

ומה הוא הדבר אשר נתן בלבך שמחה גדולה כזו? האם
המלכוש אשר הכין החיט לתפקידך עלה יפה בל כך?

כלוב.

הכל עלה לי יפה היום: גם דברים שבחיצוניות, גם
דברים שבפנימיות; הָהָה? – אַה, רעיון יפה! הבה, נצא במחול
עד התחלת הבחינה, הָהָה?

איזבל.

מה זה עולה על דעתך? בבית האדון מרזי.

כלוב.

הוא איננו בביתו, והגבירה אביגיל תתן לנו רשות. היא
כתירה כל התענוגים הברשים, כי עבריה לאומית היא, הָהָה?
בלנו עתה עברים לאומיים, ואנחנו מתפתחים לפי תכונתנו

הדסה.

ההגדת לאיזבל את דבר המחשבות אשר התעוררו בכלוב ?

איזבל (אל יודיה).

מה ? האם גלה לך את אהבתו בפני הדסה ?

יודיה (אל איזבל, חרש).

לא ! (בקול) כלוב הודיענו כי הרעיון הלאומי התחבב עליו מאד. (אל הדסה) אבל הידעה, עלמה כבודה ? גם העלמה איזבל דבקה ברעיוננו ; היא הציעה לפני ללות בפיאנא את השיר העברי הלאומי אשר אשר מחר בנשף החשק.

הדסה.

על זאת אשמח מאד. התיהרות איזבל פעש רשם גדול בעולמותינו העליונים.

איזבל.

מדוע לא ? יהדות יבשה וחשוכה זרה לרוחי. אבל יהדות יפה, נאורה ומוכת מעם, היא דבר השווה לכל נפש (כלוב שטי).

מחזה תשיעי.

הקודמים וכלוב :

כלוב.

הה ? הן לא התמהמהתי ? עתה נוכל להחל את הבחינה — אך לא — לא נוכל, כי זה עתה ראיתי את הרופא אסא, וזוא מבקש מכם לחכות לו, כי הוא חפץ לראות בבחינה —

לאיש עשיר מאד. ולכל לראש – הוא אוהב אותך אהבה עזה.

איזבל.

את מעלותיו של כלוב ידעתי מכבר; גם אהבתו לא נבחרה ממני. ואמנם השכיל לבחור בשליח שֶקָשָה להשיב פניו. (הדסה באה).

מחזה שמיני.

הקודמים והדסה.

איזבל (לנפשה).

היא צדה את נפשו. – והן אני יפה ממנה. אך הנעשה אין להשיב – ובכלוב אין לי להתפגש בחברה.

הדסה.

אה, שלום לך, איזבל! עתה מופנה אני מכל עסקי, ואני נכונה לבחינה. אבל איה כלוב? לא ידעתי כי אפריע אתכם בשיחתכם הפרטית. אני דמיתי כי כלוב עודנו פה. אם יש עוד דברים ביניכם, הנני לסגת אחור.

איזבל (לנפשה).

היא בטוחה כל כך באהבתו, עד כי גם צל קנאה לא יעיב אותה. (בקול) אה, השיחה לא היתה מלבבת עד מאד, ואני מודה לך כי הפסקת אותה.

ידידיה.

דברנו על אדות כלוב. הוא הלך מזה וכרגע ישוב.

מפּיך. הוא אוהב אותך ככל לבו. אני שערתי זאת מכבר, אבל היום נודע לי הדבר בהחלט – כי זה עתה גלה לי כלוב את כל לבו –

איזבל (לנפשה).

אה, לא זאת היתה בְּנַתִּי; הנה נלכדתי במוקשי. (בקול) ואתה, אדוני, חפץ להיות שליח חאהבה בין כלוב וכיני? זהו מְרוֹם אִי־הָאֲנִיּוֹת – ואני דמיתי כי המְלַאכּוֹת הזאת תכבד מעט ממך –

ידידיה (לנפשו).

המתפלל על חברו הוא נענה תחלה! (בקול) אני, בתור עברי לאומי, מקיים באמת ובתמים את מצוֹת תורתנו: ואהבת לרעך כמוך. מה שהייתי דורש לי, זאת אחפוץ לתת לרעי. לולא היה לבי נתון לאחרת, משכבר הימים, אזי חשבתי לי לאשר גדול להמות אלי את לב איזבל היפה והנאורה. ועכשיו שאני לא אוכל עוד לזכות לה, יען כי לבי איננו עוד ברשותי – אני חושב לי לחובת עברי לאומי להמציא את האשר הגדול הזה לרעי, אשר נפשו קשורה בנפשך.

איזבל.

המִתְקַדֵּשׁ לשאול מי היא המאשרת שהצלחה לקחת לכבד? אמנם אֵלַי דבר יִגָּב אל אדות תלמידתך – אבל לא אאמין לשמועות –

ידידיה.

הן לא הֵיִם הוא העיקר, וגם אינני יודע הַתְּאֶשֶׁר אהובתי בי, כי יש בי חסרונות רבים, אשר ברכות הימים לא תוכל גם האהבה לכסות עליהם. ואולם אַתְּ, עדינה, תהי מאשרת בכלוב, כי טוב לב הוא, טוח להִבְנֶע – מלבד אשר בן יחיד הוא

מחזה שביעי .

ידידיה ואיזבל .

איזבל .

יודעת אני כי לב כלוב טוב לי מאד , והוא באמת בן-חיל
בבחינות רבות . (לנמשה) ישמע ויוסף קנאה .

ידידיה .

כן , טוב-לב הוא באמת , גבר אשר יצלח לכל – ובכשרונותיו
החברתיים אין דומה לו . אין כל ספק כי תרבה לכבות יחמדוהו .

איזבל .

גם בעיני הוא מוצא חן , (בצחוק ערמה) כל זמן שלא יצליח
אחר למצא חן בעיני יותר .

ידידיה (בתמימות) .

למה לך להאביד תקות רבים בהיות לאל ירך לאשר
את האחרז ?

איזבל (בהורידה ראשה כמתבוששת) .

אָה , אינני רַעַת הלב ; ואם יש לאל ידי , אולי לא אמנע –
אם באמת יחשוב לו האחר לאֲשֶׁר –

ידידיה .

אני אומר לך : הוא יאשר מאד לשמוע דברי נחומים כאלה

מחזה ששי .

הקודמים ואיזבל .

איזבל .

סלחו לי אדוני, כי אחרתי לבוא . אתה , אדוני הקנדידט ,
בודאי לא תקצוף עלי , בדעתך כי רק למענך התמהמהתי ; כי
שננתי על הפיאנא את המנגינה לשירך הלאומי אשר למדתני .
אָה , השיר והמנגינה מוצאים חן בעיני . ובאיוו הטעמה אתה
מוזר אותו ! אני חפצה ללות את זמרתך כפיאנא , כאשר
תשיר את השיר מחר בנשף השקנו .

ידידיה (לנפשו) .

ואני כבר בחרתי בהרסה למלֹוה . אבל לטובת ההתייחדות – !
(אל איזבל) ככל לבי אקבל הלֹוֹתְךָ , כי מנגנת מצוינה אַת ,
כאשר אָמַר לי ידידנו כלוב – אָף שאין לסמוך על דבריו , כי
הוא נוגע בדבר , כי מדי דברו כך הוא כמדבר מתוך האש –

כלוב (לנפשו) .

הוא מתחיל את הדבר בחריצות . צריך לתת לו מקום
להוסיף לפעול שלא בפני . (בקול) הָהָה ? הירעהם ? אני – אני אלך
אל החיט להאיץ בו להביא את מלבושי הנחוץ לתפקידי . כרגע
אשוב . הן גם מלבד זאת לא נוכל להחל את הבחינה , כי הרסה
עודנה עסוקה בעניני הבית . (אל ידידיה) הָהָה ? הלא תבין – ?

איזבל (לנפשה) .

כנראה מקנא ידידיה אותי בגלל כלוב . זה ממוש דרכי להעיר
קנאה . (אל כלוב) אבל אל תתמהמה – (כלוב יוצא) .

ידידיה (לנפשו) .

זו הצעה טובה ויפה מאד . כבר באה העת להשיבן
מפשותן . (אל כלוב) בכל לבי אעשה בקשתך , ומה גם כי הדבר
נאָה באמת לשני הצדדים . (בצחוק) ובהיות איזבל לך לאשה
תעש גם אותה לעבריה לאומית , כי „גרים” כמוך משתדלים
בקנאה לגייר גם אחרים .

כלוב .

הָהָה? הדבר הזה לא יכבד מוכני , כי איזבל ואמה כבר
החלו גם הן להתנהד , ע"י השפעתך . למען מצוא חן בעיניך .
הלא ראית כי חזיון „הילנה היפה” לא העמד גם ביום הולדת
איזבל , יען כי ראו שאינו לפי רוחך . ועל זאת אמנם קצפתי
מאד , כי אני מפליא לעשות בתפקידו של פְּרִים . אבל סוף כל
סוף צדקת אתה , כי גם אני נוכחתי באחרונה שלא יפה לעלמה
הגונה להתראות בתוך „הילנה” . הָהָה? מותר לבחורים להתהולל
כשהם בינם לבין עצמם – הן כזאת לא יאסרו „הלאומיים” – אבל
בת ישראל בתור הילנה , זה אינו באמת לפי תכונתנו הלאומית .
הָהָה? הלא כן אמרת ?

ידידיה (תוקע לוֹ כפו) .

אכן רואה אני כי לבך טהור , למרות הוללות נעוריך . שמח
אני לראות כי דברי מצאו טסלות בלבבך . אני מודה לך על זה .

כלוב .

ואני מודה לך על ההבטחה שהבטחתי לעשות בקשתי
בדבר אהבתי . אתה תצויח , הָהָה? אתה תצליח בכל , גם ליהר את
עולמותינו העליונים , כי איש נחמד אתה ודבריך מתקבלים על
הלב – ביחוד על לב הנקבות , הָהָה? (איזבל באה דרך הפתח האמצעי) .
אה , הנה איזבל .

סטודנט ? הָהָ ? גַּם , "הֹקֵן" רוֹחֵק וּמִשְׁחַרְנֵי מוֹסֵר בְּמִכְתָּבָיו . לִכְנֹן
אִמְרָתִי : הַגִּיעַ זְמַן לְהַשְׁלִים חֵק לְמוֹדֵי ; וְאִם לֹא אֲשַׁלֵּם – גַּם
אִז אֵין הַצְרָה גְדוּלָה כָּל כֵּךְ . הָהָ ? "הֹקֵן" עֲשִׂיר , וְאִנִּי יַחִיד
לְאֲבוֹתַי . אֲבָל אֵת אִיזְבֵּל אֲנִי אוֹהֵב – בְּאֵמֶת וּבְתַמִּים .

יְדִידִיָּה .

זֶה אוֹת כִּי טַעֲמָךְ טוֹב מְאֹד , כִּי בְּאֵמֶת הִיא עֲלִמָּה
יִפֶּה .

כְּלוֹב .

הָהָ ? הָאֵף אֵין זֹאת ? וּמְחוֹלֶלֶת מְצוּיָנָה הִיא , וּבְפִיאֲנָא
תְּפִלִּיא לְעֲשׂוֹת בְּמִנְגִּינָתָה . וּבְכֻלָּל הִיא נָאָה לִי וְאִנִּי לָהּ : שְׁנִינוּ
אוֹהֲבִים חַיִּים , שְׁנִינוּ אוֹהֲבִים תְּעֻנּוּגִים , וְשְׁנִינוּ בְּנֵי עֲשִׂירִים –

יְדִידִיָּה .

זֶה זׁוּג נָאָה בְּאֵמֶת . וּבְכֵן , בְּקֶשׁ אֵת יְרֵה מְאֲבוֹתִיָּה
וּבּוֹדָאֵי לֹא יִמְנְעוּהָ מִמֶּךְ , וְגַם אֲכִיךְ הֲלֹא יִסְכִּים . (לְנֶפֶשׁוֹ)
הֲלוֹאֵי שְׁאֵהִיָּה אֲנִי בְּטוֹחַ כְּכֹה בְּהַסְכַּמַּת מְרִירִי !

כְּלוֹב .

הָהָ ? הָאֵף אֵין זֹאת ? אֲבָל – הִידְעַתְּ ? הֲרַבְרַב הוּא כֵּן : אֲנִי
מִתְהַלֵּךְ בְּבֵית יוֹרֵם זֶה כְּחֲצֵי הַשָּׁנָה . אִיזְבֵּל וְאִמָּה הָרָאוּ לִי כָּל
הַיָּמִים אוֹתוֹת חֲבֵה . אוֹלֵי כְּגַלֵּל טְפוּסֵי הַאֲשִׁכָּנוּי , הָהָ ? אֲבָל זֶה
שְׁבוּעוֹת אַחֲרִים , מַעַת אֲשֶׁר בָּאת אֵתָה הִנֵּה , הִיתָה רוּחַ אַחֲרַת
אֲתָן . הֵן – הֵן מְדַבְּרוֹת רַק עַל אֲדוּתְךָ וְכִמּוֹ סֵר לְבָן מְאַחֲרֵי . אָה ,
אֲנִי יוֹדֵעַ כִּי אֵתָה לֹא תִתְחַרְרֵה עִמִּי – כִּי לְבַךְ נִתּוֹן לְאַחֲרַת ,
לְאַרוּשֶׁתְךָ בְּחֻזְיוֹן – אֵל נָא תְּקַצּוֹף עָלַי ! אִם לֹא תֵּאֱכַב לֹא אֲנִלָּה
סוֹדֶךְ – אֲבָל אוֹתִי לֹא תוֹנֵה , הָהָ ? וּבְכֵן אֲבַקֵּשׁ מִמֶּךְ לְהַשִּׁיב לִי
אֵת לֵב אִיזְבֵּל . הֲרַבְרַב תְּלוּי בְּךָ , כִּי הַשְּׁפַעְתְּךָ עָלֶיהָ וְעַל אִמָּה
גְּדוּלָה מְאֹד . הָהָ ?

מחזה חמישי.

ידידיה, כלוב.

כלוב.

טוב מאד כי נשארנו שנינו לברנו, כי דבר נכבד לי אליך.

ידידיה.

הידעת, כלוב? הנך טעון בדיקה פן נחלפת באחר. כל דברך וכל מנהגך היום הם שלא כדרכך תמיד. אתה – ודבר נכבד!

כלוב.

אל נא תצחק לי. הדבר נכבד מאד. הלא כבר הגדתי לך, כי בימים האחרונים התעוררו בי מחשבות – מחשבות שונות. לא איש דברים אני, הן? אינני אוהב חקירות עמוקות והקדמות ארוכות. בקצור, אני נוכחתי כי אני – אני אוהב את איזבל.

ידידיה.

זאת תהי, אל נכון, אהבתך החמש עשרה או העשרים?

כלוב.

הן? אני אוהב חיים, אוהב תענוגים. ולמי יאתה קלות דעת אם לא לבני הנעורים? הן? אבל – לכל עת. פתאם זכרתי כי כבר מלאו לי עשרים ושמונה שנה. הלעולמים אהיה

מחזה רביעי.

הקודמים ואביגיל.

אביגיל.

שלום לכם, אדוני. הנכם עוסקים בבחינה בשים לב,
— כמנחה אני כי הנשף יצליח, והעשרתם גם את קופת
הצדקה.

הדסה.

עוד לא החלונו את הבחינה; אבל האדונים משיחים
בדבר רעיון הלאומיות. הירעה, אמי? הארון כלוב הולך
ומתיהר.

אביגיל.

אם ככה גדלה פעולת ירדנו הקנדידט עוד לפני עריכת
הנשף העברי, מה מאד תשגא אחריתו! צר לי מאד כי אין לי
ענה פנאי לקחת חבל בשיחתכם המלבבת — עוד מעט אפנה
ושכתי אליכם. ואחרי אשר הבחינה עוד לא הוקלה, הנני
קוראה לך, בתי, לעזרתי בענין ביתי. האדונים יסלחו לנו —
כי צריך לדאג גם לצרכי החומר (אביגיל והדסה יוצאות מימין).

לא ספרת את הדבר בכל הבתים אשר אתה מבקר בהם, למען ישמעו ויקחו מוסר. כי הן בבתים ההם רודפים אחרי הכבוד להיות זנב לארזים.

כלוב.

הָהָה? כן, כן. אני יודע אניקרוטה יפה בענין זה, אניקרוטה לא בדויה: אחד מחברי באוניברסיטה המיר רתו, למען יקובל באגודת הסטודנטים האשכנזים, — וסוף כל סוף לא קבלוהו, באמרם: המומר גם הוא יהודי! עתה נשאר האמלל קבץ מכאן וקבץ מכאן; כי בהודע הדבר לאביו העביר נחלתו ממנו, ויחדל משלוח לו את כסף-החדש. אָה, עֵם „הוקנים" אסור לצחק בענינים כאלה. הָהָה?

ידידיה (אל הרסה).

לדאבון לבנו יש „זקנים" בעולמותינו העליונים המביטים בעין יפה על „צחוק" כזה (אל כלוב). עתה ידעתי מפני מה לא ספרת את מקרך הרע לחבריך ולמכריך, כי יראת פן ייעצוך לעשות כמעשה החבר שזכרת — ואז הלא יקפוץ „הזקן" את ידו ממך.

כלוב.

אָה, איך תוכל לחשדני בזאת! אמנם קל הרעת אני, אוהב הענוגים אני — אבל איך אגרום לאבותי צער כזה? והאם חסרת-ענוגים אני בהשארי במחנה ישראל? הָהָה? לא, לא: הנני המים דעים עמכם, העברים הלאומיים, ביחוד בדבר התענוגים העברים (אביגיל באה).

לכן אנו חפצים ודורשים כי יתפתח עִמָּנו, כי יתפתח כל איש יהודי, לפי תכונתו הטבעית, הלאומית. אנחנו חפצים לעשות כמתקנים שבכל עם ולקחת את הטוב שבהם, למען מלא את חסרונותינו; אבל איננו חפצים לעשות במקולקלים שבהם ולא בד את יתרונותינו ע"י קְבֵלַת מדות גרועות ומנהגים מקולקלים אשר שֵׁם "קולטורה" נקרא עליהם שלא בצדק.

כלוב.

הָהָה? כמדומה לי שאני מבין היטב לרעך. ואף שאני בעצמי אוהב לפעמים לעשות במקולקלים שבהם, בכ"ז חביבים לי מאד אותם העברים הלאומיים בתמונה שתֵּאָרַת לפני – כי תענוגים אנושיים דורשים גם הם. ולמה לנו להתענג דוקא בחברת אחרים ובמתכונת אחרים, אחרי שיש לנו כל מכשירי התענוגים? ! בנות ישראל נאות הן לכל הדעות. למה תצחקי לי, עלמה כבודה? אם הקנייני, אִמֵר כפי הדבור הרגיל: המסובים בזה יוצאים מן הכלל. הָהָה? חרוד יפה, הלא? אבל אשובה לעניני. אני לא בקשתי תענוגות טעולם מחוץ לתחום היהודים, כי מצאתי הכל בקרב עמנו. רק זה לא כבר נואלתי לבקש קרבת אחרים: השהדלתי להיות לחבר לאגודת הסטודנטים האשכנזים. והם, הידעתם? הם השיבו פני ולא קבלוני. הָהָה? זו גבלה, שערוריה! הן טפוסים הוא כמעט טפוס אשכנזי, הלא? ומחולל מצוין אני, וגם בְּשִׁתִּי אינני מן המְתַרְפִּים; ובחקירות עמוקות אינם עוסקים גם הסטודנטים האשכנזים באספותיהם – הָהָה? והם לא קבלוני! הנבלה הזאת עוררה מחשבות בלבי. עד כה לא ספרתי הדבר לאיש – כי בושתי; אבל לכם אני מספר, כי אתם יהודים לאומיים.

הדסה.

האניקדוטה הזאת איננה יפה כלל; אך יתרון גדול לה, **בי** היא לקוחה מן המציאות, מהחיים. אבל צר לי מאד כי

הן אתה בתפקידך מגשים את הסטודנט קל הרעת בטבעיות
נפלאה. אכן משחק אמן אתה.

כלוב.

יען כי תפקידי מתאים אל קלות דעתי בחיים, הֵהָ? אַבֵּל
הידעת, ירדיה? מהעת אשר השתקעתי בחזיוןך התעוררו בי
מחשבות. החקירה העמוקה איננה אמנם אומנותי; אני אוהב
חיים, חיים בתענוגים – והיהודים נחשבו תמיד בעיני כעם
השונא את החיים, את היפי, את טוב הטעם. הצרמניות
הדתיות שלהם יבשות ונלענות כל כך! אָה, אני יודע אניקדושות
יפות בענין זה, עוד מעט אספרן לכם. – אבל מה זה חפצתי
לאמר לכם? הֵהָ? כן, כן – חזיוןך, ירדיה, הראני את היהודים
במראה מלבב מאד – ביחוד היהודים הנקראים „לאומיים” בפך.
אינני חפץ לחקור לדעת את מחשבות הלאומיים, אבל – אבל
אנשים חיים הם, הם חפצים להנות מטוב החיים, ותענוגיהם
לוקחים גם את לבי. אתם קוראים להם „תענוגים עכריים” –
אבל תענוגים הם תענוגים, ובאלה חפצתי.

ירדיה (אל הרמה).

זאת היא התהלת ההתיהדות של נאורינֵו המוויפים, עפ"י
השטה החדשה אשר בחרתי (אל כלוב). ראה נא, ירדי, הנה
באת עד תכלית רעיון הלאומיות, למרות שנאתך למחקרים
עמוקים. יפה אמרת; אנחנו הלאומיים חפצים בחיים: בחיי
העם פלו ובחיי האיש הפרטי. אנחנו נלחמים כנגד החפץ
האוילי של „גדולינו” האומרים להמית את עממותנו ולהבליע
ולתטוע אותנו בעמי הארץ; ואנחנו נלחמים גם כנגד החפץ
האוילי של „חשוכינו” האומרים להמית את האדם שביהודי
למובת חווק היהדות המדומה שלהם. עם אנחנו, עם אשר לו
תכונה מיוחדת, יתרונות מיוחדים ומגרעות מיוחדות, והשקפות-
חיים מיוחדות – השקפות מהורות, אבל אנושיות: לא השקפות
של מלאכי מרום, כי אם של אנשים כשרים, של אנשי מדות.

ידידיה.

בנתי לרעך, חמדתי. אבל אל נא יהי לך הרבר הזה לפוקה; עם יורם אינני מדבר עוד כלל בענין הזה. כל דבריו היו בעת האחרונה רק עם נשיא הועד ועם אחרים מהחברים שהשפעתם גדולה באמת – אבל מי יודע? יש רבים התאבדים למשרה זו. הוא אשר אמרתי: היום הרת עולמי –

הרסה.

אחת היא לי התנתן לך המשרה אם לא – אני לך ואת לי (תוקעת לו בפה; ידידיה) אומר להגישה לפיו. הרלת האמצעית נפתחת וכלוב נראה בפתח, הרסה משיבה ידה בחפזון ואומרת): ראה, הלא הזהרתך: אונים לכותל!

ידידיה.

ואיזה אונים! אוני חמור (הרסה קוראה בגליון).

מחזה שלישי.

הקודמים וכלוב.

כלוב.

הה? הנכם עושים את הבחינה שניכם לכרכם? אה, את, עלמה כבודה, מפליאה לעשות בהפקידך; זאת ראיתך תקף בבחינות הראשונות. לו הייתי אני חתגך על הבמה, אוני המשכתי את תפקידי גם במציאות. חדור יפה, הלא?

הרסה (לנפשה).

הנבואה נתנה לישומים. (אל כלוב) אבל מי ידמה לך?

ידידיה (בחפזון).

אל תעשי זאת! לא אבה כי יחשוב אביך - כי יאמרו
הבריות שחשקה נפשי בהון אביך -

הדסה (ברגש).

איש לא יחשוב עליך כזאת. האם חק הוא כי בת
עשירים מחיבת להנשא דוקא לעשיר? למי כל הון אבי אם לו
לבתו ול-ולבחירה? גם בת כלבא שבוע נשאה לר' עקיבא,
והוא היה אז רועה צאן ולא קנדימט לחכמת המשפטים.

ידידיה (בצחוק).

אמנם לר' עקיבא היו באחרונה עשרים וארבעה אלף
תלמידים, ולי יש רק תלמירה אחת, אהובה ונעימה - אבל
שקולה היא בעיני כנגד שלשים אלף. - לא, הדסה היקרה,
אביך לא יתנך לאיש שחכמתו מרובה ממעותיו. וגם אם יאבה -
אָבוש אני - -

הדסה.

גם אני מאומת הבישנים, אבל אינני רואה כל בושה
וקלון בזאת. האם מתר לאהוב רק בנות עניים?

ידידיה.

אמרי לי: בעל גאווה - אבל כן אנכי עמדי. ואם לא
אשיג את המשרה -

הדסה.

האמת אניד לך שאינני חפצה כלל שתשיג את המשרה -
אחרי אשר שמעתי ספך כי יורם משהדל גם הוא לטובתך.

ידידיה.

אמנם כן. דמיוני הרחיק ללכת. עוד אינני יודע הנאמנו
גם בי דברי המושלים, כי במת החזיון היא רמו לעולם המציאות.
היום הרת עולמי, היום יחליט ועד הבנק למו תנתן משרת
הדירקטר של הסניף.

הדסה.

אל נא התרגש ככה! עולמך לא יחרב גם אם לא תבוא
תקותך זו. אסור לעברי לאומי להיות קצר-רוח. גם הרעיון
הלאומי מוצא ממשולים בכל פנות שאנחנו פונים; ואם בראשונה
תקוב תקוה זו או זו, האם עלינו לאמר גואש או לתוסף
לחכות - ולפעל?

ידידיה.

צדקת, ידירת-נפשי. פתגמנו הלאומי הוא: אם יתמהמה
חכה לו. וגם אני לא למעמדי החמרי אני דואג; הן זה עתה
יצאתי המערכה למלחמת החיים, ואם פעם ושתים אָגָגְף - עוד
לא אבדה תקותי להתגבר ולנצח. אבל דואג אני, פן - פן
בהמשך ימי המלחמה יודע לי לפתע פתאם כי אין לי עוד על
מה להלחם - כי אם את, משאת נפשי, תאברי ממני -

הדסה.

אני - אני אחכה לך עד עולם.

ידידיה (אומר לאחוזו בידה, והוא נשמטת מפניו).

באהבתך בטוחה אני. אבל אבונך לא יתנוך לחכות בלי
כל סבה.

הדסה.

אני אניד להם את הסבה!

אביגיל .

כן הדבר . ובכל זאת אני רוגזת מעט . הן אביך הסכין לכתוב אלי כמעט בכל יום . - ואולם אני הולכת עתה לשים עין על הכנת ארוחת הצהרים , כי הן כל המשתתפים בבחינה יאכלו אתנו לחם (יוצאה מימין) .

מחזה שני .

הדסה ; אחרי כן ידידיה .

הדסה .

למה לא אגלה את לבי לאמי היקרה ? הן תמיד התהלכתי אֶתה כעם רעיה נאמנה , וממנה לא כסיתי דבר , כי כן חנכה אותי . אמנם ידידיה מאן לגלות להוֹבִי את מחשבותי עלי כמרם יקבל את המשרה - כי הוא בוש לגשת אליהם בידים ריקות , פן יחשוּוהוּ - פוי , מי זה יחשוד נפש יפה כמדוי ? אך גאות נפרזה היא מצרו . - ואם לא תנתן לו המשרה , הבגלל זאת יבא הקץ לאהבתנו ? לא , אני לא אתנהו לנסוע מזה - (ידידיה בא) הנהו !

ידידיה (ממהר אליה ואוחז בשתי ידיה) .

שלום לך בת ציון , חמדת נפשי !

הדסה (מתלצה יריה מירוי , בצחוק) .

אל נא בהתלהבות , מורי הנכבד : לבת ציון לא יאתה ידידות סואנה כזו . ואזנים לכותל , ואולי גם עינים - ועד כח אינני ארושתך אלא בחזון .

לתת אותי לאיש שאין לו אלא חכמתו, חכמה שאינה מחייה את בעליה? אמנם לידידיה יש תקוה, אבל מי יודע התבא תקותו?— אך מה לי ולתקותיו? הן בת יחידה אני להורים עשירים, וידידיה חרוץ ומשכיל, ובכסף אבי יכין לשנינו מעמד הגון בחיים. (אביגיל באה בפתח האטצעע). הגה אמי— עוד לא אערב לבי לגלות לה אהבתי.

אביגיל.

מה זה תדברי ככה בקול?

הרסה.

אני— אני משננת את תפקידי.

אביגיל (בצחוק).

אם תפקידך איננו שגור עדיין בפוך, אין לך עוד תקנה, כי הן מחר בערב יערך הנשף והחזיון.

הרסה

אבל קודם לכן תהי הבחינה האחרונה: עוד מעט יאספו כלם בביתנו, ואז אוכל עוד לתקון מענת.

אביגיל.

הבא מכתב מאביך?

הרסה.

לא, היום לא בא מכתב. אבל הן במכתב שהגיע שלשם תגיד אמי כי בוא יבא ביום השלשי, והיום יום הראשון בשבוע.

מערכה שניה.

חדר בכית כררי. פתחים מימין ומשמאל וכאמצע. שלחן לכתובה וארין-ספרים מימין. שלחן עגול, כסאות ומרבדים משמאל.

מחזה ראשון.

הדסה; אחרי כן אביגיל:

הדסה (אוחזת גליון בידה ומתהלכת).

לא פללתי כי מוכשרת אני ככה למלאכת הַמְשַׁחֵק. האמנם צדקו האומרים כי לנו היהודים יש כשרון מיוחד להתחפש? אמנם כבר נסיתי בהתחפשות, כי בשתי שנות אהבתי לידידיה הבינתי להסתיר רגשותי עמוק בלבי, עד כי לא עלה על דעת איש לחשוך אותי כמה שיש בי – וגם ירידיה בעצמו לא ידע את לבי עד לפני ימים אחדים. ואיך יבלתי לגלות לו את לבי, במרם ידעתי מה תחוש נפשו הוא? הן גם הוא התחפש בכל הימים אשר היה לי למורה. – אל יחשב לי הדבר לעון, אבל לבי יסיתני בספק: אולי לא היתה מתחבבת עלי ככה תורתו הלאומית, לולא התחבב עלי המורה בעצמו תבץ כראשית ימי הוראתו. אבל למה ארשיע את נפשי? האם ירידיה עשני לעבירה לאומית? הן אמי היקרה חנכה אותי המיד ברוח העברי האמתי. לכן נהפוך הדבר: לפיכך התחבב עלי ירידיה, יען כי לקחו התאים עם משאות נפשי מכבר, כי בו מצאתי עברי לאומי כחפצי וכמחשבותי. – אבל מה תהי אחרית אהבתנו? אני אוהבת אותו כמו שהוא, אבל אבי? היאכת

נשף החשק אשר הוא זומם לערוך.

א ב י ג י ל.

על דבר הנשף ידבר מחר בבקרו בביתנו—כאשר אמרתי.
ובהלויה אין לנו צרך, כי אסא הולך עמנו. (אל ידידיה בצחוק)
ואתה, אדוני, טוב תעשה כי לא תדאג לפרט ודאגת לטובת
הכלל. השאר פה, והוסיף לעבוד את עבודת ההתיהדות אשר
הקלות בחג הזה, כאשר ספר לנו אסא. הן בר נרחב לעבודתך
בנשף הזה.

י ד י ר י ה.

פקודתך אישטור לעשות, והגני להשאיר בזה לטובת הכלל—

א ס א.

ואנחנו נמהר ללכת לטובת הפרט, כי אני עיף ושומם
מאד מהחג הזה. (ידידיה הולך לשלחם ער הפתח משמאל. אביגיל ואסא
יוצאים; הדסה עומדת תחתה ליר הפתח ותוקעה כפה לידידיה, והוא מגיש
ירה למו פיו).

הדסה (בהשיבה את ידה).

זה לא נחוץ לטובת הכלל—

י ד י ר י ה.

אבל לטובת הפרט. — (הדסה נשמטת וממהרת לצאת) אחרי שתי
שנים של אהבה מקתרת, נשיקת-יד אחת—וגם היא לא
הצליחה!

(המסך יורד).

מחזה שלשה עשר.

ידידיה; אחר כן אביגיל, הדסה ואסא.

ידידיה.

הדברים הולכים ומתבררים – לא לפי רוחי: יורם ואשתו אומרים לקנות אותי במחיר ההשתדלות. מה נבזה הדבר מצדם! מצדם?! ומצדי אני? אני מתאמץ להשיג משרה הגונה, בהשתדלות יורם, למען התי לי הצדקה לבקש לי את הדסה מאת אבותיה, כי נאיתי תמנעני מגשת אל מררי בידים ריקות – ובינתים אני מביא את יורם ואשתו לידי טעות! אבל האם אני אֶשֶׁם בטעותם הנלעגה? הן אני לא נתתי להם כל תואנה לטעות כזו. אני לא רמזתי להם אף רמז קל כי אני חושב „מזשבות“ על בתם העגבנית. ולא פשעי ולא חטאתי הוא, אם מבלי כל נסכה מצדי החלו הם לחשוב מחשבות עלי. ואמנם זה דרך עתליה ואיזבל לארוב לנפש כל רֶנֶק אשר יקרה להן. – ומלבד כל זאת נודע לי כי השתדלותו של יורם איננה שִׁיחַ הרבה, ואם תנתן לי המשרה – אז לא לו אהיה חייב להודות על זאת. ואולם אם יחל יורם ואשתו לתבוע בפה, אז אמחול על שתדלרתו ואשען על יקלתי לבדי, כי בי בעזרתי. – אה, הגה חמדת נפשי (אביגיל, הדסה ואסא באים).

אביגיל.

הנה שלום, אדוני, אנחנו הולכות הביתה –

ידידיה.

הרשיני נא, גבירתי, ללוחכן עד ביתך –

הדסה.

כן, כן. עוד לי לדבר עם האדון הקנדימט על אדות

ידידיה.

ועם נשיא הועד ארבר בעצמי , כי יש לי מכתבי המלצה
אליו .

יורם (לנשני).

על זאת אשמח מאד , כי אם ישיב פניו לא תוכל אשתי
לגער עלי . (בקול) אקוה כי שאלתך תנתן לך , ואז נשמח
כלנו , כי גם אני וביתי מחכים לזאת בכליון עינים . (לנשני)
לעזאזל ! עוד הפעם נבהלתי בפי .

ידידיה (לנשני).

כלם מחכים ? הדבר חשוב בעיני מאד . (בקול) ידעתי כי
לב בני ביתך טוב לי -

יורם.

אשתי ובתי מעריצות אותך מאד . (לנשני) לא ! אני מחויב
לברוח מפניו , כי אני מסכיל לעשות בדברי יותר ויותר . (בקול)
עתה עלי לשוב אל קרואי ; התלך גם אתה אל האולם ? כמדומה
לי כי בתי חפצה להמשיך שיחתה אתך בדבר התיאטרון -

ידידיה.

כרגע אשוב אל האולם - אני חפץ לנוח מעט מעמל
המחול . אני מודה לך מראש על השתדלותך למעני .

יורם.

למה זה תודה ? הן אני משתדל למען כלנו . (לנשני) זהו ,
למצער , דבור הנשמע לפנים שונות . (יוצא)

ידידיה (לנפשו).

אב מן המוכחר לכת עגבנית באיזבל. (אל יורם) לא, אדוני.
ואולם אני חפצתי לדבר אֶתְךָ דברים אחרים—

איזבל (לנפשה).

כל כך מהרה ידרוש את „ידי“! (בקול) אם כן אשוב אני
אל האולם, כי את המחול הבא יערתי לכלוב (יוצאה).

מחזה שנים-עשר.

יורט וידידיה.

ידידיה.

סלח לי, אדוני, אם אדבר אתך על אדות עסקים ביום
שמחתך—

יורם.

אנא, אנא. עסקיך נוגעים גם לי, והם יביאו גם אותי
לידי שמחה. (לנפשו) אני ירא פן אכשול בדברי, שלא כרצון
אשתי.

ידידיה.

ידעתי כי רוחך נדיבה וכי תשיש להיות לעזר לאחרים;
כי על כן פניתי אליך ראשונה. אל נכון כבר החלות לפעול
למעני.

יורם.

אָה, הכל הולך למישרים. כבר דברתי עם חברי הועד,
והם הבטיחוני לעמוד לימינך באספת הועד הבאה—

איזבל.

אָה. הנה אבי! (לנפשה) הוא מפריע תמיד.

יורם (אל ידיה).

ההתענגת היטב במחול? בתי היא מחוללת מצוינה.

ידידיה.

על כן הייתי לה בודאי למעמסה, כי אני מחולל גרוע

מאד -

איזבל.

אבל שיחותיך נעמו לי מאד, והצעתך בדבר החזיון לקחה
את כל לבי. ענג גדול הוא לי להשתתף במחזה שחברת אתה.
(בודן) אבל מדוע לא אהיה אני ארושתך?

יורם.

אָה! היא הובעת והוא ממאן! אולי כן דרך האריסטוקרטים
בחו"ל. (אל בתו) מה את שואלת?

איזבל.

זה אינו נוגע לך - זה על דבר משחק תיאטרון -

יורם.

אָה, על דבר משחק תיאטרון! (לנפשו) מסתמא עוד הפעם
מעשה בתפוחים ובת מלכה. (בקול) אולי - אולי יש לכם לדבר
עוד על דבר התיאטרון ולא תחפצו לגלות סודכם - אני
אלך לי -

עת ליה .

נאור אריסטקרט יודע, כמו שאומרים, לצוד שני זכובים
בבת אחת. וכן גם אתה בחוסר השכלתך מחויב להבין כי לולא
חשקה נפשו בבתנו מכבר, מימי סטודנטותו, אז לא בא
לבקש ממך את ההשתדלות בדבר הפשרה. התבין?

יורם .

בוראי, בוראי. ואנכי אמרתי כי הוא פנה בדבר הזה אלי,
פשוט, יען כי אני חבר הועד .

עת ליה .

הרף מהערותיך, חסר השכלה ונמוס! התאמץ לעשות
במצותי; השמעת? – ועתה אני שבה אל קרואי (הולכה אל האולם).

מחזה אחר-עשר .

יורם; אחי בן איזבל וידידיה .

יורם .

כמוכן צדקה אשתי, בוראי בא ידידיה רק בשביל בתי.
ואני אמרתי כי בתי היא מין סחורה יקרה שירי הכל ממשמשות
בה ואין איש חפץ לקנותה. כמה צעירים סבבו אותה בכל
אותות אהבה, ועדיין לא לקחה לאיש. לפי חשבוני יהיה ידידיה
ה"גנב" העשירי אשר בו בחרה אשתי לחתן לבתנו – ואחרית
ה"הבחירות" הלא ראיתי. (איזבל וידידיה באים). הנה הם באים,
הזווג לעתיד לבוא! כמרומה לי כי אני הייתי צריך להשתמש
עתה, לבל אפריע את התיחדותם. צר לי מאד כי לא שאלתי
את אשתי איך עושים האריסטקרטים בשעה כזו.

אתה ביחידות. התבין? ואתי הוא מתהלך בכל סמני חבה וכבוד
- כנאות לאם ארוסקרמית.

יורם.

בודאי, בודאי. אבל - אבל גם לבת מררי ולאמה הוא
מראה אותות חבה -

עת ליה.

אכן הנך ריק מכל השכלה ונמוס! ראשית דבר דע לך,
כי נאור ארוסקרמית מתהלך עם כל הנשים בחבה ובכבוד.
ומלבד זאת, הגנה ידיריה בעודו סטודנט נתן לקח בבית מררי
שנים אחדות, ואולם רק על לב מחוקר-השכלה כמוך תוכל
לעלות מחשבה, כי ידיריה הנאור ימצא חפץ בבת חסיד,
בבת מררי הארתכם הקנאי. הן הדסה היא נחשלה כל כך
בקולטורה, עד כי אפילו לחול עם גברים אסור לה - התבין?

יורם.

בודאי, בודאי. גם יתכן, כי לפיכך עוד לא דבר אתנו
על דבר השדוך - -

עת ליה.

השדוך! פוי, אל תשמיע באוני דבור המוני כזה! שדוך
בא ע"י שדכן נכזה, כמנהג החסידים - אבל בתנו הארוסקרמית
תתחתן מאהבה - השמעת?

יורם.

בודאי, בודאי. רציתי לאמר: לפיכך עוד לא דבר
ידיריה אתנו על דבר אהבתו, יען כי בראשונה הוא חפץ לבצר
את מעמדו - ע"י קשירת הקירקטר - כי הוא בוש לבוא בידים
ריקות -

לכל החברים יש דעה, ולנשיא הועד יש דעה גדולה משלנו .
וידידיה איננו האחד הקאב למשרה השמנה הזאת -

עת ליה .

מה לך ולתאבים האחרים? בידידיה חפצתי לחתן לנו,
ולכן עליך להמציא לו את המשרה. השמעת? הוא איש נאור
אשר התהלך גם בחו"ל עם כל האריסטוקרטים והוא זווג נאה
לבתנו -

יורם .

בודאי, בודאי. אבל - אבל הוא צעיר לימים, וחברי
הועד מבכרים קנדידטים באים בימים למשרת דירקטור -

עת ליה .

אבל את הקנדידטים הזקנים לא אבחר לחתן לבתי -
השמעת?

יורם .

בודאי, בודאי. אבל - אבל הוא, כמדומה לי, עוד לא
גלה כלל את חפצו - לכתתתן קנו -

עת ליה .

התרמה כי הוא מחוסר השכלה ונמוס כמוך? הוא איש
קולטורה, מן האריסטוקרטים - כמוני, והוא יודע איך להתנהג
בענינים כאלה. הבוא יבא אלינו, תכף ביום הראשון, לאמר:
תנו לי את בתכם? ! כתחלה הוא סיבב את בתנו באותות אהבה,
בדרוש לפי מנהגי ההשכלה והאריסטוקרטיה, ואחרי אשר יגמר
הדבר עמה, יבא לבקשה מידנו. והאם הכית בסגורים? האינך
רואה עד כמה כלתה נפשו לאיזבל? הוא הציע לפניו גם לשיר

ידידיה .

את , את תהי - ארושתי . (בצחוק מבוכה) כמוכן , בחויון .

הרסה (במבוכה) .

את , בחויון . (לנפשה) אולי אין זה חזון שוא . -
(כלם יוצאים) .

מחזה עשירי :

עתליה ויורם (באים מהפתח מימין) .

עתליה .

הכבר עשית דבר לטובת ידידיה ?

יורם .

צעדים אחדים כבר עשיתי . כבר דברתי עם שנים מחברי
בוועד הבנק שלנו ; ומחר אדבר עם עוד אחדים מהם . ובאספת
הועד , בעוד שני שבועות , נדין על דבר יסוד הסניף בעיר
קצרה . ואז אציע את ידידיה בתור דירקטר של הסניף . אני חושב
כי אצליח -

עתליה .

אתה חושב כי תצליח ? ואני רוצה , אני מצוה עליך
כי תצליח ! הן אתה חבר של הועד המפקח על הבנק שלנו ,
ואם אתם מיסודים סניף של הבנק בעיר אחרת , מי יפקיד דירקטר
על הסניף אם לא הועד ! התבין ?

יורם .

בוראי , בוראי . אבל - אבל הן אני אינני כל הועד .

ידידיה (בצחוק).

וגם בחיוני יעדתי לה תפקיד – כרגע אני לה זאת,
ואל נכון לא תסרב.

הדסה.

גם איזבל תשתתף בחיוני? אה, שכחתי כי זה דרכך
בהתייחדות המתבוללים.

ידידיה.

וגם לכלוב אתן תפקיד – וכידוע לי מכבר הוא משחק
אמן, למרות סבלותו.

אביגיל (בקומה).

החברה תהי כלולה עד מאד בחיוניך; אבל לשובת הכלל
הפל מתר. זעתה מהר ולך למלא חובתך, ולנו כבר הגיע זמן
ללכת הביתה.

הדסה.

אל נא, אמי! נשוב נא אל האולם ונתבונן עוד בקרואים
ובמחול –

אביגיל (בצחוק).

מכיון שנסע אביך הנך נהפכת לנערה קלת הדעת. אך
הפעם אעשה בקשתך – לכבוד אורחנו. (הולכת עם אסא אל האולם,
ידידיה והרסה אחריהם).

הדסה (אל ידידיה, בקול שפל ומהירות).

איזה תפקיד יעדתי לי בחיוניך?

ידידיה .

אני מבקש ממך עוד הפעם לבל תדבר בהדסה בסגנון
 כזה . ועתה לך נא והגר לאיזבל כי כרגע אבוא .

כלוב .

אני הולך - רק אל תאחר . אני יודע אניקדוטה יפה
 בענין זה -

ידידיה .

את האניקדוטה תספר לי אחרי כן ; ועתה לך נא ואני
 אבוא אחריך כרגע (שב אל המסובים) .

כלוב (לנפשו) .

חלילה לי מנגוע בנחלתו . איש ישר אני . הדסה היא
 כנראה כלה שלו , ואולי פלה שלו . זה חרוד יפה , הלא ? (יוצא) .

ידידיה .

כלוב בא להזכיר לי את חובתי : אני הומנתי את איזבל
 למחול הבא , כחובת אורח לבת בעל הבית , ובשבתי בחברתכם
 שכחתי את הזמנתי -

הדסה (לנפשה) .

מדוע אסר אבי עלי לרול ? עתה צר לי על זה מאד .

אסא (אל ידידיה) .

כן לא יעשה . ומה גם כי הנך עומד על הפרק ליתר
 את איזבל ואמה .

אביגיל .

כן הדבר . אבל הענין דורש ישוב הדעת מצדו . (אל ידידיה)
 כאשר תבוא אלינו מחר נתייעץ בדבר ונראה מה לעשות . (אל
 הדסה) בכלל אינני יודעת התצלחי למשחקת על הבמה ? הן לא
 נסית בזאת -

הדסה (במבוכה קלה) .

מורי הנכבד יעזר לי והוא ינחני בעצתו . מורה להועיל הוא .

ידידיה (לנפשו) .

מה נעמו לנפשי דבריה אלה . לא , לבי לא התעני ! (אל
 אביגיל) עלמה משכלת כבתך הכבודה מוכשרת לכל , ואני אתן
 לה תפקיד המתאים לרוחה העברי ולחם הרגשתה הלאומית -
 ואז תצליח בודאי . כי דברים היוצאים מן הלב מצליחים
 במבעיותם הפשוטה , מכל תחבולות התיאטרון . כמובן אקבל עלי
 ברצון משרת מורה , וגם מוטחה אני בעריכת חזיונות (כלוב בא) .

מחזה תשיעי .

אביגיל , הדסה , ידידיה , אסא וכלוב .

כלוב .

סלחנה לי , גבירות , ההפרעתי ? הן ? אבל דבר לי אל
 ידידידידיה . (אל ידידיה ההולך לקראתו) הוי , פוחז ! הלא הזמנת
 את איזבל למחול , והמזומנת יושבת ומטכה לנואלה , כי כרגע
 יחל המחול ; ואתה מתעלם בחברת הדסה היפה , כמובן
 בשמירה מעולה , כי הן בת חסיד היא . הן ? -

הרסה.

אבי? איך יתנגד לדבר טוב ומועיל כזה? הוא אוסר לי רק את הדברים שאינם חביבים גם עלי כל כך – למשל, המחול – כי גם אני אינני מוצאה חפץ גדול ברקודים וכרכורים. אבל תענוג כשר שאני נכספת לו מאד, ושיש בו גם טובת הכלל – כאשר באר לנו האדון הקנדידט – ענג כזה לא ימנע אבי ממני; האף אין זאת, אמי היקרה? – הידעת, אמי? את נשף החשק נוכל לערוך לטובת חברתנו, חברת „עוזר דלים“, כי קופתה ריקה וצרכיה מתרבים. אז יהי הנשף גם לטובת עניי הרוח גם לטובת עניי הממון –

אם א (אל אביגיל).

וב„הבשר“ פפול כזה יזכה הנשף גם בעיני מררי. ומלבד זאת הנה הנשף יוכל להערך לפני שוב מררי מדרכו. (אל ידידיה) כמה ימשכו ימי ההכנות לנשף בכלל והכחינות לחיוניך בפרט?

ידידיה.

חיוני קטן, כאמור; רק מערכה אחת בו. ואחרי אשר אני מקבל עלי את התפקיד הראשי, בטוח אני כי ימי הכחינה לא יארכו. לכל היותר כשני שבועות או שמונה עשר יום –

הרסה (לנפשה).

כנראה ישהה פה זמן רב. לו ידעתי בשביל מה בא ומה הוא זומם לעשות לעתיד!

אם א.

ומררי לא ישוב מדרכו אלא לאחרי שלשה שבועות, לכל המוקדם.

אנחנו דורשים תוך נכבד, מזון לשכל וללב; ובראיה אנחנו דורשים ביחוד רק דבר שהעין נזונה ממנו. ומחוייני אני אמנם לא תפלא הנפש, אבל העין תשבע.

הדסה.

ואני במוחה כי בחזיונך יהי תוכו כבדו. – כמה נפשות משחקות בו?

ידידיה.

רק ארבע נפשות: שתי נקבות ושני זכרים. את תפקידו של גבור המחזה אני לוקח לי.

הדסה.

אמי, הרשיני נא לקחת חבל בחזיון בתור אחת הנקבות. אָה, מה מאד אשמח להשתתף בחזיון לאומי!

אביגיל.

הקשית לשאל, בתי. אני אולי הייתי מסכימה, כי גם אני במוחה שבחזיונו של ידידנו הקנדידט אין כל דבר האסור (בצחוק) אף כי חברו בעודו סמודנט –

ידידיה.

אָה, גבירתי, חזיוני כשר בתכלית הכשרות. מחר בבקרי כביתך אתרשה לקראו באזניכן.

אביגיל.

כן, כן – הכל טוב ויפה – אבל אישי, אנכי –

יהיה נשף כזה! מה מאד חפצתי להשתתף בעריכתו.

א.ס.א.

אבל הן את אינך צריכה לרפואה זו – אין זאת כי רק מובת הכלל חפצך.

הדסה.

אָה, גם טובתי אני! בעירנו הנאורה אני מוצאה רק תענוגים שאינם ישראלים, ואני חפצה להתעלם פעם בתענוגים שלנו, בחיצוניות יפה שפלה עברית.

י.ד.י.ה.

חפצך ינתן לך, עלמה כבודה. הנה יש אתי חזיון קטן ברוח עברי לאומי, אשר חברתי בעודני סטודנט – אינני יכל לחשבו בין המעשים הטובים שלי – ואותו אני אומר להציג בפעם הראשונה בעיר הזאת, בנשף חשק. פה נולד ופה תהי קבורתו.

א.ס.א.

חמדה גנוזה כזו היתה אתך, ואתה לא גלית לנו אף שסמך מנה בכל הימים אשר התהלכת אתנו? !ההיתה זאת ענוה או גאוה?

י.ד.י.ה.

יותר נכון: גאוה. חשבתי את חזיוני ל"חפאת נעורים", ואירא מפני בקרת מכמלת מצדכם; כי על כן גם לא הרפסתי אותו. ואולם ברבות הימים נוכחתי, כי אינה דומה קריאה לראיה: חזיון אשר לקורא לא יכשר כלל, יוכל למצא חן גדול בעיני הרואה אותו על הבמה – וכן גם להפך. כי בקריאה

א ב י ג י ל .

עברי לאומי כידרנו ידיריה נשען בודאי רק על הפסוק:
 חנוך לנער על פי דרכו. ואולם גם אני אֶנְמָה כי בדברים
 לא יִסְרו נדחיישראל. דרשות ותוכחות לא תפעלנה על לב
 המתהללים בחכמתם המדוקה, האומרים: מי יורה לנו דעה?
 אין לאנשים כאלה אלא שעיניהם רואות. ואם טחו עיניהם
 מראות את האמת הקרה במחזות החיים, יראו נא אותה
 בחזון, בתמונת על הקמה.

י ד י ר י ה .

דבריו נאמרים בבונה עמוקה, כדרכך מאז, גבירתי
 הכבודה. ואולם אני אינני מתכוין כלל להראותם קֶשֶׁה,
 להראותם את צרות האומה, או את קלונם ושפלותם הם.
 נשפי חשק כאלה יִהְפְּכו להם לחרדה, ואז הלא ישמו מעלי
 ומנשפי. להפך, אני משתדל רק לענג את נפשם, להראותם
 ע"י חיצוניות יפה את הפנימיות היפה שביהדות, את
 הַדָּר העבר שלנו ואת תקוותינו לעתיד; ורק ברמיזות דקות
 אַנְלָה להם את גחנותם של המתבוללים. ברמיזות כאלה
 ימצא, כמובן, כל אחד מהם רק את תמונת רעהו - אבל
 די לנו כי יחלו ללעג למום אחרים אשר סוף כל סוף הוא
 גם מום שבהם. - בקצרה, אני משתדל לתת להם תענוגים
 מועילים ומכריאים, לאומיות בתענוגים.

א ס א .

לא למוחר היה למסוך מֶסֶךְ-רֵפוּאָה כזה גם לחולי
 ההתבוללות בעירנו -

ה ד ס ה .

כֵּן, כֵּן - לנשף חשק לאומי תערג נפשי. האח, מה יפה

פה את הלקח הטוב אשר נתת לה כמעשיך הטובים. וממך, גבירתי, למדתי גם אני, אחרי הפרדי מזה, להרחיב את הרעיון הלאומי ע"י מעשים – אם גם במעשים משונים. אני הצבתי לי למטרה את התיהדות „עולמותינו העליונים“, ולתכלית זו אני מגיש להם את הרעיון הלאומי בלבוש קדר, בבגדים העשויים לפי המורה האחרונה. בכל מקום בואי – ואני סבתי בערים רבות לרגלי עסקי – אני משתדל לערוך נשפי חשק בחיצוניות יפה ונעימה, הלוקחת את לב נאורינו המזויפים מכבדי הקליפה ורודפי התענוגים. אני מעמיד חזיונות ותמונות אשר תוכם רצוף אהבה ליהדות, ואשר מהם נשקף הרעיון הלאומי בכל הדרו ובכל נחיצותו. ואני משתדל להטות לב הבנים והבנות שבעולמות העליונים להשתתף בעריכת הנשפים – וההשתדלות הזאת איננה עולה לי בעמל כבד, כי כלם מקבלים באהבה וברצון את ההזדמנות להראות את כשרונותיהם, האמתים או המדומים, במשחקי תיאטרון, בקריאת שירים או בנגון – או בכלל כדי להתראות –

א.א.א

זאת אומרת, הנך מרפא את מחלת נאורינו המזויפים בדרכי הרפואה ההומיאופתית: הקולטורה המזויפה היתה בעוכריהם, ובאותה הקולטורה בעצמה הנך אומר להחזירם למוטב. אני, בתור רופא הגוף, הנני מתנגד מִחלט להומיאופתיה; אבל לרפואת הנפש אולי תועיל, ובכל אופן לא תזיק.

ה.ד.ס.ה.

ואני חושבת כי אומנתו, זו תורת המשפטים, למדה את אדוננו הקנדידט לאחה בדרך הזה – ואולי גם אומנות הפרגוגיה שבה עסק שנים אחדות. כי גם היוריסטים גם הפרגוגים אומרים כי צריך להוציא יקר מזולל, ולהשתמש במטבעו של האדם ובנשיותו לתקנו ולהיטיבו.

מררי (אל אביגיל, בעמדו בפתח).

עתה זכרתי כי המדובר אשר הוצע לפנינו בן עירו של יודיה הוא; כי הן גם הוא מְבַצֵּרָה. שאלו נא את יודיה על אדותיו – אף שאני בעצמי אָסור, על דרך מסעי, גם אל עיר בצרה ולחפור ולדרוש היטב. אבל חקירה מן הצד לא תזיק (יוצא).

אביגיל.

עתה נשיח נא מעט עם יודינו החדש-הישן. (אל יודיה) מהעת אשר לא ראינוך שְׁנִית לטוב – בחיצוניותך. אקוה כי שלום לך בכל. (בצחוק) אולי כבר בָּנִית בית בישראל?

יודיה.

אני שומר פי המלך שלמה: הכן בחוץ מלאכתך, אחר ובנית ביתך – ואני עודני עוסק בהכנת מלאכתי בחוץ.

הדסה (לנפשה).

המענה הזה השיב נפשי למנוחתה.

אביגיל.

אקוה כי ההכנות לבנין ביתך לא תבְּרַדְנָה ממך ולא תִּפְחָגָה דעתך מבנין בִּית־ישראל. הלא עודך עוסק בהרחבת הרעיון הלאומי? ואתה אֶגִּיטְטוֹר חרוץ ומצליח – על זאת תעיד תלמידתך.

יודיה.

אָה, לבתך הכבודה הייתי אני רק המורה העוזר, כי מִזְרָה הראשי היתה אָמָה. לי לא היה כי אם לשָׁנֵן לה בדבור-

לא מן הנמוס הוא לנוס מפניו. ואתה הלא תוכל ללכת
לברך, כי כל חפצריך כבר נשלחו אל בית הנתיבות—

הדסה (מתרפקת על אביה).

ואנחנו נשוב הביתה בלוית אסא.

אסא (אל מררי).

והחזיון והתמונות המנוולות לא יוצגו בנשף הזה, כי
ידידיה החכם הצליח להשיב את עתליה ובתה ממחשבתן הסקלה.

מררי.

כזאת עשה הסטורנט? לא יאומן כי יסופר! אכן ראיתי
בו כי איננו ככל הסטורנטים, כי לולא כן לא נתתיו לדרוך
על מפתן ביתי. אם כן, אני מכיר לו טובה בשביל כך, וצריך
לנהוג בו כבוד מעט. השארנה אפוא בזה—

הדסה (תובקת את אביה).

מה רב טובך, אבי! לכן בשובך מדרכך, אשמחך—אני
יודעת במה!

מררי (אל הדסה בצהוק ערמה).

וברצות ה' אשמחך גם אני במתנה יפה מאד,
בשובי לביתי. (נגש אל ידידיה ותוקע לו כפו) שלום לך, אני נוסע.
הנך בן-חיל, אני מכיר לך תודה בגלל בטול החזיון והתמונות
(מתמטר מכלם והולך אל הפתח אשר משמאל).

ידידיה (לנפשו).

אותות ידירותו נכבדים לי מאד. לו רק יושלם חפצי
בדבר הששרה!

למועד מופנה; כי בימים הראשונים לכואי הייתי מרוד מאד .
ומחר אמרתי לבקר בביתך , ולהלאותכן בדברי , אותך ואת בתך
הכבודה , עד שֶׁקִּוּץ נפשכן בי ; כי מחר מופנה אני מכל צד .

אביגיל .

למען הראותך כי לא תהיה לנו למעמסה , אבקש ממך
להחל את בקורך תכף בזה הרגע , פה בבית זר – הן כלנו
פה – ומחר יבוא המשך בקורך – בביתנו . (לנפשה) מררי לא
יתעקש לשלחנו הביתה , בראותו את האורח . (מררי בא) אַה ,
הנה גם אישי .

מחזה שמיני .

הקודמים ומררי .

מררי .

באנה , באנה , עלי לנסוע ברגע . (אסא מִטְהו הצדה ולוחש
באזניו) ומה בכך? הסטודנט לא יתחמץ גם למחר . (נגש אל ירדיה
ותקע לו כפו) אתה היית הסטודנט המורה לבתי? כן , כן – אתה
לא היית כיתר הסטודנטים הריקים והפוחזים – לולא כן לא
לקחתך למורה . – אבל אני נוסע ברגע .

ירדיה .

ה' יצליח דרכך . אקוה לראותך בשוכך לביתך , כי אני
אשה פה שבועות אחרים .

אביגיל (אל מררי) .

הידעת , אישי? אני אומרת להשאר בזה עם הרסה עוד
זמן מה , לשיח מעט עם אורחנו שבא לנו בהסח הדעת . הן

יְדִידִיָּה (בהתרגשות עצורה).

הרסה!

אביגיל (נגשת אל ידידיה ותוקעת לו כפה).

הלא זה ידידנו ידידיה! אורח יקר כזה לא פללתי למצא פה. הרסה! הלא תכירי את מוכרך? (ידידיה והרסה תוקעים כפם זה לזה בהתרגשות ומבוכה).

אסא.

הפגישה הפתאומית העתיקה מלים מפי כלכם, לכן אהיה אני המליץ ביניכם. הארון הקנדידט ידידיה בא לעירנו זה שלשה ימים, ובהיותו בבית יורם בדבר עסק, נקרא אל החג - ויבא וימצא גם אותנו כלנו פה. - יותר אינני יודע גם אני -

אביגיל (אל ידידיה).

זה שלשה ימים - ורק במקרה התכבדנו לראותך?

הרסה (אל אסא בהניטה על ידידיה).

אנא, אסא, פתה נא את אבי להרשות לנו להשאיר בזה עור, כי - כי חפצה אני -

אסא (לנפשו).

אָהָה, אני מבין. ה"חולשה" היא, כנראה, משני הצדדים. (אל הרסה) בודאי, בודאי - לכבוד האורח.

ידידיה (אל אביגיל).

אמנם חמאתי. אבל יען כי עסקי יזקיקני להאריך ימי שבתו בזה, אמרתי: אחשוך נא את בקורי בבית ידידי היקרים

אסונך היה לברכה להדסה, כי נתן לה מורה מצוין . וזאת תהי גם לך לנחמה, כי הוראתך עשתה פרי נחמד .

י ד י ה .

אָה, תלמידתי זו המתיקה לי את מרירות עבודה ההוראה . אבל גם תלמידים אחרים היו לי – ואחרי השלימי חק למודי בהאוניברסיטה שבתי לביתי – והנה אבי רשש פֶּלִיל, והקנדיט לחכמת המשפטים היה קנדיט לְעֵב. או חחלה מלחמת החיים – עסקים מקריים אשר לרגלם הרביתי לנסוע בארץ ובחו"ל . במצב כזה בושתי להחליף מכתבים עם . . . עם בית מררי . אך עתה הוטב גורלי הרבה, ויש לי תקוה כי עוד מעט יוטב עד מאד, ומצבי יהי איתן ונכון . עתה – עתה לא אבוש עוד לראות את – את ידימי מלפנים .

אסא (לוחץ ירו ברגש) .

ידידיך מלפנים דבקו ודבקים כך לא בגלל נכסוך החמריים, כי אם בגלל נכסי רוחך ונפשך היפה . (אביגיל והדסה באות מהאולם) אָה, הגה ידידיך מלפנים !

מחזה שביעי .

הקודמים, אביגיל והדסה .

אביגיל (אל אסא מבלי ראות את ידידיה) .

חננו באות לברכך כלילה טוב, כי הולכות אנחנו הביתה . (אסא מורה בידו על ידידיה) .

הדסה (בקול עצור ובהתרגשות) .

ידידיה !

לקחת דברים גם עם יורם, ובהיותי בביתו קראוני בדרך אגב גם אל החג - ואָבוא.

אסא (לנפשו).

תשובה מלאה סודות. כמעט שאני שָׁב מהשערתִי הראשונה. (בקול) אביגיל ותלמידתך תשמחנה מאד, וגם תִּבְעַתְנָה לא מעט לראותך בזה לפתע. פתאם, אחרי עבור שנה תמימת להִפְרֹדך מהן.

ידידיה (בשמחה).

האמנם? העוד הרסה - העודן זוכרות אותי?

אסא.

שנה אחת איננה מספיקה למחות זכר מורה טוב ורע נאמן, - הן גם בע נאמן היית לבית מררי. אף כי אחרי עזבך את עירנו לא נכרו עוד אותות רעותך; כי מלבד שנים שלשה מכתבים, שקבלו ממך בימים הראשונים להפֹרדך, נסתם כל חזון ממך.

ידידיה.

ימים רעים באו לי. בקשתי פרנסה, מעמד בחיים. הלא ידעת צרות נפשו של יוריסט עברי - ביחוד של יוריסט כמוני: בראשונה היה אבי עשיר מאד, כי על כן נתנני ללמד חכמת המשפטים, שהיא כאמת מן המותרות האסורות - ובאחרית שנות למודי החל מצב אבי להתמוטט, כי על כן שמתו אל ההוראה פני בעודי סמורגמ -

אסא.

איך אמר המשורר: „ומה ששון-איש אם לא אָסון רעהו“?

כלוב.

קה? את המחול הבא יְעַדֵת לִי -

יְרִידִיה (אל איזבל).

אם בן אומינך אל המחול שאחריו. אבל דעי לך, עלמה
כבידה, כי מחולל גרוע אני מאד, וידידנו כלוב הלא פִּנֵק
אתך בחריצות מְחֹלוּ. (לגפשו) כנראה, כבר הלכה לה הדסה.

כלוב.

קה? זה קומפלימנט הראוי לי. הנני לספר לכם אניקדוטה
יפה בענין זה -

איזבל (אל ירידיה בחץ).

לא המחול הוא העיקר, כי אם השיחה בעת המחול,
(יוצאה עם עתלית וכלוב).

מחזה ששי.

אסא וירידיה.

אסא

עתה בוא נא, ירידי הצעיר, והגד לי איזה הדרך נפלת
פתאם אל תוך החג הזה. בבית מררי, למצער, אין איש יודע
את דבר מציאותך בעירנו.

ירידיה.

זה שלשה ימים באתי הלום - עד כה לא היה לי פנאי
לדבר בבית מררי, כי בדבר עסק נחוץ באתי. עסקי הוקיגני

עת ליה.

השמעת, בתי? עליך להשתדל ולהשיג את השירים ואת
תוי הזמרה. — אכן רק בחו"ל יודעים את כל המודות!

ידידיה (לנפשו).

העוד אראה את הדסה בזה? (אל איזבל) אני אמציא לך
את השירים והמנגינות, ואז אשיר בליתך.

איזבל (לנפשה).

אה, הוא רוצה לשיר אתי ביחידות; זה הפצי גם אני.
(אל ידידיה בצחוק-יחן) אני סרה למשמעתך, אדוני, בכל עת. מאיש
נאור וטוב-טעם כמוך אלמד הכל ברצון.

אסא (לנפשו).

הוי, הוי, היא מתנכלת אל לבו, והיא "צרה" מסוכנה
מאד — אם גם רק ביפיה. (אל ידידיה) עוד מעט והצלחת לעשות
את הגבירה הכבודה ואת בתה לבנות-ציון סצ'נות.

כלוב (אל איזבל).

הה? מתי נחל את החיון?

עת ליה.

עוד מעט אנדך הכל. בוא נא אתי, וגם את, בתי, שובי
אתי אל האולם; כי כל הקרואים נשארו בידי אביך, והוא
איננו יודע מנהגי השכלה וגמוסי אריסטוקרטים.

איזבל (אל ידידיה).

עוד לי לדבר אתך הרבה. המחול הבא מופנה אצלי.
אם תאבה להזמיני —

עת ליה ,

בתי מבטלת רצונה מפני רצונכם , אדוני .

איזבל (אל ידיה) .

זה באמת קרבן גדול מצדי . אבל בשכר זה אדרוש קרבן
גם ממך , אדוני . שיר נא לנו שיר , כי קולך יפה כאשר ידעתי ;
ואני אֵלֶּה את זמרתך בפיאנא .

ידיה .

אני מנמר עתה רק זמירות־ישראל , שירים לאומיים ,
ואינני יודע הִיִּמְצְאוּ אֶתְךָ קְנֵי הַזְמֵרָה .

איזבל .

נגוני בית הכנסת ? פֹּי , כזה לא יתכן —

ידיה .

אני אומר שירים לאומיים . בעת האחרונה חברו כחול
שירים ישראלים יפים מאד , והם מוֹשְׁרִים שם בכל בתי
ישראל —

עת ליה .

גם בבתי הנאורים , האריסקרטים ?

ידיה .

כן , בבתי האריסקרטים . זאת היתה עתה למורה בעולמות
העליונים . (לנפשו) מִקְּרָה לְהַפְרִיז מִשׁוּם דְּרָכֵי שְׁלוֹם .

אָמַר נָא, יְדִידִיָּה, מַה לְּפִרְתְּ אֶת הַרְסָה הַנְּחֻמָּה?

יְדִידִיָּה (בְּשִׁקוּעַ בְּמַחֲשָׁבוֹת).

אֲנִי לְפִרְתִּי אוֹתָהּ לֵאחֹב אֶת עֵמָה –

כְּלוּב.

הִהָּה! זֶה לְמוֹד מִשׁוֹנָה שֶׁל סְטוּדֵנְט לְעֵלְמָה יִפָּה. לֹא הִיִּיתִי
אֲנִי מוֹרָה לָהּ, אוֹזִי לְמִדְרֵתִיהָ גַם אֲנִי לֵאחֹב – אֲבָל לֹא אֶת
הָעַם. זֶה חֲרוּד יִפָּה, הָאָף אֵין זֹאת?

יְדִידִיָּה (מִתְעוֹרֵר).

הַרְסָה אֵינְנָה כְּאֶחָת הָעֵלְמוֹת מִבְּנוֹת הַחֲבֵרֶתְךָ, אֵינְנִי
מִרְשָׁה לְךָ לְדַבֵּר בַּהּ בְּקִלּוֹת רֵאשׁ! (לְנִפְשׁוֹ) הָאֵם לֹא הִרְחַקְתִּי
לְלַכֵּת בַּהֲתַעוֹרְרוֹתֵי זֶה?

אֵם, הֵינִי מִבְּנוֹת הַחֲבֵרֶתְךָ

אֵם אֵם (לְנִפְשׁוֹ) –

הַמ... כְּנֵרָאָה, גַם כְּלוּב הַשׁוֹמָה קָלַע הַפַּעַם אֶל הַמִּטְרָה
וַיִּגַע בְּ"חֹלְשֵׁת" יְדִידִיָּה. אֲנִי מִצְדֵי מַסְכִּים בְּכָל לֵב לְזוּוֹג
נָאָה כֹּזֵה. (אֶל כְּלוּב) חֲרוּדִיךָ שְׁנוֹנִים – בְּאֵמֶת, אֲבָל גַּם אֲנִי
אֲבַקְשֶׁךָ לְבַל תִּתְלוּצֵץ בְּהַרְסָה, כִּי נִכְבְּדָה הִיא בְּעֵינַי מְאֹד, וְגַם
קְרוּבָה הִיא לִי. (אֶל יְדִידִיָּה) הַנֶּךְ רוֹאֵה, כִּי סוֹף כָּל סוֹף גַּם
כְּלוּב הוּא אִישׁ יְהוּדִי, לְמִדְרוֹת מְפֹסֹס הָאִשְׁכְּנֹנִי. כִּי לֹלֵא זֹאת
אוֹזִי הִיִּתָּה לֹא הִרְשׁוֹת, וְגַם הַחֹבֶה, לְהוֹעִיךְ לְקַרְבִּי, כְּמִנְהַג
סְטוּדֵנְטִים, בְּגַלֵּל הָאָסוּר אֲשֶׁר אִסְרָת עֲלוּ –

יְדִידִיָּה (אֶל אֵמָא).

אָה, אֲנִי יוֹדַע אֶת כְּלוּב, כָּל כַּחוּ רַק בְּרַגְלִיו, וְיָדָיו אֵינֶן
מְלוּמְדוֹת לְקַרְבִּי; וּבְכֹלל אֵינְנִי רַע־לֵב. (עֵתְלִיָּה וְאֵיזְבֵּל נִגְשׁוֹת).

ידידיה .

הנך באמת אחד מגבורי ישראל. (אל אסא) עוד לא
אבדה תקותנו, אם יש לנו בעלי-כח-הפבל כאלה .

כלוב .

הנני לספר לכם אניקדוטה יפה בענין זה. זה עתה
ספרתיה באזני הדסה היפה - זאת אומרת חפצתי לספר לה,
אבל אביה החסיד הזועף לא נתנני לנבר -

ידידיה (לנפשו).

גם הדסה בזה? ואני עוד לא ראיתיה! הקאתה אותי?
(אל אסא) גם מררי וביתו באו אל החג הזה? -

אסא .

ועוד מעט ילכו מזה, או כבר הלכו מזה, כי מררי נוסע
עוד הלילה בדרך רחוקה, לרגלי מסחרו, בנהוג.

ידידיה .

הוא לא שנה אפוא כלל. ו - ואשתו ובתו? (לנפשו) לרוץ
לראותה עתה לא יתכן, פן אעורר חשד.

אסא .

גם הן לא שנו. תלמידתך לא נמתה מהדרך הטוב אשר
הורית לה.

כלוב .

הה? תלמידתך? אה, ידעתי כי כהיותך סטודנט נתת
לה לקח - אינני יודע באיזו חכמה, אבל בודאי לא בחכמת
המחול, כי היא לא תחול עם גברים. זה חרוד יפה, הלא? -

ע ת ל י ה .

בתי, חדשות נעשו: בואי ואודיעך הכל (הולכת עם איזבל
לירכתי החדר והן מתלחשות).

כ ל ו ב .

הָהָה? הלא זה ידיריה? האם לא תכירני? כמה פעמים
צחקת על האניקרטות היפות אשר ספרתי בקהל חברינו? הָהָה?

י ד י ר י ה .

אמנם הכרתיך, אף כי שְׁנִית לא מעט. שָׁמַךְ עשוי
עתה בטעם המלך האשכנזי, תחת אשר בְּיָמֵי היה מסולסל בטעם
הפולני. גם הצלחת לרכוש לך קרחת הגונה מעת הפְּרָדִי ממך,
ומה יש תחת הקרחת?

א ס א .

ריקניות איומה!

כ ל ו ב .

הָהָה? הלא ידעת כי אינני נזיר כמוך. הן לא אמרתי את
חיי בלמודים יבשים. היש לי צרך בלמודים? בן יחיד אני
ו"הזקן" עשיר. הָהָה? הוא שולח כסף ככל אשר אדרוש, ואם
לא ישלח – יש מלויים. הָהָה? ועלמות יפות יש בעיר הזאת –
אני אומר לכם: יפות! והן קורעות אותי פשוט כדג: זו
מושכת לכאן וזו לכאן, כי מחולל מהלל אני. ויש אומרות
כי גם טפוסי מלכב. הָהָה? בשבוע הזה השתתפתי בחמשה
נשפי חשק. התבינו? האין זאת גבורה? ובשבוע הבא (מוציא
פנקס מהיקו וקורא): ביום א' משהה במחולות בבית אליפז, ביום
ב' נשף חשק לטובת הסמודנטים, יום ג' – פְּנֵוֹ עדיין, ביום
ד' חג־מַסְכּוֹת בבית קדמיאל, ביום ה' יום הולדת איזבל –

. א ס א

ההכנות לא תפסולנה בלינה . הילנה היפה , זאת אומרת
איזבל היפה , לא תמאס גם לאחרי שבוע . לכל היותר יש
לחוש פן ירקבו התפוחים - אבל לאבדה זו יש תמורה .

. י ד י ד י ה .

ואני מומחה קצת בעריכת חזיונות , והגני נכון להיות
לעזר לכתך . אולי אמצא מה לתקן ולהיטיב (איזבל וכלוב באים) .

. מחזה המישי .

. הקודמים , איזבל וכלוב .

. איזבל (אל עתליה) .

אמי , אנחנו חפצים להחל בעריכת החזיון ; הן הקרואים
הארתדקסים הולכים ומתפטרים . (רואה את ידדיה) האח , הנה
גם ארוננו הקנדידט ! שמעתי כי מבקר קשה אתה , אבל
אקוה כי תשפוט את פעולותינו במדת הרחמים . כי מי ידרוש
מדיקטנטים מה שדורשים ממשחקים מלומדים על כמת החזיון ? !

. י ד י ד י ה .

חלילה לי מזאת ! עלמות יפות עומדות תמיד למעלה
מכל בקרת .

. א ס א (לנמשו) .

גם הפעם קלע אל המטרה : יפיה זו , "חלישותה" של
איזבל .

יְדִידִיָּה.

סלח לי, אדוני הרופא, אם אבוא לחזק את דבריך במעם נכבד. במשך השנה שעברה, מעת שהושלמתי חק למודי באוניברסיטה פה, הרביתי לנסוע במדינות חוץ לארצנו, ואלמד שם לדעת את דרכי החיים של אחינו הנאורים, האריסטקרטים. וארא והנה בחגי יום הולדת נוהגים להעמיד חזיונות ולערוך תמונות חיות; ואולם בחג בר מצוה מסתפקים רק בנאומים מענינא דיומא. ואם יחוג איש חג בר מצוה בחזיונות ותמונות, ילעגו לו בעולמות העליונים כעל אדם שאינו יודע חקות המורה העליונה. ואמנם לא אתפלא כי בבית נאור ומנומס כביתך, גבירתי, אינם יודעים עדיין את החק הזה המקובל בבתי האריסטקרטים בחו"ל - הן חג בר מצוה הוא חג יקר המציאות, פעם אחת בחיים, ועד עתה עוד לא נזרמן לך. ואולם עתה בהנדע לך הדבר, הי' נא את, גבירתי, הראשונה להנהיג את המנהג האריסטקרטי הזה בעיר הזאת, מפני יראו וכן יעשו כל הבתים הנאורים, כי ביתך הוא להם תמיד למופת.

אסא (לנמשו).

שועל ערום הוא הצעיר המתקמם הזה, והוא יודע לחפוש את הבריות ב"חולשותיהם".

עתליה.

אכן צר לי מאד כי לא קדמת לבא לעירנו. לולא זאת הייתי נמלך בך בדבר החג. בענינים כאלה צריך תמיד לקחת עצה מפי אנשים הבאים מחו"ל. אך כמובן עלי לעשות כחקות המורה של האריסטקרטים. ובכן אין דרך אחרת בלתי אם לרחות את החזיון והתמונות ליום הולדת בתי - אף כי כבר נעשו כל ההכנות.

גם אנתו לעשוה במתכונתם . אבל הן צריך לתת תכלין של
ההשכלה ואריסטקרטיה בחג כזה , לבל תבלט יהדותו יותר
סְדִי . (אסא נגש) אַה , הנה ארוננו הרופא . יחַנֶּה הוא לנו דעתו
בענין זה . הרופא אסא , — האדון ידידיה , קנרירט לחכמת
המשפמים .

אסא (אל ידידיה) .

עתה הפרוניץ . הלא התראינו לפנים בבית מררי ? העוד
תזכרני ?

ידידיה .

זכר איש כמוך לא ימוש מלב .

אסא .

עוד אשוב לשיח אתך . וכעת עלי לשבת על כסא דין
ולחרוץ משפט בדבר השאלה אשר ערכה הגבירה הכבודה לפני .
גבירתי , כל דבר טוב ויפה בעתו . „הילנה היפה“ היא באמת
חזיון מלבב מאד , ובתך הנחמדה בודאי תפליא לעשות בו —
אבל בחג בר מצוה אין מקום לענינים כאלה . אני יועץ אותך ,
גבירתי , לדחות את עריכת המחזות והתמונות לנשף אחר . הן
בבית נאור כביתך יערכו נשפי חשק לעתים לא רחוקות .

עת ליה .

בכל חדש וחדש , כמשפט כל האריסטקרטים גם בחוץ
לארץ . ומלבד זאת נחג בשבוע הבא את יום הולדת פֶּתְנוּ —

אסא .

אם כן הכל טוב ויפה עד מאד ! את המחזות והתמונות
נדחה לחג יום הולדת בתך , כי אז תהי שעת הכשר .

מחזה רביעי .

אסא ; אחרי כן עתליה וידידיה .

אסא .

הנני משחית דברי על און לא שומעת. ארתדכס יבש
כמררי לא יבין עד עולם כי רק בלב משכילים אקתים תנוח
אהבה וכבוד ליהדות האמתית ולאומיותנו. ואולם אין לחדר כי
משכילים כמשכילי בית יזרם עלולים באמת להשניא את
ההשכלה, לא רק על הארתדכסים. (יושב על המרנד בירכתי
החדר. עתליה וידידיה באים מהאולם ואינם רואים את אסא).

עתליה .

מדוע זה בוששת לבוא, ארוני הקנדידט? אבל עוד לא
העברת המועד. השעשועים העקריים עוד לא הוחלה. עוד
יבאו מחזות ותמונות חיות: בתי תופיע בתור הילנה היפה –
אנחנו מחכים רק עד אשר ילכו להם הקרואים הארתדכסים.
הם לא יבינו עד מה בעניני השכלה כאלה, ועוד ידרשו
אותם לגנאי.

ידידיה .

צר לי מאד, גבירתי, אבל גם אני אינני מסכים להעלות
את הילנה היפה סקברה ולפאר בה חג בר מצוה.

עתליה .

באמת אניד לך, כי אני ובתי לא חפצנו כלל לחג חג
בר מצוה. הן לא חסידים אנחנו! ורק כאשר נודע לנו כי גם
האריסטקרטים בחוץ לארץ אינם נמנעים לחג חג כזה, גמרנו

. א ס א

— בעזרת מורים נבונים, הרחיבה גם את דעתה של הדסה ותעורר את שכלה לחקור לתכליתו של כל דבר, ולא להוציא משפט עפ"י חיצוניותו היפה או המכוערה.

. מ ר ר י

למה לי רוב מחקריך? הלא זאת תורת חבמינו: אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו. וכזאת הוריתי אני את בתי. אבל אתם החדשים הולכים רק אחרי החיצוניות היפה, ותוככם נחר. מחולות, תיאטראות וכל תענוגות בשרים— ולנפש אין דואג.

. א ס א

לא, ידידי. אתה אינך יודע כלל את „החדשים“. אתה יודע רק „חדשים“ ממין כלוב ואיזבל שהתעשרו מפסלת ההשכלה. ואולם המחולות והתיאטראות וכל התענוגים לא יזיקו גם לנפש: צריך רק לדעת לעות דבר, והנפש היפה תדע להשהמש בהם במקדה ובשעת הכשר. רק מפשים וסרי-טעם ימצאו חפץ במחזות ממעשה „הילנה היפה“, ומה גם להציגו בחג בר מצוה.

. מ ר ר י

ולכן אני ממחר ללכת לקרא לאשתי ולבתי לצאת מזה, לכל תחוינה עיניהן את המחזות והתמונות המנוולות. אני שורר בביתי (שב אל האולם).

א. א. א.

אין מביאים ראיה מן השוטים. בוא ואראך צעירים
 „חדשים" אשר בהם יוכל ישראל להתפאר. אבל למה לי להרחיק
 עדותי? הנה בתך גם היא עלמה נאורה ומשכלת, ובכל זאת
 מה גדולה אהבתה לעמה ולמולדתה! חי נפשי כי יהדותה גדולה
 מן־שִׁלְךָ: אתה אדוק בחיצוניותה של היהדות, והיא אדוקה ודבקה
 בפנימיותה.

מ. ר. ר. (בנחת רוח).

בתי שתחיה היא בודאי בת ישראל כשרה, בכל השכלתה.
 אבל זאת לה, יען כי אני האדון בביתי ולא סמרטוט כורס.

א. א. א.

לא, ידירי, לא אדנותך הקשה עשתה את בתך לעבריה
 לאומית אמתית, כי אם דעתה הרחבה ואמה טובת השכל.
 אתה לא חנכת את בתך, כי אתה, במחלה מכבודך, אינך
 יודע כלל מה הוא חנוך. אתה ידעת רק לאסור את זאת
 ולאסור את זאת. ובאזהרות ובאסורים קשים לא נחב את
 לאומיותנו ותורתנו על לב בנינו „החדשים"; ובתך היא גם
 היא מן „החדשים" – לשוא תעמיד עלי פנים זועפים, אבל כן
 הוא: מן „החדשים" היא בעל כרחך, כי היא נולדה בעת
 החדשה ובאוויר המשביל של כרך גדול. אבל לאשרה לא
 היה לך פנאי לעסוק בחנוכה, ואשתך החכמה היא לבדה
 פתחה וטפחה את לבה ואת רוחה, והיא, בעזרת מורים נבונים
 אשר קררה בעין יפה ובכינה יתרה –

מ. ר. ר.

מורים בחרתי אני לבתי – אני שורר בביתי –

כלל – אבל אתי! עד עתה לא השיבה כל עלמה את פני. (אל איזבל) האף אין זאת, עלמה כבודה? הָהָ?

איזבל.

הארון מררי הוא יהודי אדוק, והוא צוה על בתו לבל תצא במחול עם גברים –

כלוב.

הָהָ? יהודי ארתדכסי? אבל שמעתי כי „החסידים” אוסרים לבנותיהם לחול רק עם בני ישראל, ועם ה„גוים” הם מתירים. אָה, אני יודע אניקדמות יפות בענין זה, עוד מעט אֶכְפֵּר לך, עלמה כבודה. והן פני אינם דומים כלל לפני איש יהודי, הָהָ? ובכן מותר גם לבת חסיד לחול אתי, הָהָ? זה חרוד יפה – האף אין זאת, עלמה כבודה? – אָה, כל רואי אוטרים לי כי אין טפוס דומה כלל לטפוס היהודים. האף אין זאת, אדוני הרופא, הָהָ?

אסא.

בטפשותך – רציתי לאמר בטפוסך הנך באמת חזון לא נפרץ בין היהודים.

איזבל (אל כלוב).

נמחר לשוב אל האולם, כי כרגע יִחַל המחול השלישי (יוצאה שלובת זרוע עם כלוב).

מררי.

אלה צעיריך ה„חרשים”. שמח בהם!

מחזה שלישי .

הקודמים, איזבל וכלוב .

איזבל (אל יורם).

אבי, אותך אני מבקשת, כי כבר שאלה אמי לך -

יורם.

אני הולך, אני הולך (שב בחפזון אל האולם).

איזבל (ברמוה על כלוב).

הארונים מכירים זה את זה?

אסא.

איןך הכבודה כבר הציגתני לפני הארון כלוב. (מציג את כלוב לפני מריו) הארון מררי, - הסטודנט כלוב.

כלוב.

הה? זה אבי העלמה הנחמדה הרסה? אנא, ארוני, פתח נא את בתך הכבודה לחול אתי - חי נפשי כי אינני מחולל גרוע, הנה? אבל היא ממאנת -

מררי.

אל נכון יש סבה למאונה -

כלוב.

הה? סבה? אמנם הגד לי כי בתך הכבודה איננה מחוללת

מה הן עושות. והסטודנט כלוב נהלן בעצתו -

אסא .

מי הוא זה הסטודנט כלוב ? אשתך הציגתהו לפני , אבל אינני יודע מה טיבו .

יורם .

גם אני אינני יודע אותו . אבל אשתי ובתי התנדעו אתו במשתה מחולות בבית אליפו , ומאז הן קוראות אותו תמיד אל כל חג ומשתה בביתנו . הן מהללות מאד את כשרונותיו החברתיים : הוא מחולל נפלא ובקי בעריכת חזיונות ותמונות .

מררי (לנפשו) .

אשתו ! בתו ! הוי סמרטוט . (אל אסא) מי הוא כלוב ? שאל את בתי ותגדך : פעם אחת ראתהו בבית קרמיאל , ובכל פעם אשר יעל זכרונו על לבה , יפלא שחוק פיה . שומה נמור הוא , וגם ריק ופוחז . מעיר אשדות הוא , ואביו עשיר מאד . (איובל וכלוב באים מהאולם) .

מררי .

גם חזיון ותמונות חיות בחג בר מצוה? ומה הוא החזיון
ומה הן התמונות?

יורם .

בכירור אינני יודע גם אני את הכן החזיון והתמונות, כי
אשתי ובתי לא הגידו לי דבר. ואולם אלי דבר יגנב כי החזיון
סובב על מעשה משונה: מעשה בתפוחים, בבת-מלכה, בגולן
ובבעל מקנא -

אסא .

אה, מעשה „הילנה היפה“. זה באמת חזיון הגון ונאה
לחג בר מצוה.

יורם .

ובתמונות החיות יש ג"כ בן-מלך ובת-מלכה: היא ושנה
ימים רבים ואחרי כן קיתה או מתה בנשיקה.

אסא .

אהא, מעשה דאָרנראָסכען: גם זה ענין נאה ויאה מאד
לחג בר מצוה.

מררי ייזק .

טפו! האם מערת פריצים היה ביתך, יורם? הן איש
יהודי אתה, יהודי פשוט, ואיך לא תבוש לעשות שערוריות
כאלה בכיתך - ומה גם בחג קדוש, בחג בר מצוה!

יורם .

אני? אשתי ובתי עושות זאת - והן משכילות מאד ויודעות

מררי (מסתכל בשעונו).

אני נוסע בדרך רחוקה, בעוד חצי השעה - עסק נחוץ -

יורם.

צר לי מאד. אשתי תצטער על זאת מאד.

מררי.

מה זה יצר להם? הן אני לא אצלח לא למחולות ולא למשחק הקלפים. (אל אסא) הגדלתם לעשות, אתם ה"חדשים"! גם חג בר מצוה יוחג כיום במחולות ובמשחקי קלפים. זהו חג יהודי!

אסא.

מדוע לא? כל חג נעשה לשם תענוג ושמחה והמחולות היו תמיד העיקר בחגי ישראל כאשר יעיד השם חג; כי "חגג" פירושו רקוד במחולות. בספר שופטים נזכר "חג ה' בשל"ו" אשר בו "יצאו בנות שילו לחול במחולות"; ובמשנה נאמר כי גם ביום הכפורים היו בנות ישראל יוצאות לחול בכרמים.

מררי.

את תלמודך עוד לא שכחת - אבל רק את הענינים הנאותים לרעות "החדשים".

יורם (אל מררי).

אולי תמצא חפץ בחויון אשר יוצג עוד מעט בחננו. גם תמונות חיות תערכנה לתענוג הקרואים. אה, אשתי ובתי יודעות לעשות הכל בטוב מעם!

כלל, יען כי רחוק אתה מהן תמיד, יען-כי אין לך פנאי ללמוד לדעתן. ראה, למשל, הנה אשתך ובתך באו אתך אל חג "הבר-מצוה" בבית הזה; כל הנערות שמחות ועליוות, יוצאות במחול עם הבחורים, ואמותיהן שמחות בשמחתן. רק בתך לברה יושבת כאבלה בין השמחות, כי אסרת לה לחול עם בחורים. ועל זה דוה גם לב אשתך, המצטערת מאד כי מנעת מבתך את הענג הראוי לתת לה.

מררי.

צרה גדולה! — לא, אני לא אתן לבתי לרקד עם ריקים ופוחזים. אני שורר בביתי. — ובכל זאת יהי לך סמוך וכטוח כי אמצא לה חתן יקר ונחמד. נחכה ונראה מי הנשא לאיש קורם: האם בתי הפרושה או בת יורם הפרוצה. תהלה לאל, אני אדון בביתי, ורצוני הוא רצון אשתי ובתי שתחיינה. אולי אין זה לפי רוח "החרשים", — אבל ה' ישמרני מהיות כיוורם הירא פשוט את אשתו ואת בתו. אני אוהב את משפחתי, אבל אני האדון. "והוא ימשל" נאמר בתורתנו הי שנה. (יורם בא מהאולם).

מחזה שני .

הקודמים ויורם .

יורם .

איפה נסתרתם, ירירי? אשתי צוהה לערוך את שלחן הקלפים בעד הקרואים המוצאים חפץ במשחק, ותשלחני לשאלך, ירירי הרופא, אולי תכון גם ירך עם המשחקים. — ואתה ירירי, מררי, במה נובל לשמח אותך?

דעים בענינים רבים; כי דרכינו התרחקו מאד אחרי צאתנו מ"החדר": אתה הלכת בדרך הישנה ואני בחרתי בדרך החדשה. אבל ברית בעותנו לא הופרה בשנוי דעותינו. ומאהבתי שאהבתי אותך ואת ביתך, אני אומר לך: הנה ממעט בעסקים ממרידים, המשיבועים אותך נדודי הגוף ופזור הנפש, והמשכיחים אותך את נעימות חיי המשפחה.

מ ר ר י .

משפחתי? בזאת אני מאשר מאד, תהלה לאל. אשתי שתחיה, היא אשה כשרה באמת העושה תמיד רצון בעלה, ובתי שתחיה - הן אין כמוה בכל הארץ!

א ס א .

מי כמוני יודע את ערך משפחתך היקרה! אבל נפלאה היא בעיני, מאין תדע אתה את ערכן? הן אורח יקר-המציאות אתה בכיתך, גר הנוטה ללון פעמים אחדות בשנה; כי עסקיך ומעשיך ירחיקוך מן הנחמד. לכן אני אומר לך: שובה נא למנוחתך, קשב לאשתך את בעלה, ולבתך - את אביה.

מ ר ר י .

הנך כדבר באמת כאלו היו אשתי ובתי, שתחינה, אמללות. חס ושלום, מה זה עולה על דעתך! מה זה איש? להן? כלום חסר להן דבר? למי אני עמל אם לא בעדן? אני אוהב אותן והן אוהבות אותי כחק לישראל. יוכל היות כי ה"חדשים" אוהבים את משפחתם באופן אחר, -- אבל הלא ידעת כי בדרך החדשים לא אלך, וגם אשתי ובתי שתחינה אינן באשת יורם ובתו.

א ס א .

אבל גם לאשתך ולבתך יש מאויים שאינך חש ומרגיש

רוב ימי השנה אני מענה בדרך כחי, בלי קֶשך מוטל עלי לנסוע ולנסוע. זה אך שבעה ימים שִבתי מדרכי, ועוד הלילה, בעוד שעה, אני נוסע מזה בדרך רחוקה, ומהחג אלך ישר אל בית הנתיבות.

א ס א .

צר לי עליך, ידירי. הנך מטופל בעסקים יותר מדי : אולי יותר מכפי כחך, ובכל אופן יותר מכפי צרכיך. הן רק בת אחת לך -

מ ר ר י .

תחי ותאריך ימים ! - אבל מה אעשה בלי עסקים ? אדם לעמל יולד. או האם אעשה כיום אשר הניח את כל עסקיו ויהי למלוח והולך במל ? ! לנו היהודים יש רק שני דרכים בחיים : מסחר או הלואה - ואני אוהו בדרך הראשון.

א ס א .

ובזה צדקת ; כי ההלואה הפרטית היא סוף כל סוף עסק לא מהודר -

מ ר ר י .

עסק לא מהודר : עסק הוא עסק. כל עסק הוא מהודר, אם רק יתן פרי הדר, רֶנֶח מהודר. אבל אני אין נפשי אל ההלואה, מפני שהיא עסק לא בטוח - ביחוד בצוק העתים האלה.

א ס א .

נחל נא מזאת, כבר נוכחנו גם שנינו, כי אף שלמדנו יחד שנים רבות ב"חדר" אחר, בכל זאת איננו עוד המימי

מערכה ראשונה.

בבית יורם. חדר מואר יפה, פתוח אל אולם גדול ההומה מאד.

~~~~~

מתזה ראשון.

מררי ואסא.

אסא.

ומה שלומך עתה, ידידי? ימים רבים לא ראיתך.

מררי.

מה שלומי? אני חי, תהלה לאל. היש לי פנאי לדאג
לבריאותי? העסקים, העסקים מטרידים אותי מאז, ומה גם
בצוק העתים האלה.

אסא.

גם אתה מתאונן על צוק העתים? ואני יודע אנשים רבים
המקנאים בכך.

מררי.

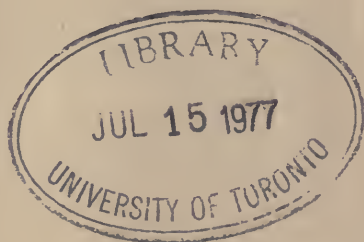
מה יש לקנא בי? אני חי, תהלה לאל. אבל הלזה יקרא
חיים? הן עבודת פֶּךָךְ אני עוֹבֵד. בביתי לא ישכנו רגלי:

אסור להציג את החזיון על הבמה, או לתרגמו
לשום לשון, בלי רשיון מיוחד מהמחבר.

הנפשות :

- כָּרְרִי , כוחר , קרוב לחמשים שנה .
- אֲבִיגַיִל , אשתו , כבת מ"ה שנה .
- הַדָּסָה , בתם , כבת עשרים שנה .
- יֹרָם , מלוה , כבן חמשים שנה .
- עֵתְלָיָה , אשתו , קרובה לחמשים שנה .
- אִיזָבֵל , בתם , למעלה מעשרים שנה .
- אָסָא , רופא , למעלה מחמשים שנה .
- יְדִידָה , קנדידט לתורת המשפטים , כבן כ"ו שנה .
- כָּלוֹב , סטורנמ , כבן כ"ו שנה .
- מַעֲשִׂיָה , כבן כ"ו שנה .

Дозволено Цензурою
Варшава 15 Февраля 1900 г.

PJ
5053
T2854
[1-2]

השורר בביתו.

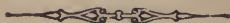
חזון-שעשועים בשלש מערכות.

מאת

י. ה. מביוב.

ספר ראשון.

הוצאת "תושיה".

פיעטרקוב. תר"ס.

בדפוס 'שלמה בעל-האמנוסקי'.

ГАСОРЕРЪ БЕВЕСОЙ.

т. е.

Властвующій въ своемъ домѣ.

Комедія въ 3-хъ дѣйствіяхъ.

И. ТАВЬЕВА.

Книга 1-ая.

Издание „ТУШІЯ“.

ПЕТРОКОВЪ. 1900.

Типографія Ш. Болхатовскаго.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PJ
5053
T28S4

Tawlow, Israel Hayyim
ha-Sorer be-veto

